

ความผิดหลายบทหลายกระทง

นางสาว สมจิตต์ สุขกมลวัฒนา

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่งของการ ศึกษาตามหลักสูตร ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-568-904-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

014184

CONCURRENCE OF OFFENCES

Miss Somchit Sukkamolwatthana

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1988

ISBN 974-568-904-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความผิดหลายบทหลายกระทง
 โดย นางสาว สมจิตต์ สุขกมลวัฒนา
 ภาควิชา นิติศาสตร์
 อาจารย์ที่ปรึกษา อ.จรัญ ภักดีธนากุล, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รศ.ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วน
 หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

 คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุมานิต เกิดสมเกียรติ)

 กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร. อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ)

 กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร. เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์)

 กรรมการ
 (อาจารย์ จรัญ ภักดีธนากุล)

 กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชาญวิทย์ ยอดมณี)

สมจิตต์ สุขกมลรัตน์ : ความผิดหลายบทหลายกระทง : (CONCURRENCE OF OFFENCES) อ.ที่ปรึกษา : อ.จรัญ ภักดีธนากุล; ดร.อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, 114 หน้า.

ความผิดหลายบทหลายกระทง เป็นหลักทั่วไปหลักหนึ่งในกฎหมายอาญา ในเรื่องของความเกี่ยวพันระหว่างความผิด ซึ่งจากการวิเคราะห์แนวความคิดของเรื่องดังกล่าวในระบบคอมมอนลอว์ และระบบประมวลกฎหมายภาคพื้นยุโรป รวมทั้งกฎหมายไทย วิทยานิพนธ์ฉบับนี้พบว่า มีลักษณะปัญหาที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ไม่สามารถจะกำหนดหลักเกณฑ์ให้เป็นการแน่นอนได้ว่าอย่างไร เป็นการกระทำกรรมเดียว อย่างไร เป็นการกระทำหลายกรรมด้วยกัน

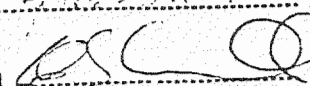
ดังนั้นการพิจารณาความผิดหลายบทหลายกระทง จึงควรแยกพิจารณาเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นแรก พิจารณาเรื่องกรรม ขั้นที่สอง พิจารณาเรื่องบทควมลำดับเพื่อป้องกันความสับสน ทั้งนี้เพราะหากไม่สามารถจัดความสับสนของหลักกฎหมายจะส่งผลกระทบต่อกฎหมายอื่น ๆ ทั้งที่เป็นสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติ นอกไปจากนั้นวิทยานิพนธ์ไ้กระบวนวิจัยที่ส่งผลกระทบต่อหลักความผิดหลายบทหลายกระทงไว้ด้วย กล่าวคือ การแก้ไขบทกฎหมาย การบรรยายฟ้อง การรับสารภาพ และการตีความกฎหมาย

ส่วนการลงโทษเมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ประกอบด้วยหลักความรุนแรงของโทษแล้ว ความผิดหลายบทควรลงโทษบทหนักที่สุดเพียงบทเดียว แต่ความผิดหลายกระทงควรให้ศาลมีดุลพินิจที่จะลงบทหนักที่สุดบทเดียว หรือเรียงกระทงลงโทษก็ได้ เพื่อความเหมาะสม ทั้งทางด้านการกระทำประกอบกับตัวผู้กระทำ และในกรณีเรียงกระทงควรมีอัตราชั้นสูงกำหนดไว้ด้วย เพื่อป้องกันกาารลงโทษที่เกินไปจากสภาพความเป็นจริง .

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา นิติศาสตร์
 สาขาวิชา นิติศาสตร์
 ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อนิติศ
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

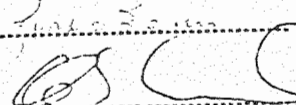
SOMCHIT SUKKAMOLWATTHANA : CONCURRENCE OF OFFENCES. THESIS ADVISOR: CHARUN PUKDITANAKUL; DR. APIRAT PETCHSIRI, 114PP.

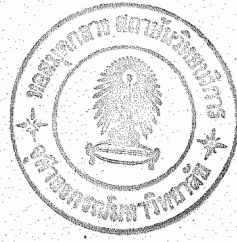
Concurrence of offences is one of the general principles of criminal law pertaining to the consolidation of offences. The analysis of such principle in both the Common law and Continental code systems reveals similar problem, and it is true in the case of Thai laws. The problem is the inability to indicate the precise demarcation between what constitutes single act and what constitutes several distinct acts.

Therefore, the best approach to the concurrence of the offences is to separate the two points of consolidation; the first point involves the acts and the second involves the legal provisions stipulate the offences. Such approach may halt further confusion which may result in the repercussion of other legal principles both substantive and procedural. Moreover, this thesis also indicates factors which effect the principle of concurrence of offences, i.e., the revision of legal provisions, the formation of charges; confessions and legal provisions interpretation.

When consider the purposes of punishment and the severity of the penalties, suitable punishment for single act which constitutes several offences shall be the most severe punishment provided by any single offence included. However, for multiple offences, the discretion to inflict punishment should be left to the trial judge to impose the most severe punishment for single offence included or to impose consecutive sentence when appropriate. In such case the acts as well as the offender should be taken into consideration. Besides, in the case of consecutive sentencing, maximum limit of punishment shall be clearly defined to prevent unrealistic punishment imposed by the court.

ภาควิชา นิติศาสตร์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อผู้พิมพ์
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

กิตติกรรมประกาศ

ในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ ไชวโกลกุล เป็นอย่างสูง ซึ่งท่านเป็นผู้ให้ความคิดริเริ่มแก่ผู้เขียนได้ค้นคว้าเรื่อง ใ้มาโดยตลอดจนเป็นวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณท่านรองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ ท่านอาจารย์ จรัญ ภักดีธนากุล และท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาญวิทย์ ยอดมณี ซึ่งท่านอาจารย์ได้ให้ความช่วยเหลือและแนวความคิดที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเขียน วิทยานิพนธ์

อย่างไรก็ตามการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จไปไม่ได้ ถ้าไม่ได้รับความ กรุณาจากท่านรองศาสตราจารย์ ดร. อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ กรุณาให้คำปรึกษาและช่วยเหลือในการตรวจแก้ไขร่างวิทยานิพนธ์อย่างดียิ่ง

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุผานิต เกกสมเกียรติ และท่านอาจารย์ อมราวดี อังคสุวรรณ เป็นอย่างสูง ที่ท่านอาจารย์ได้กรุณาสละเวลามา เป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ด้วย

ท้ายนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณ บิคา-มารคา ตลอดจนคณาจารย์และผู้มีพระคุณของ ผู้เขียนทุกท่าน ที่ได้ให้ความเมตตากรุณา ตลอดจนให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ แก่ผู้เขียน เสมอมา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	1
ขอบเขตและวิธีการศึกษา.....	2
องค์ประกอบวิทยานิพนธ์.....	2
2 ประวัติและผลกระทบของหลักกฎหมายว่าด้วยความผิดหลายบท	
หลายกระทง.....	4
ข้อความเบื้องต้น.....	4
ประวัติความเป็นมาของแนวความคิด.....	5
ผลกระทบของหลักกฎหมายว่าด้วยความผิดหลายบทหลายกระทง..	12
ผลกระทบต่อกฎหมายสารบัญญัติ.....	12
ผลกระทบต่อกฎหมายวิธีสบัญญัติ.....	17
3 แนวความคิดเรื่องการกระทำความผิดหลายบทหลายกระทงใน	
กฎหมายต่างประเทศ.....	26
ความผิดหลายบทหลายกระทงตามระบบคอมมอนลอว์.....	26
ความผิดหลายบทหลายกระทงตามระบบประมวลกฎหมาย.....	38
4 หลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกความผิดหลายบทหลายกระทง.....	50
หลักต่างกรรมต่างวาระ.....	50
หลักหลายกรรมต่างกัน.....	54
ข้อยกเว้นหลักหลายกรรมต่างกัน.....	61

	หน้า
กรณีที่ไม่ถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายหลายบท.....	72
ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความผิดหลายบทหลายกระทง.....	75
5 การลงโทษความผิดหลายบทหลายกระทง.....	78
การลงโทษความผิดหลายกระทง.....	81
การลงโทษความผิดหลายบท.....	97
6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	102
บรรณานุกรม.....	109
ประวัติผู้เขียน.....	114

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในการกระทำความผิดอาญานั้น โดยทั่วไปบุคคลมักจะกระทำความผิดอาญาหลายฐาน หรือฐานเดียวหลายครั้งในขณะเดียวกัน กรณีมีอยู่ไม่มากนักที่บุคคลจะกระทำความผิดอาญาเพียงความผิดเดียวในการกระทำผิดครั้งหนึ่ง ในสถานการณ์เหล่านี้ปัญหาเรื่องการลงโทษจึงเกิดขึ้น กล่าวคือ มีปัญหาว่าจะต้องลงโทษผู้กระทำทุกฐานความผิดหรือไม่อย่างไร ปัญหาเรื่องความผิดหลายบทหลายกระทงจึงจำเป็นต้องนำมาศึกษา เพื่อให้ทราบว่า ความผิดหลายความผิดที่เกี่ยวข้องกันอยู่นั้น ควรเป็นการกระทำความผิดหลายบท หรือเป็นการกระทำความผิดหลายกระทง เพราะในปัจจุบัน หลักเกณฑ์การแบ่งแยกความผิดหลายบทหลายกระทง โดยบทบัญญัติของกฎหมายยังขาดความชัดเจนในตัวเอง จึงจำเป็นต้องศึกษาว่า การบัญญัติกฎหมายในลักษณะเช่นนี้เป็นการเหมาะสมหรือไม่ และหลักเกณฑ์การแบ่งแยกความผิดหลายบทหลายกระทงควรเป็นอย่างไร

นอกจากนี้ ผลกระทบของหลักกฎหมายว่าด้วยความผิดหลายบทหลายกระทง ที่มีต่อกฎหมายสารบัญญัติ และต่อกฎหมายวิธีสบัญญัติมีอยู่ในกรณีใดบ้าง และการลงโทษความผิดหลายบทหลายกระทง โดยเฉพาะการลงโทษความผิดหลายกระทงที่มีการแก้ไขหลายครั้งแล้ว ควรใช้หลักการใด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาเรื่องความผิดหลายบทหลายกระทงในครั้งนี้ มีความมุ่งหมาย เพื่อจะให้เข้าใจถึงสภาพของปัญหา ในเรื่องความผิดหลายบทหลายกระทง และแนวทางแก้ไข ปัญหา ว่าความผิดหลายบทหลายกระทงจะใช้อะไร เป็นเกณฑ์ในการแบ่งแยก และผลกระทบของหลักกฎหมายว่าด้วยความผิดหลายบทหลายกระทง

นอกจากนี้ ยังมุ่งพิจารณาถึงการลงโทษความผิดหลายบท และการลงโทษความผิดหลายกระทง ว่ามีอยู่อย่างไร โดยเฉพาะความผิดหลายกระทงซึ่งกฎหมายไทยได้แก้ไขมาหลายครั้ง ควรจะนำเอาระบบการลงโทษแบบใดมาใช้ จึงจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

ของการลงโทษ และก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่บุคคล

ขอบเขตและวิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ จะศึกษาโดยวิธีวิจัยเอกสารเป็นสำคัญ โดยจะทำการศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของความผิดหลายบทหลายกระทง ในกฎหมายไทยตั้งแต่ใช้กฎหมายตราสามดวง ในพระไอยการลักษณะวิวาท เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ศึกษาถึงผลกระทบของหลักกฎหมายว่าด้วยความผิดหลายบทหลายกระทง ต่อการวางบทลงโทษ การเพิ่มโทษ การรอกการลงโทษ อำนาจการกักกัน การวิมพิสัยสิ้น การฟ้องซ้อน ฟ้องซ้ำ อุทธรณ์ฎีกา และเขทอำนาจศาล

ศึกษาถึงแนวความคิดของระบบกฎหมาย เกี่ยวกับความผิดหลายบทหลายกระทง โดยแยกการพิจารณา ออกเป็น 2 ระบบใหญ่ ๆ คือ ตามระบบคอมมอนลอว์ และตามระบบประมวลกฎหมายภาคพื้นยุโรป ตลอดจนความผิดหลายบทหลายกระทงในกฎหมายไทย จะมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอยู่ที่หลัก และใช้เป็นหลักเกณฑ์ได้ในทุกกรณีหรือไม่ รวมทั้งมีปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความผิดหลายบทหลายกระทง

ในเรื่องการลงโทษความผิดหลายบทหลายกระทง จะทำการศึกษาดังวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ประกอบกับระบบการลงโทษ ซึ่งมีอยู่ 3 ระบบใหญ่ ๆ ที่ใช้อยู่ทั่วไปในนานาประเทศ ว่าของไทยอยู่ในระบบใดหรือไม่ และศึกษาถึงการลงโทษความผิดหลายบทหลายกระทงของไทย ตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบัน

องค์ประกอบวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ได้แบ่งออกเป็น 6 บท โดยในบทแรกเป็น บทนำ กล่าวถึงความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตและวิธีการศึกษา

บทที่ 2 เป็นเรื่องเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมาของแนวความคิด และผลกระทบว่าด้วยหลักกฎหมายของความผิดหลายบทหลายกระทง

บทที่ 3 ศึกษาถึงแนวความคิด เรื่องความผิดหลายบทหลายกระทงในกฎหมายต่างประเทศ โดยศึกษาจากระบบคอมมอนลอว์ ซึ่งจะพิจารณาจากกฎหมายอังกฤษ เป็นสำคัญ และระบบประมวลกฎหมาย ซึ่งพิจารณาจากกฎหมายฝรั่งเศส กฎหมายเยอรมัน กฎหมายอิตาลี และกฎหมายจีน

บทที่ 4 เป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การแบ่งแยก ความผิดหลายบทหลายกระทงในกฎหมายไทย โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 หลักใหญ่ ๆ คือ หลักค่ากรรมต่างวาระ และหลักหลายกรรมต่างกันตลอดจนข้อยกเว้นของหลัก และปัจจัยที่มีผลกระทบท่อความผิดหลายบทหลายกระทง

บทที่ 5 ศึกษาถึงการลงโทษความผิดหลายบทหลายกระทง โดยเฉพาะความผิดหลายกระทง จะศึกษาถึงระบบการลงโทษที่เป็นสากล และการลงโทษตามกฎหมายไทย ประกอบกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ รวมทั้งวิธีการลงโทษความผิดหลายบทหลายกระทงของไทยในปัจจุบัน

บทที่ 6 บทสุดท้าย เป็นบทสรุป และข้อเสนอแนะ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ประวัติและผลกระทบของหลักกฎหมายว่าด้วยความผิด
หลายบทหลายกระทง

ข้อความเบื้องต้น : สภาพธรรมชาติของความผิดหลายบทหลายกระทง (nature of "concurrency of offences")

การกระทำผิดหลายบทหรือหลายกระทงเป็นหลักทั่วไปหลักหนึ่งในกฎหมายอาญาในเรื่องของความเกี่ยวพันระหว่างความผิด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ เป็นความเกี่ยวพันระหว่างการกระทำที่สมควรลงโทษ เป็นสถานการณ์ที่จำต้องทำการพิจารณาเพื่อลงโทษ จำเลย ว่าความผิดอาญาที่เกี่ยวข้องกันอยู่นั้น เกิดขึ้นจากการกระทำกรรมเดียวแต่เป็นการละเมิดกฎหมายหลายบท หรือเกิดจากการกระทำหลายกรรมต่างกัน อันเป็นความผิดหลายกระทงซึ่งก่อผลกระทบต่อโทษที่จำเลยจะได้รับมาน้อยแตกต่างกัน ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษ (purposes of punishment) นอกจากนี้ยังมีผลถึงเรื่อง การเพิ่มโทษการกักกัน การฟ้องช้อนฟ้องซ้ำ อุทธรณ์ฎีกา และอื่น ๆ อีกหลายประการที่ส่งผลให้ต้องมีการศึกษาวิจัยถึงแนวทฤษฎีของหลักกฎหมายนี้

แม้ในปัจจุบันความผิดหลายบทหลายกระทงตามที่มีบัญญัติอยู่ในกฎหมายของนานาประเทศ ยังมีความบกพร่องอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการพยายามกำหนดลักษณะความผิดดังกล่าวในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ หรือในระบบประมวลกฎหมายก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยด้วยแล้ว ผู้เขียนไม่พบว่าหลักเกณฑ์แน่นอนที่จะแยกแยะได้อย่างเด็ดขาดว่าอย่างไรจึงจะเป็นการกระทำผิดหลายบท อย่างไรจึงจะเป็นการกระทำผิดหลายกระทง ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วนักกฎหมายส่วนใหญ่จะศึกษาหลักเกณฑ์ จากแนวทางปฏิบัติอันสร้าง ความไม่แน่นอนและสับสนให้แก่นักทฤษฎีและผู้ปฏิบัติเองเป็นอย่างยิ่ง

ประวัติความเป็นมาของแนวความคิด

ตามประวัติศาสตร์กฎหมายไทย ไม่ปรากฏหลักฐานที่แสดงว่า ความผิดหลายบทหลายกระทง จะมีการบังคับใช้ในสมัยกรุงสุโขทัย และสมัยกรุงศรีอยุธยา¹ ต่อเมื่อถึงสมัยรัตนโกสินทร์ จึงเริ่มปรากฏคำว่า "กระทง" ขึ้นในภาษากฎหมาย

1. ตามกฎหมายตราสามดวงในพระไอยการลักษณะวิวาท²

ไม่มีเรื่องหลายบทหลายกระทงที่แน่นอน แม้จะปรากฏคำว่า "กระทง" อยู่ในกฎหมายก็ตาม ทั้งนี้ก็เพราะตามมาตรา 1 มาตรา 2 หรือมาตรา 3 แห่งพระไอยการลักษณะวิวาท มิได้บัญญัติเป็นหลักว่าความผิดหลายบทหลายกระทง กึ่งที่กฎหมายปัจจุบันบัญญัติไว้ คงบัญญัติไว้แต่เพียงว่า

"มาตรา 1 วิวาทคำกัน วิวาทตีกัน โทษ 9 กระทง โทษ 10 กระทง มิให้เรียงกระทงใหม่ โทษสิ่งใดหนักให้เอาแต่สิ่งหนึ่งตั้งใหม่ ให้เอาบรรดาคักก็ ผู้สูงน่ายายเกี่ยวตั้งใหม่ ให้แก่ผู้ชนะ ถอยที่ถอยคำตีกัน ให้ใหม่กลบถกันเหลือ้น เป็นสินใหม่ กิ่งพิไนยกิ่ง

มาตรา 2 ลิบคนตีคนเกี่ยวเจ็บก็ตี คนเกี่ยวตี 10 คน บาดเจ็บก็ตี ไข่มันจะตีแต่ที่เกี่ยวหามิได้ มันยอมตีกันคนละตี ให้ใหม่มันผู้เกี่ยวให้แก่เขาจงทุกคน โดยยศถาคักก็ 10 คน ตีมันคนเกี่ยวมีบาดเจ็บนั้น ทานให้ใหม่ 10 คน ให้แก่มันผู้เกี่ยว ถ้ามัน 10 คนตีมันคนเกี่ยวแตกข้ามบาดเจ็บหลายแห่ง ให้ใหม่มันผู้มันคานโกรธ เป็นต้นเหตุนั้นไว้แห่งแตกแลบาดเจ็บทั้งนั้นให้ใหม่รายตัวผู้ตี ถ้าบาดเจ็บแต่แห่งหนึ่งสองแห่งให้เอาคนทั้งนั้นเป็นแต่พวกมิไค่ลงมือ ถ้ามันคนเกี่ยวตี 10 คนบาดเจ็บหลายแห่ง ให้ใหม่ผู้เกี่ยวให้แก่เขาจงทุกคนตามบาดความแผลมากแลน้อย"

¹ เอื้อน มนเทียรทอง, อุลยพิณิจในการใช้ "กรรม," บทบัญญัติ 28 (กันยายน 2514): 597.

² กฎหมายตราสามดวง หรือประมวลกฎหมายรัชกาลที่ 1 กฎกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ. กฎหมายเล่ม 1 หน้า 72-75 และจิตติ ทิงศมิทธิ์, "หลายบทหลายกระทง," วารสารกฎหมาย 2 (พฤษภาคม 2519): 146.

ซึ่งแสดงว่าพระโอยการลักษณะวิวาท มาตรา 1, มาตรา 2 มุ่งประสงค์ ถึงการที่คนเกี่ยวไปทำคน 10 คน ต้องทำคนละที และต้องโทษ 10 หน หรือคน 10 คน ทำคน ๆ เกี่ยว ก็ต้องทำคนละที 10 ที เหมือนกัน ถ้าทีกันตัวต่อตัว 9 ถึง 10 กระทง คือ ต่างคนต่างทีกัน 9 ถึง 10 ที ให้เอาแต่โทษที่หนักมาคิดหักกลมลบกันคงให้สินไหม หนักแต่ส่วนที่เหลือ ทั้งนี้ตามบทบัญญัติของมาตรา 3 ซึ่งมีบัญญัติว่า

"โจทก์หาว่าจำเลยตีจำเลยพันแห่งตนเจ็บปวดเป็นโทษถึง 9 กระทง ก็ตี เป็นโทษถึง 10 กระทงก็ตี ฝ่ายจำเลยให้การเกี่ยวแก้กล่าวโทษโจทก์ว่า โจทก์ตีจำ พ้นแห่งมีบาดเจ็บถึง 9 กระทงก็ตี 10 กระทงก็ตี ท่านว่าโทษอันใดใหญ่โทษอันใดหนัก ให้เอาแต่สิ่งหนึ่งตั้งใหม่กลมลบกันเหลือนั้นเป็นสินไหมกึ่งพิไนยกึ่ง" ยิ่งไปกว่านั้น

ถ้าคนเกี่ยวที 10 คน ต้องให้ไหมแก่เขาทุกคน ถ้า 10 คนตีคนคนเกี่ยว มากเจ็บหลายแห่ง ถือเป็นต้นเหตุทุกคน ต้องไหมรายตัว ถ้าบาดเจ็บแห่งหนึ่งหรือสองแห่ง แสดงว่าไม่ได้ตีทั้ง 10 คน ถือเป็นแต่พวกมิไคลงมือด้วย

2. ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 (พ.ศ. 2451)

ผู้เขียนพบว่า เริ่มมีการบัญญัติถึงเรื่องความผิดหลายบทหลายกระทงไว้ใน ประมวลกฎหมายแบบยุโรปเป็นครั้งแรก ในมาตรา 70, 71 โดยบัญญัติไว้ในหมวดที่ 7 ว่าด้วยคน ๆ เกี่ยวกระทำความผิดหลายอย่างดังนี้

"มาตรา 70 ผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง และการที่กระทำนั้น เป็นการละเมิดกฎหมายหลายบทด้วยกัน ท่านให้ใช้บทกฎหมายที่อาญาหนักลงโทษแก่มัน"

"มาตรา 71 เมื่อศาลพิจารณาเห็นว่าผู้ใดมีความผิดหลายกระทง ใน คำพิพากษาอันเดียวกันศาลจะพิพากษาลงโทษตามกระทงความผิดทุกกระทงก็ได้ แต่เมื่อ รวมโทษทุกกระทงเข้าด้วยกัน ถ้าจะต้องจำคุกอย่าจำให้เกินยี่สิบปีขึ้นไป เว้นแต่โทษของ มันถึงจำคุกตลอดชีวิตเช่นนั้นต้องเป็นไปตามโทษ ถ้าและรวมโทษทุกกระทงในฐานะที่จะต้อง จำคุกแทนปรับท่านว่าอย่าให้จำเกินกว่าสองปีขึ้นไป"

ในครั้งแรกที่ได้มีบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องดังกล่าว ก็พบปัญหาตั้งแต่เริ่มร่าง โดยมีปัญหาเกิดขึ้นว่า เมื่อไรการกระทำจึงจะเป็นความผิดหลายบทหรือหลายกระทง และ ศาลจะมีดุลพินิจในการลงโทษหรือไม่

ทั้งนี้ผู้ร่างในครั้งนั้นได้อธิบายไว้ว่า การบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดหลายกระทง โดยการเรียงกระทงลงโทษแต่มีชั้นสูงเอาไว้ คือ โทษจำคุกต้องไม่เกิน 20 ปี ถ้าเป็นการจำคุกแทนค่าปรับก็ไม่เกิน 2 ปี เพราะมีฉะนั้นแล้ว ก็จะเป็นการนำมาซึ่งการจำคุกโดยมีระยะเวลาไม่รู้จักจบสิ้น ซึ่งพอเทียบเคียงได้กับประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น ค.ศ. 1904 มาตรา 36 และ 37 ซึ่งบัญญัติไว้ทำนองเดียวกัน³

ส่วนการลงโทษในประเทศอิตาลี เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ และญี่ปุ่น เกี่ยวกับความผิดหลายบทหลายกระทงนั้น แตกต่างกับของไทย เช่น ประเทศญี่ปุ่นในเวลานั้น ได้แก้ปัญหาดังกล่าวโดยใช้วิธีลงโทษผู้กระทำความผิด ด้วยบทกฎหมายที่มีโทษหนักที่สุด แต่ใช้วิธีเพิ่มโทษหนึ่งในสี่หรือหนึ่งในสามแล้วแต่กรณี แต่ถ้าความผิดที่กระทำลงมีความผิดที่ต้องโทษฐานประหารชีวิต หรือจำคุกไม่มีกำหนด ปนอยู่ด้วยแล้ว โทษอื่นไม่ต้องลง⁴

3. ตามประมวลกฎหมายอาญา ฉบับ 1 มกราคม 2500

เมื่อได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญา ฉบับ 2500 ได้นำ มาตรา 70, 71 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา มาบัญญัติไว้ใหม่ในมาตรา 90, 91 โดยเปลี่ยนถ้อยคำเสียใหม่ ให้ชัดเจนขึ้นดังนี้

³George Padoux, Code P'enal du Royaume de Siam

(Paris: imprimerie nationale, 1908) P.XLIV.

⁴ประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่น (1908) มาตรา 45-55 ใน

Becker, The criminal code of Japan (Yogohama: Kelly & Walsh Ltd, 1918) PP 18-21.

หมวด 7 การกระทำความผิดหลายบทหรือหลายกระทง

"มาตรา 90 เมื่อการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ใช้กฎหมายที่มีโทษหนักที่สุด ลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด

มาตรา 91 เมื่อศาลจะพิพากษาลงโทษผู้ใด และปรากฏว่าผู้นั้นได้กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ศาลจะลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป หรือจะลงโทษเฉพาะกระทงที่หนักที่สุดก็ได้ แต่ไม่ว่าจะเป็นกรณีใด โทษจำคุกทั้งสิ้นจะต้องไม่เกินยี่สิบปี เว้นแต่เป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต"

ที่ต้องมีบัญญัติให้ชัดขึ้นก็เพื่อลดปัญหาความกำกวม และการลงโทษดังกล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตามปัญหายังคงมีอยู่ เพราะจากหลักเดิมที่ว่า ต่างกรรมต่างวาระ จะเริ่มเปลี่ยนไปเป็นหลักหลายกรรมต่างกัน ซึ่งศาลก็คงใช้หลักเจตนาเดียวหรือหลายเจตนาต่างกันเข้ามาแทน ปัญหาจึงยังคงมีอยู่ที่ว่าเมื่อใดจะถือเป็นหลายกรรม และอย่างไรถือเป็นกรรมที่ต่างกัน

ที่กล่าวว่าเปลี่ยนถ้อยคำให้ชัดเจนนั่น คือมีการนำเอาคำว่า "กรรม"⁵ มาใช้ในบทบัญญัติของกฎหมาย โดยในมาตรา 90 ใช้คำว่า "เมื่อการกระทำใดอันเป็นกรรมเดียว" แทนคำว่า "ผู้ใดกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง" ในมาตรา 70 กฎหมายลักษณะอาญา และใช้คำว่า "หลายกรรมต่างกัน" ตามมาตรา 91 แทนคำว่า "หลายกระทง" ในมาตรา 71 กฎหมายลักษณะอาญา เพราะเห็นว่าคำว่า "กรรม" แสดงให้เห็น "การกระทำอันร่วมกัน" เพราะหมายถึง act ส่วน commission ตรงกับ "การกระทำ" เท่านั้น

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบบทกฎหมาย มาตรา 91 กับมาตรา 71 กฎหมายลักษณะอาญาแล้ว จะเห็นว่า มาตรา 71 ในกฎหมายลักษณะอาญาได้บัญญัติโทษจำคุกแทนค่าปรับเอาไว้ในตอนท้ายด้วย แต่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 ไม่มีบัญญัติไว้ ดังนั้น เพื่อมิให้ความขาดไปจากของเดิม ประมวลกฎหมายอาญาจึงได้บัญญัติเรื่องการกักขังแทนค่าปรับไว้ในมาตรา 30 วรรค 1 โดยเปลี่ยนโทษจำคุกแทนค่าปรับ มาเป็นการกักขังแทนค่าปรับ

⁵ดูรายงานการประชุมอนุกรรมการทรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 127/134/2483 เอกสารของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา หน้า 7-8

นอกจากนี้ มาตรา 91 ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีคำว่า "ในคำพิพากษาอันเดียวกัน" แต่ใช้ข้อความว่า "เมื่อศาลจะพิพากษาลงโทษผู้ใด" ซึ่งแสดงว่าเป็นกรณีที่ศาลจะทำคำพิพากษารั้งหนึ่ง คือ อาจเป็นหลายคดี แต่ศาลเอามารวมเขียนไว้ในคำพิพากษามับเดียวกันก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นคดีเดียวกันเท่านั้น* ดังนั้น แม้จะมีถ้อยคำต่างกัน แต่ความหมายก็เป็นนัยเดียวกัน⁶

สำหรับการลงโทษในกรณีเกี่ยวกับกำหนดโทษขั้นสูงที่จะลงแก่จำเลย ในความผิดหลายกระทง หรือหลายกรรมต่างกัน ที่มีกำหนดเท่ากันทั้งในกฎหมายลักษณะอาญา และในประมวลกฎหมายอาญาก็คือ โทษจำคุกทั้งคืนจะต้องไม่เกินยี่สิบปี เว้นแต่เป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต แต่โทษปรับนับรวมได้เสมอไม่มีขีดชั้น จะปรับเป็นจำนวนสูงเท่าใดก็ได้ เพียงแต่ตามกฎหมายลักษณะอาญาจะเป็นการจำคุกแทนค่าปรับ ซึ่งไม่ให้เกินสองปีและวิธีจำแทนก็คือ อัตราวันละหนึ่งบาท ตามมาตรา 18 กฎหมายลักษณะอาญา แต่ประมวลกฎหมายอาญาเป็นกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งเกินห้าบาทต่อหนึ่งวันจนถึง พ.ศ. 2518 จึงให้เพิ่มเป็นยี่สิบบาทต่อหนึ่งวัน และเป็นเจ็ดสิบบาทต่อหนึ่งวันใน พ.ศ. 2530

3.1 ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 11 ข้อ 2 ลงวันที่ 21 พฤศจิกายน 2514 บัญญัติไว้ว่า "เมื่อปรากฏว่าผู้ใดได้กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ศาลลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป ถ้าความผิดกระทงใดมีอัตราโทษจำคุกตลอดชีวิตให้เปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกห้าสิบปี"

* ทั้งนี้โดยผลของมาตรา 25, 160 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่ว่า การกระทำหลายกรรมนั้น โจทก์อาจแยกฟ้องหรือรวมฟ้องกรรมเหล่านั้น เป็นคดีเดียวกัน หรือแยกคดีกันก็ได้ และศาลจะพิจารณาพิพากษาแยกกันหรือรวมกันก็ได้

⁶ จิตติ คิงคภิตย์, กฎหมายอาญาภาค 1 (พระนคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา, 2525) หน้า 552 และดู รายงานการประชุมแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 127/134/2483 หน้า 9-10

เนื่องจากประวัติศาสตร์ของการใช้มาตรา 91 เดิม ก่อนการแก้ไขนี้ ปรากฏว่าศาลมักใช้ดุลพินิจลงโทษแก่เฉพาะกระทงที่หนักที่สุดเท่านั้น มีผู้น้อยคดีมากที่ศาลจะลงโทษผู้กระทำผิดทุกกระทงความผิดไป⁷ และเป็นช่วงระยะเวลาที่ผู้บริหารประเทศขณะนั้น กำลังมุ่งที่จะปราบปรามอาชญากรรม และเข้าใจว่าหากมีการลงโทษอย่างหนัก จะมีผลเป็นการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมได้ และคงถือว่าการเพิ่มโทษหนักมากขึ้น จะก่อให้เกิดการยับยั้งชั่งใจของผู้กระทำและทำให้ผู้กระทำที่ได้รับโทษรุนแรงเกิดความเข็ดหลาบไม่กระทำผิดอีก ทำให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังปรากฏในคำปรารภว่า "โดยที่คณะปฏิวัติมีความปรารถนาจะให้ประชาชนได้รับความสงบสุขและความปลอดภัยจากอาชญากรรม ในการนี้คณะปฏิวัติเห็นว่าอัตราโทษที่กำหนดไว้ สำหรับความผิดของประเภทตามประมวลกฎหมายอาญา ยังไม่เพียงพอแก่การป้องกันและปราบปราม สมควรแก้ไขให้สูงขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน"⁸ จึงได้แก้ไขมาตรา 91 เพื่อให้ศาลลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดหลายกรรมต่างกันได้ทุกกระทงความผิด

3.2 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2526 (ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่มที่ 100 ตอนที่ 53 ลงวันที่ 5 เมษายน 2526)

⁷พรเพชร วิชิตชลชัย, "กฎหมายใหม่ที่น่าสนใจ," กฎหมาย 30 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2526): 91-92.

⁸ราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ เล่ม 88 ตอนที่ 127 วันที่ 21 พฤศจิกายน 2514: 1-2

"มาตรา 91 เมื่อปรากฏว่าผู้ใดกระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ศาลลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป แต่ไม่ว่าจะมีการเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือลดมาตราส่วนโทษด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้ว โทษจำคุกทั้งสิ้นต้องไม่เกินกำหนดดังต่อไปนี้

(1) สิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี

(2) ยี่สิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีแต่ไม่เกินสิบปี

(3) ห้าสิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปีขึ้นไป เว้นแต่กรณีที่ศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิต"

เหตุผลในการแก้ไข⁹ มาตรา 91 ในครั้งนี้ก็คือ การที่กฎหมายเดิมมิได้กำหนดโทษจำคุกชั้นสูงในกรณี เรียงกระทงลงโทษไว้ ทั้งในกรณีความผิดที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต ยังกำหนดให้เปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกห้าสิบปี เพื่อประโยชน์ในการเรียงกระทงลงโทษอีกด้วย ทำให้ในบางคดีโทษจำคุกรวมของการเรียงกระทงลงโทษจึงสูงเกินสมควร จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าว โดยกำหนดชั้นสูงของโทษจำคุกรวมในกรณีเรียงกระทงลงโทษ เพื่อให้การลงโทษเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและได้ผลดียิ่งขึ้น

⁹หมายเหตุ ท้ายพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2526

ผลกระทบท่อหลักกฎหมายว่าด้วยความผิดหลายบทหลายกระทง

1. ผลกระทบท่อกฎหมายสารบัญญัติ

1.1 การแบ่งแยกความผิดหลายบทหลายกระทงตามกฎหมาย ปัจจุบันมี ผลกระทบท่อการวางบทลงโทษ กล่าวคือ การกระทำความผิดกรรมเดียวหลายบท จะ ลงโทษบทหนักที่สุดเพียงบทเดียว ตามมาตรา 90 แต่ถ้าเป็นการกระทำความผิดหลายกรรม ต่างกัน เป็นหลายกระทงลงโทษทุกกระทงความผิด ตามมาตรา 91 นอกไปจากนี้ ยังมีผล ต่อไปถึงเรื่องการเพิ่มโทษ การกักกัน การรอกการลงอาญา การริบทรัพย์สิน อีกด้วยดังจะ ได้แสดงต่อไป

1.2 การเพิ่มโทษ*

การเพิ่มโทษที่จะมักมีปัญหาเกี่ยวกับความผิดหลายบทหลายกระทง คือ การเพิ่มโทษตามมาตรา 93 ของประมวลกฎหมายอาญา

โดยที่การเพิ่มโทษกึ่งหนึ่งมีเงื่อนไขสำคัญว่า จำเลย

- (1) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่าหกเดือน
- (2) กระทำผิดอย่างหนึ่งอย่างใดซ้ำในอนุมาตราเดียวกัน

อีกระหว่าง

- (ก) ยังต้องรับโทษอยู่ หรือ
- (ข) ภายในเวลาสามปี นับแต่วันพ้นโทษ
- (3) ศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก

* การเพิ่มโทษตามประมวลกฎหมายอาญามี 2 มาตรา คือ

ก. เพิ่มโทษหนึ่งในสาม ตามมาตรา 92

ข. เพิ่มโทษกึ่งหนึ่ง ตามมาตรา 93

ในกรณีที่ความผิดทั้งสองครั้ง ไม่ใช่ความผิดลหุโทษหรือความผิดที่กระทำโดยประมาท และได้กระทำเมื่ออายุเกิน 17 ปี¹⁰ ศาลต้องเพิ่มโทษจำเลยกึ่งหนึ่ง เมื่อโจทก์ขอมาและกรณีเข้าเงื่อนไขในมาตรา 93 อนุมาตรา 1 ถึง 13 อนุมาตราเดียวกันแล้ว แม้จะเป็นความผิดต่างมาตรากัน เช่น ครั้งแรกกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 ครั้งหลังฐานทำให้เสียทรัพย์ตามมาตรา 358 ก็อยู่ในเกณฑ์ของการเพิ่มโทษตามมาตรา 93 เพราะอยู่ในอนุมาตรา 13 ของมาตรา 93 เช่นกัน

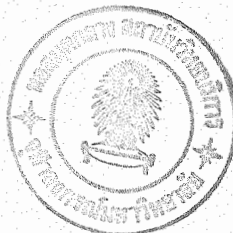
การเพิ่มโทษในกรณีที่การกระทำความผิดครั้งแรก เป็นความผิดกรรมเดียวหลายบท เช่น ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการบทหนึ่ง และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินอีกบทหนึ่ง ซึ่งศาลต้องลงโทษบทหนักที่สุด โทษที่เจ้าพนักงานแล้วลงโทษไปตามบทนั้น แม้การกระทำครั้งนี้ของจำเลยผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินด้วย แต่ศาลไม่ได้กำหนดโทษไว้ ถ้าภายในสามปีนับแต่วันพ้นโทษ จำเลยได้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินอีก และโจทก์ขอให้เพิ่มโทษตามมาตรา 93 ศาลคดีหลังเพิ่มโทษจำเลยตามมาตรา 93 ไม่ได้เพราะว่าคดีก่อน แม้ศาลจะฟังว่าจำเลยกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน คือยักยอกทรัพย์สินด้วย แต่ศาลไม่ได้กำหนดโทษความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเอาไว้ โทษคดีก่อนของจำเลยกลับเป็นโทษความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงาน คดีหลังผิดฐานลักทรัพย์ไม่เข้าหลักเกณฑ์การเพิ่มโทษตามมาตรา 93¹¹ แต่อาจเพิ่มโทษตามมาตรา 92 คือเพิ่มโทษหนึ่งในสามได้ เพราะเป็นบทเบากว่าไม่เกินค่าขอของโจทก์¹²

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่าหากการกระทำความผิดครั้งแรกของจำเลย เป็นการกระทำหลายกระทงหรือหลายกรรมต่างกัน ศาลพิพากษากำหนดโทษทุกกรรมตาม มาตรา 91 และให้จำเลยรับโทษทุกกรรม ภายหลังจำเลยกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ก็เพิ่มโทษตามมาตรา 93 ได้

¹⁰โดยผลของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 94

¹¹คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 741/2507 และ 861/2509

¹²คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1698/2513

1.3 อ่านจากกักกัน

โดยปกติศาลมีอำนาจสั่งกักกันได้ตามหลักเกณฑ์ ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 40, 41 ซึ่งถือเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย กักกัน คือการควบคุมผู้กระทำความผิดคดียุติโทษไว้ในเขตกำหนด เพื่อป้องกันการกระทำความผิด เพื่อคดียุติโทษและเพื่อฝึกหัดอาชีพโดยต้องปรากฏว่าจำเลยได้กระทำความผิด และได้รับโทษจำคุกไม่ต่ำกว่าหกเดือนมาแล้วไม่น้อยกว่าสองครั้ง และมากระทำความผิดอีกภายใน 10 ปีจนศาลพิพากษาลงโทษจำคุกครั้งหลังไม่ต่ำกว่าหกเดือน ซึ่งจะเป็นกรณีอยู่ในข่ายของการถูกกักกันนั้น ความผิดทั้งสามครั้งต้องเป็นความผิดที่ระบุไว้ในมาตรา 41 อนุมาตราต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องเป็นความผิดฐานเดียวกันทั้งสามครั้ง ครั้งแรกอาจจะกระทำความผิดฐานรับของโจร ครั้งที่สองฐานลักทรัพย์และครั้งที่สามลักทรัพย์อีกก็ได้ (ฎีกาที่ 1688/2505) แม้จะอยู่ต่างอนุมาตรากันเช่น 2 ครั้งแรกฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา 41(8) ครั้งที่ 3 ฐานข่มขืนกระทำชำเราตามมาตรา 41(4) ก็อยู่ในข่ายของการถูกกักกันแล้ว* หากกรณีเป็นความผิดกรรมเดียวหลายบท ซึ่งศาลลงโทษตามบทหนักตามมาตรา 90 นั้น จำเลยจึงไม่อยู่ในเกณฑ์ของการถูกกักกันแต่อย่างใด เช่น

คดีที่ศาลพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 335, 80 และมีความผิดฐานบุกรุกตามมาตรา 364, 365 แต่ให้ลงโทษฐานบุกรุกตามมาตรา 364, 365 อันเป็นบทหนักจำคุก 6 เดือน ทั้งนี้ กรณีไม่เข้าเกณฑ์ตามมาตรา 41(8) แม้จำเลยจะเคยถูกศาลพิพากษาคดีถึงที่สุดให้จำคุกฐานลักทรัพย์ไม่ต่ำกว่า 6 เดือนมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง ก็จะถูกกักกันจำเลยมิได้ (ฎีกาที่ 1141/2506 และ 646/2506)

* กักกันตามมาตรา 41 ไม่มีถ้อยคำว่า "ซ้ำในอนุมาตราเดียวกันอีก" ซึ่งต่างจากบทบัญญัติของมาตรา 93 เรื่องของการเพิ่มโทษเพราะการกระทำความผิดอีกโดยไม่ซ้ำหลาย

1.4 การรอกการลงอาญา

การรอกการลงอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ใช้คำว่า การรอกการกำหนดโทษ หรือการรอกการลงโทษ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังนี้คือ

- (1) มีการกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสองปี
- (2) โดยไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
- (3) ซึ่งเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิดหรือเหตุอันควรปรานีแล้ว ศาลเห็นสมควรจะรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษไว้ก็ได้
- (4) ซึ่งศาลก็จะปล่อยตัวผู้กระทำความผิดไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัว ภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปี นับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้¹³

หลักกฎหมายว่าด้วยเรื่องความผิดหลายบทหลายกระทง ที่มีผลกระทบท่อการรอกการลงอาญา ในกรณีของการกระทำความผิด "หลายกรรมต่างกัน" ตามมาตรา 91 ซึ่งศาลลงโทษผู้กระทำทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป การพิจารณาว่าจะรอกการลงโทษตามมาตรา 56 ได้หรือไม่นั้น ต้องแยกพิจารณาโทษจำคุกแต่ละกระทง มิใช่เอาโทษจำคุกทุกกระทงมารวมกัน หากศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกจำเลยเป็นรายกระทงกระทงละหนึ่งปี รวมสามกระทงเป็นโทษจำคุกสามปีเช่นนี้ ศาลใช้ดุลพินิจรอกการลงโทษได้¹⁴ ส่วนกรณีการกระทำกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ซึ่งลงโทษบทหนักบทเดียวผู้เขียนเห็นว่า การพิจารณาเรื่อง จะรอกการลงโทษได้หรือไม่นั้น พิจารณาจากบทหนักบทเดียวนี้เป็นสำคัญ ว่าโทษที่ลงเกินสองปีหรือไม่ ถ้าไม่เกินก็รอกการลงโทษได้

¹³ดู ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 ประกอบ

¹⁴คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1102/2525

1.5 การริบทรัพย์สิน¹⁵

หลักเกณฑ์เรื่องความผิดหลายบทหลายกระทง ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาแก่การริบทรัพย์สิน ว่าทรัพย์สินในคดีนั้น ๆ อยู่ในอำนาจของศาลที่จะริบได้หรือไม่ ก็คือกรณีเป็นความผิดกรรมเดียวหลายบท ซึ่งศาลลงโทษบทหนักที่สุดบทเดียว ตามมาตรา 90 นั้น ถ้าบทหนักบทเดียวที่ศาลลงโทษไม่มีบัญญัติให้ริบทรัพย์สินด้วยก็จะริบไม่ได้* จะนำบทมาตราอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในคดีนั้น แต่ไม่ใช่บทลงโทษมาบังคับเพื่อริบทรัพย์สินไม่ได้ ตัวอย่างเช่น การพกมันไปในหมู่บ้านและทางสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาตให้มีเป็นตึกแถว และไม่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วนตามควร เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติอาชญากรรม พ.ศ. 2490 มาตรา 8 ทวิ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 371 เป็นกรรมเดียวลงโทษหนักที่สุดตามพระราชบัญญัติอาชญากรรม มาตรา 72 ทวิ บทเดียว มาตรา 371 ไม่มีบัญญัติให้ริบสิน จึงริบไม่ได้และนำมาตรา 371 ซึ่งไม่ใช่บทลงโทษในคดีนี้มาบังคับไม่ได้¹⁶ หรือเมื่อการกระทำของจำเลยเป็นความผิดกรรมเดียวผิดกฏหมายหลายบท เมื่อศาลพิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ ซึ่งเป็นบทหนักที่สุด ก็จะริบของกลางตามพระราชบัญญัติการประมง ซึ่งมีได้ใช้เป็นบทลงโทษจำเลยด้วยไม่ได้¹⁷

¹⁵การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญามีอยู่ 3 กรณี คือ

- ก. ทรัพย์สินที่ศาลจะต้องริบเสมอ ไม่ว่าจะ เป็นของผู้ใดก็ตาม (มาตรา 32)
- ข. ทรัพย์สินที่อยู่ในดุลพินิจของศาลว่าจะริบหรือไม่ก็ได้ เว้นแต่เป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจช่วยในการกระทำความผิด (มาตรา 33)
- ค. ทรัพย์สินที่ศาลจะต้องริบเสมอ เว้นแต่เป็นของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจช่วยในการกระทำความผิด (มาตรา 34)

* หมายถึง กรณีที่เป็น การริบทรัพย์สินนอกประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ เป็นทรัพย์สินที่มีกฎหมายบัญญัติให้ริบเป็นพิเศษ

¹⁶คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 922/2521, 1200/2521 และ 2279/2521

¹⁷คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3436/2524

สรุป ผลกระทบว่าด้วยหลักกฎหมายของความผิดหลายบทหลายกระทง
 ท่อกฎหมายสารบัญญัติ นอกจากเรื่องการลงโทษที่มีผลกระทบทั้ง 2 ด้านแล้ว กรณี
 ความผิดกรรมเดียวหลายบท จะก่อผลกระทบคือ การเพิ่มโทษ อำนาจกักกัน และการ
 ริบทรัพย์สินด้วย เพราะต้องพิจารณาจากบทหนักที่ใช้เป็นบทลงโทษเป็นเกณฑ์ ในขณะที่
 ความผิดหลายกรรมต่างกันจะมีผลต่อเรื่อง การรอกการลงอาญาเท่านั้นที่คงแยกพิจารณา
 โทษจำคุกแต่ละกระทงไป

2. ผลกระทบต่อกฎหมายวิธีสบัญญัติ

2.1 การฟ้องข้อ

การฟ้องข้อในคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
 ความอาญา มาตรา 15 ที่ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้
 บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้ ซึ่งในเรื่องนี้ก็คือ มาตรา 173 วรรคสอง กล่าวคือ นับแต่
 เวลาที่ได้ยื่นคำฟ้องแล้ว คดีนั้นอยู่ในระหว่างพิจารณาและผลแห่งการนี้ ห้ามไม่ให้โจทก์
 ยื่นคำฟ้องเรื่องเดียวกัน ต่อศาลเดียวกัน หรือต่อศาลอื่นอีก

กรณีความผิดกรรมเดียวหลายบท ถือเป็นคดีเรื่องเดียวกัน ถ้า
 โจทก์คนเดียวกัน ได้ยื่นฟ้องต่อศาลในความผิดบทใดบทหนึ่งแล้ว จะมายื่นฟ้องต่อศาลใน
 อีกบทหนึ่งไม่ได้ ดังตัวอย่าง คำพิพากษาศาลฎีกา ปี 2523¹⁸ ซึ่งถือว่ากรณีที่ว่าเจตนารับ
 มาแลกเปลี่ยนกับโจทก์ โดยจำเลยกล่าวหาตลอดวงโจทก์ด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ
 นั้น เมื่อโจทก์ฟ้องจำเลยตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค จนศาล

* กรณีความผิดหลายกรรมต่างกัน อันเป็นความผิดหลายกระทงนั้น โจทก์จะฟ้อง
 เป็นคดีเดียวกัน หรือแยกฟ้องแต่ละกระทงความผิดเป็นรายคดีไปก็ได้ ทั้งนี้ตามประมวล
 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 160 ซึ่งบัญญัติว่า "ความผิดหลายกระทงจะรวม
 ในฟ้องเดียวกันก็ได้ แต่ให้แยกกระทงเรียงเป็นลำดับกันไป ฯลฯ" ดังนั้น กรณีความผิด
 หลายกระทง จึงไม่ถือเป็นการฟ้องซ้อนเมื่อมีการแยกฟ้องออกเป็นหลายสำนวน แม้จะโดย
 โจทก์คนเดียวกันก็ตาม

¹⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2410/2523

ประทับฟ้องแล้ว โจทก์จะมาฟ้องจำเลยฐานฉ้อโกงอีกไม่ได้ เป็นฟ้องซ้อน

นอกจากผู้เสียหายคนเดียวกันแล้ว พนักงานอัยการแม้จะต่างคนกัน แต่ก็ถือว่าเป็นพนักงานอัยการโจทก์ด้วยกัน ดังนั้นการที่พนักงานอัยการประจำศาลแขวงฟ้องในความผิดฐานฉ้อโกง ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้อง แล้วพนักงานอัยการจังหวัดมาฟ้องในความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ อีกโจทก์ทั้งสองคดีต่างเป็นพนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญามาตรา 2(5), 28 จึงเป็นพนักงานอัยการโจทก์ด้วยกัน เมื่อมาฟ้องคดีนี้ขณะที่คดีก่อนอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์จึงเป็นการฟ้องซ้อน¹⁹

อย่างไรก็ตาม ก็มีข้อยกเว้นอยู่เช่นกัน ในกรณีของความผิดกรรมเดียวหลายบทที่ไม่ถือว่าเป็นฟ้องซ้อน เพราะความผิดเมื่อจำเลยกระทำความผิดกรรมเดียวหลายบท เช่น ความผิดตามมาตรา 294 และมาตรา 295 โดยมีผู้เสียหายหลายคนและฟ้องจำเลยรวมกันมา เป็นคดีเดียวกันกรณีศาลต้องลงโทษเฉพาะบทหนัก แต่ถ้าผู้เสียหายแยกฟ้องจำเลยเป็นต่างคดีกันหรือมีผู้เสียหายคนเดียว แต่อัยการก็ฟ้อง และผู้เสียหายก็ฟ้อง โดยแยกฟ้องคนละบทออกมา กรณีนี้ถือว่าไม่เป็นฟ้องซ้อน เพราะโจทก์คนละคนกัน ถึงแม้จะเอาฟ้องซ้อนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 173(1) มาใช้ในคดีอาญาได้โดยอนุโลมก็ตาม ทั้งนี้เพราะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญามิได้บัญญัติจำกัดสิทธิไว้ ดังนั้น อัยการและผู้เสียหายฟ้องเรื่องเดียวกัน ไม่เป็นฟ้องซ้อน²⁰ เพราะมีสิทธิฟ้องอยู่และเป็นเรื่องโจทก์คนละคนกัน และระหว่างผู้เสียหาย

¹⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2821/2523

²⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1646-1647/2515 แม้ผู้เสียหายจะไต่สวนฟ้องจำเลยเป็นคดีอาญาไว้ส่วนหนึ่งแล้ว ก็ไม่มีกฎหมายจำกัดอำนาจของพนักงานอัยการมิให้ฟ้องจำเลยนั้นในเรื่องเดียวกันเป็นคดีใหม่อีกส่วนหนึ่ง

กันเองก็ไม่ใช่ฟ้องซ้อนเพราะโจทก์ต่างคนกัน²¹

กรณีนี้ ไม่เป็นฟ้องซ้ำตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา 39(4) ด้วย เพราะยังไม่มีคำพิพากษาในสำนวนใดสำนวนหนึ่งเป็นเด็ดขาด สิทธินำคดีอาชญาไปฟ้องจึงยังไม่ระงับ ดังนั้นเมื่อแต่ละคนแยกฟ้องคนละบทออกมาจึงทำได้ แต่จะขอให้นับโทษต่อกันไม่ได้²²

2.2 สิทธินำคดีอาชญาไปฟ้องนั้นระงับไปหรือไม่

เป็นกรณีเกี่ยวพันกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา 39

2.2.1 กรณีตามมาตรา 39(2) สิทธินำคดีอาชญาไปฟ้อง ย่อมระงับไปในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือยอมความกัน โดยถูกต้องตามกฎหมาย

เมื่อการกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ซึ่งต้องลงโทษตามบทหนัก แต่ความผิดตามบทเบาเป็นความผิดอันยอมความได้ และได้มีการยอมความกันโดยถูกต้อง จนสิทธิการนำเอาคดีอาชญาไปฟ้องระงับไปแล้ว ศาลก็ต้องพิพากษายกฟ้องในความผิดบทเบา และคงให้ลงโทษตามมาตราที่เป็นบทหนักเท่านั้น จะพิพากษาว่าเป็นกรรมเดียวแต่ผิดทั้งมาความบทหนัก และบทเบา แล้วให้ลงโทษตามบทหนักที่สุดเช่นนี้ไม่ได้ ตัวอย่างเช่น การกระทำความผิดตามมาตรา 272, 273 เป็น

²¹อย่างไรก็ตามมีผู้เห็นว่า ปัญหาการฟ้องซ้อนในคดีอาชญา ในกรณีที่เกิดขึ้นมีผู้เสียหายหลายคน เมื่อผู้เสียหายคนหนึ่งยื่นฟ้อง และศาลสั่งประทับฟ้องแล้ว ผู้เสียหายอื่นจะยื่นฟ้องจำเลยนั้นอีกไม่ได้ แต่ขอที่จะร้องขอ เข้าร่วมเป็นโจทก์เท่านั้น ดู คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา (กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2528) หน้า 150

²²ตามนัยฎีกาที่ 1041-1046/2512

กรรมเกี่ยว เมื่อมีการยอมความตามมาตรา 272 แล้ว ศาลก็ต้องยกฟ้องในความผิด
ตามมาตรา 272 และคงให้ลงโทษตามมาตรา 273 เท่านั้น²³

2.2.2 กรณีตามมาตรา 39(3) สิทธินำคดีอาญามาฟ้องยอม
ระงับไปเมื่อคดีเลิกกันตามมาตรา 37 ซึ่งมี 2 กรณี คือ เลิกกันโดยชำระค่าปรับและ
เลิกกันโดยการเปรียบเทียบ แต่ถ้าในกรณีที่ถือว่า เป็นการเปรียบเทียบที่ไม่ชอบด้วย
กฎหมาย ซึ่งการกระทำความผิดกรรมเดียวหลายบท อันเป็นทั้งความผิดลหุโทษและที่มีใช้
ลหุโทษ เช่น กรณีตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 378 และ 207 แค่นั้นสอบสวน
พนักงานสอบสวนตั้งข้อหาในความผิดลหุโทษแค่บทเดียว แล้วเปรียบเทียบรับไป เช่นนี้
พนักงานอัยการมีสิทธิฟ้องจำเลยในความผิดที่มีใช้ลหุโทษอีกได้²⁴

2.2.3 กรณีตามมาตรา 39(4) สิทธินำคดีอาญามาฟ้องยอม
ระงับไปเมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งใดฟ้อง

กล่าวคือ กรณีจะเป็นการฟ้องซ้ำหรือไม่ มีข้อพิจารณา
ดังนี้คือ

(1) มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งใดฟ้อง
แล้วหรือไม่ คือ เมื่อศาลได้พิพากษาในคดีใดแล้ว กรณีก็จะเป็นปัญหาว่าคำพิพากษานั้นมี
"สภาพเด็ดขาดตามกฎหมาย"²⁵ แล้วหรือไม่ กล่าวคือ คำพิพากษานั้นเป็นคำพิพากษา
ที่ถึงที่สุดแล้วหรือไม่ และคำพิพากษานั้นเป็นคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดแล้วหรือไม่ โดย
คำพิพากษาถึงที่สุดมีสภาพเด็ดขาดตามกฎหมายในทางรูปแบบ ส่วนคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาด
มีสภาพเด็ดขาดตามกฎหมายในทางเนื้อหา คำพิพากษาถึงที่สุดหมายความว่า คดีนั้นเป็น
อันเสร็จสิ้นลง และไม่อาจขอให้มีการเปลี่ยนแปลงคำชี้ขาดในคำพิพากษานั้นได้อีกต่อไป

²³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3516/2525 พนักงานอัยการ กรมอัยการ โจทก์
ห้างหุ้นส่วน จำกัด อึ้งฮั่วเชียงหลีฯ กับพวก จำเลย

²⁴ ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1100/2516 พนักงานอัยการ จังหวัดเพชรบุรี
โจทก์ นายพุก อินทบุตร จำเลย

²⁵ คณิต ๗ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หน้า 178.

โดยการขอให้ทบทวนแก้ไข ส่วนคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดเป็นเรื่องของผลของการที่คำพิพากษานั้นถึงที่สุด อันเป็นเรื่องของเนื้อหาของคดีและสิทธิหน้าที่อาญาที่ฟ้องยอมระงับไปนั้นก็ เป็นผลประการหนึ่งของคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดคือทำให้สิทธิความเป็นคดีอาญาของรัฐเป็นอันระงับไป แม้กรณีศาลพิพากษายกฟ้องปล่อยตัวจำเลยไป ก็จะดำเนินคดีในเรื่องเดียวกันกับจำเลยนั้นอีกไม่ได้ ไม่ได้หมายความว่าห้ามลงโทษซ้ำสองสำหรับการกระทำเดียวกันเท่านั้น ทั้งนี้เป็นไปตามหลัก *ne bis in idem* (not twice for the same) กล่าวคือ บุคคลจะไม่เดือดร้อนหลายครั้งในเรื่องเดียวกัน

(2) การเป็นบุคคลเดียวกัน ในกรณีที่ปรากฏว่าจำเลยในคดีก่อนที่ศาลได้พิพากษาถึงที่สุดแล้ว กับจำเลยในคดีใหม่เป็นบุคคลเดียวกัน ศาลย่อมไม่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีใหม่นั้น แม้ผู้ฟ้องจะต่างคนกัน แต่ถ้าจำเลยในคดีเก่ากับจำเลยในคดีใหม่ไม่ใช่บุคคลเดียวกัน ศาลย่อมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่ได้ฟ้องใหม่นั้นได้ แม้จะเป็นเรื่องเดียวกัน

(3) ประเด็นที่กล่าวหา เป็นการกระทำเดียวกันหรือไม่ เพราะถ้าคำพิพากษารอบคลุมถึงการกระทำใดแล้ว การกระทำนั้นย่อมไม่อาจเป็นวัตถุประสงค์ของการพิจารณาพิพากษาใหม่ได้อีกต่อไป ในการที่จะวินิจฉัยว่า กรณีใดกรณีหนึ่งเป็นการกระทำเดียวกันหรือไม่ก็โดยอาศัยหลักเกณฑ์การกระทำ ความผิดหลายบทหรือหลายกระทง กล่าวคือ ถ้าเป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ฟ้องบทใดแล้วต่อมาจะฟ้องร้องจำเลยในบทอื่นอีกไม่ได้²⁶ แต่ถ้าการกระทำของจำเลยเป็นหลายกรรมต่างกัน กรรมใดยังไม่ได้ฟ้อง เมื่อฟ้องใหม่ไม่เป็นฟ้องซ้ำ²⁷

ตัวอย่างเช่น กล่าวหาว่าจำเลยทั้งสามบุกรุกบริเวณการครอบครองที่ดินอันเป็นกรณีพิพาทรายเดียวกัน วันเวลาที่กล่าวหาว่ากระทำความผิดก็อยู่ในช่วงเดียวกัน ถือได้ว่าเป็นการกระทำอันเป็นกรรมเดียวกัน คดีสองสำนวนก่อนศาลได้พิพากษายกฟ้องจำเลยที่ 1 ที่ 2 โดยวินิจฉัยว่าการกระทำไม่เป็นความผิดและ

²⁶ คำพิพากษานิติภาที่ 1182/2474

²⁷ คำพิพากษานิติภาที่ 666/2508

คำพิพากษาดังกล่าวได้ถึงที่สุดไปแล้ว แม้โจทก์ในคดีนี้จะไม่ใช่เป็นคนเดียวกับโจทก์ในคดีก่อนก็ตาม ก็ถือได้ว่าการกระทำของจำเลยที่ 1 ที่ 2 ได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิด ซึ่งได้ฟ้องแล้ว สิทธิหน้าที่อาชญาพ้องจำเลยที่ 1 ที่ 2 ย่อมระงับไป แต่คดีสำหรับจำเลยที่ 3 นั้น ไม่ปรากฏว่าได้ถูกฟ้องในคดีสองส่วนก่อนด้วย โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยที่ 3 ในคดีนี้ได้²⁸ อย่างไรก็ตามการกระทำความผิดอาญาที่เป็นผิดฐานละเมิดอำนาจศาลด้วยกันนั้น ไม่ตกอยู่ในข้อห้าม ne bis in idem แม้จะลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลไปแล้ว ก็ยังลงโทษตามประมวลกฎหมายอาญาได้อีก แม้จะเป็นกรรมเดียวกันก็ตาม ทั้งนี้เพราะละเมิดอำนาจศาลนั้นเป็นมาตรการในการรักษาความสงบเรียบร้อยให้การพิจารณาคดีของศาลดำเนินไปได้โดยไม่ติดขัด หรือถูกรบกวนและละเมิดอำนาจศาลในเนื้อหาไม่ใช่ความผิดอาญา โทษที่ลงก็มีโทษอาญา²⁹

2.3 ปัญหาเรื่องข้อห้ามอุทธรณ์ฎีกาในคดีอาญาโดยหลักสิทธิอุทธรณ์ฎีกามีอยู่เสมอข้อต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาจึงต้องตีความโดยเคร่งครัด

2.3.1 ข้อห้ามอุทธรณ์ อาจแบ่งได้เป็น 2 กรณี คือ ข้อห้ามอุทธรณ์คำสั่งระหว่างพิจารณาและข้อห้ามอุทธรณ์อื่น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 196 และมาตรา 193 ทวิ

2.3.2 ข้อห้ามฎีกา หมายถึง ข้อห้ามฎีกาคัดค้านคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริง สำหรับข้อกฎหมายนั้นไม่ตกอยู่ในข้อห้ามใดๆ โจทก์จำเลยฎีกาในข้อกฎหมายได้เสมอ* ข้อห้ามฎีกามีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 218, 219, 219 ทวิ, 219 ทรี และมาตรา 220

²⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3304/2524

²⁹ ดูตัวอย่างในคำพิพากษาศาลฎีกา 87/2484 และ 2302/2523

* ปัญหาข้อกฎหมายก็คือปัญหาการตีความบทกฎหมายนั่นเอง

ปัญหาข้อเท็จจริงคือ ปัญหาว่าความเป็นไปของเหตุการณ์เป็นอย่างนั้นหรือไม่ ปัญหาในเรื่องมูลพินิจของศาลก็เป็นปัญหาข้อเท็จจริง

กรณีกฎหมายวางบทคดีสิทธิอุทธรณ์ฎีกา ถ้าการกระทำของจำเลย เป็นความผิดกรรมเดียวหลายบท ถ้าบทที่มีโทษสูงสุดไม่ต้องห้าม อุทธรณ์ฎีกาแล้วเป็นอันว่า คดีนั้นไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาทั้งคดี แม้บางบทต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาก็ตาม เช่น เรื่องต่อสู้ ชักขวางเจ้าพนักงาน ทำให้เจ้าพนักงานถึงแก่ความตาย การกระทำของจำเลยกรรมเดียว ผิดกฎหมายหลายบทผิดตามมาตรา 138 เรื่องต่อสู้ชักขวางเจ้าพนักงาน และในขณะเดียวกันก็ผิดตามมาตรา 289(2) ประกอบกับมาตรา 80 ในกรณีที่เจ้าพนักงานไม่ถึงแก่ ความตาย รวมเป็นสองบท บทหนักคือมาตรา 289(2) ประกอบมาตรา 80 แต่มาตรา 138 เป็นบทเบาอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี อยู่ในอ้อมบังคับต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาในปัญหา ข้อเท็จจริง ตามมาตรา 193 ทวิ แต่เมื่อเข้าหลักกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท เมื่อ บทหนักไม่ต้องห้ามแล้ว ก็ไม่ต้องห้ามอุทธรณ์ทั้งหมดก็ตามแนว คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 95/2521 แต่ถ้าความผิดที่จำเลยกระทำเป็นหลายกรรมต่างกัน การพิจารณา ว่าต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาหรือไม่ ต้องพิจารณาเป็นรายกระทงไป กระทงหนึ่งอาจต้องห้าม อุทธรณ์ฎีกาแต่กระทงอื่นอาจไม่ต้องห้าม แยกพิจารณากัน³⁰ และจะเอาโทษทุกกระทง มารวมกันเพื่อใช้สิทธิอุทธรณ์ฎีกาไม่ได้

ปัญหาที่ว่า ความผิดหลายความผิดที่อยู่ในการพิจารณาของศาลนั้น จะ เป็นความผิดกรรมเดียวหลายบท หรือเป็นหลายกรรมต่างกัน เป็นปัญหาข้อเท็จจริง หรือเป็นปัญหาข้อกฎหมาย

มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1001/2477 ตัดสินว่าการกระทำของจำเลย จะ เป็นผิดกฎหมายหลายบทหรือไม่นั้น เป็นปัญหาข้อกฎหมาย

2.4 เรื่องเขตอำนาจศาล

เขตอำนาจศาลอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้ คือ เขตศาลหรือเขต อำนาจศาล ประการที่หนึ่ง หมายถึงเขตทางการปกครองว่า มีเขตครอบคลุมไปแค่ไหน เพียงใด เช่น จังหวัด อำเภอ เขตศาลนี้จะให้มีคลุมไปถึงท้องที่ใดบ้าง จะกำหนดไว้ใน พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้น ๆ หรือในพระธรรมนูญศาลยุติธรรม อีกประการหนึ่ง คือ อำนาจศาล หมายถึงการที่ศาลใดจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีประเภทใดได้แค่ไหน

³⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 842/2482

เพียงใด มาตรา 22 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นหลักทั่วไปว่าศาลที่มีอำนาจระคคิ ส่วนมาตรา 24 ว่าด้วยความผิดหลายเรื่องเกี่ยวพันกันโดยเฉพาะคดีที่ไปพัวพันกับอำนาจของศาลแขวง ตามมาตรา 15 พระธรรมนูญศาลยุติธรรม

เรื่องอำนาจศาลแขวงในคดีอาญานี้ ศาลแขวงมีอำนาจพิจารณา คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ อำนาจพิพากษาจำคุกไม่เกินหกเดือน ปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ³¹

ถ้าคดีที่ฟ้องเป็นเรื่องจำเลยกระทำผิดหลายอย่าง ความผิด บางอย่างที่โจทก์ฟ้องอยู่ในอำนาจศาลแขวง บางบทเกินอำนาจศาลแขวง ศาลแขวงต้อง แยกพิจารณาว่าเป็นหลายกรรมต่างกัน หรือกรรมเดียวหลายบท เพราะหลายกรรมต่างกัน ต้องลงโทษทุกกรรมดังนี้ ถ้าแต่ละกระทงไม่เกินอำนาจศาลแขวงแม้ฟ้องรวมกันมา ศาลแขวงก็มีอำนาจพิจารณาพิพากษาเป็นรายกระทงได้ และหากลงโทษกระทงละไม่เกิน หกเดือน เมื่อรวมหลายกระทงเกินหกเดือนก็ย่อมกระทำได้โดยไม่ต้องอาศัยมาตรา 15 วรรคสอง³²

แต่ถ้าเป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท พิจารณาครบหนักเพราะ ลงโทษหนักบทเดียวตามมาตรา 90 เมื่อครบหนักบทเดียวไม่อยู่ในอำนาจศาลแขวงแล้ว ศาลแขวงก็ไม่มีอำนาจพิจารณาคดีนั้นได้ ไม่มีอำนาจพิจารณาทั้งคดี เพราะเป็นเรื่อง กรรมเดียวหลายบทเรื่องกรรมเดียวต้องพิจารณาเสมือนเป็นเรื่องเดียวกัน³³

กรณีเกี่ยวกับอำนาจศาลทหาร

ความผิดกรรมเดียวที่ผิดกฎหมายหลายบท บางบทขึ้นศาลทหาร บางบทขึ้นศาลพลเรือน ถ้าโจทก์ประสงค์จะให้ศาลวางโทษจำเลยในบทที่หนักก็ขอที่โจทก์ จะได้ฟ้องต่อศาลที่มีอำนาจพิพากษาในบทที่หนัก ถ้าโจทก์ได้ฟ้องจำเลยต่อศาลทหาร ศาล ทหารพิพากษาลงโทษจำเลยในบทที่ขึ้นศาลทหารไปแล้ว โจทก์จะมาฟ้องจำเลยต่อศาล

³¹ดู พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา 15, 21 และมาตรา 22(1) ถึง (5)

³²คำพิพากษานี้ที่ 1356-1521/2501

³³คำพิพากษานี้ที่ 1869/2493

พลเรือนในความผิดที่ขึ้นศาลพลเรือนอีกไม่ได้ แม้ความผิดหลังนี้จะมีโทษหนักกว่าก็ตาม³⁴

สรุป ผลกระทบว่าด้วยหลักกฎหมายของความผิดหลายบทหลายกระทง ตอกกฎหมายวิธีสบัญญัตินั้น หากพิจารณาว่า การกระทำความผิดเป็นกรรมเดียวหลายบทแล้ว จะมีผลต่อการฟ้องร้อง ฟ้องซ้ำ อุทธรณ์ฎีกาเป็นอย่างมากเพราะฟ้องบทใดแล้วจะมาฟ้องอีกบทหนึ่งไม่ได้ และเมื่อความผิดบทหนักที่สุดบทเดียวต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาก็เป็นอันว่าคดีนั้นต้องห้ามอุทธรณ์ฎีกาทั้งคดี เช่นเดียวกับเมื่อบทหนักบทเดียวไม่อยู่ในอำนาจศาลแขวงแล้ว ศาลแขวงก็ไม่มีอำนาจพิจารณาคดีนั้นได้

บทนี้ชี้ให้เห็นผลกระทบว่า หากจะพิจารณาว่าเป็นกรรมเดียวหลายบท ไม่ใช่เพียงแต่จะมีผลต่อการลงโทษ หากแต่ยังมีผลต่อกฎหมายวิธีพิจารณา ซึ่งอาจทำให้มีผลถึงการแพ้อหรือชนะคดีของโจทก์ จำเลยได้อีกด้วย

³⁴คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 990/2506.

แนวความคิดเรื่อง การกระทำความผิดหลายบทหลายกระทง
ในกฎหมายต่างประเทศ

ความผิดหลายบทหลายกระทงในกฎหมายต่างประเทศ มีแนวความคิดแยกออก
ได้เป็น 2 ระบบใหญ่ ๆ คือ ระบบคอมมอนลอว์และระบบประมวลกฎหมาย ทั้งนี้ก็เพราะ
ระบบกฎหมายที่แตกต่างกันเป็นสิ่งสำคัญ ระบบคอมมอนลอว์จึงไม่ปรากฏว่า มีบทบัญญัติ
เกี่ยวกับความผิดหลายบทหลายกระทงอยู่ในกฎหมายอาญา ส่วนระบบประมวลกฎหมาย
แม้จะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดหลายบทหลายกระทงอยู่ที่ตาม แนวความคิดก็ยังแตกต่าง
กันไปในแต่ละประเทศ ซึ่งจะได้แยกพิจารณาตั้งต่อไปนี้ คือ

ความผิดหลายบทหลายกระทงตามระบบคอมมอนลอว์

การพิจารณาความผิดหลายบทหลายกระทง ตามระบบคอมมอนลอว์นี้ ผู้เขียน
จะได้ทำการศึกษาจากระบบกฎหมายอังกฤษเป็นสำคัญ

อังกฤษมีระบบกฎหมายเป็นแบบ Common law* ซึ่งเมื่อพิจารณา Criminal
law act 1977 อันเป็นกฎหมายสารบัญญัติเกี่ยวกับความผิดทางอาญาแล้ว จะเห็นได้ว่า
กฎหมายอาญาอังกฤษไม่มีการบัญญัติเกี่ยวกับความผิด หลายบทหลายกระทงไว้¹ กฎหมาย
อาญาอังกฤษนั้นถือหลักว่า คนที่กระทำผิดไปแล้วไม่ว่าจะเป็นกรรมเดียวหรือหลายกรรม
ไม่ว่าจะผิดกฎหมายกับมาตราที่ตาม ก็ต้องรับผิดทุกเรื่องทุกบทไป กฎหมายอาญาอังกฤษ

* ระบบกฎหมายจารีตประเพณีอังกฤษ ซึ่งสหรัฐอเมริกาปรับมาใช้ เป็นกฎหมายที่
มีแหล่งกำเนิดมาจากคำพิพากษามรทศฐาน มากกว่าจากกฎหมายที่รัฐสภาบัญญัติขึ้น ซึ่ง
ต่างจากกฎหมายระบบประมวลแบบโรมัน แต่เดิมนั้นกฎหมายจารีตประเพณีอังกฤษ ไม่มี
การบัญญัติเป็นลายลักษณ์อักษร แต่พิจารณาจากคำพิพากษาที่ก่อน ๆ บางครั้งเรียก

Case law

¹ดู Criminal law act 1977 และ จิตติ คิงส์ทีย์ "หลายบทหลายกระทง"
วารสารกฎหมาย 2 (พฤษภาคม 2519): 146.

จะมีปัญหาแต่เรื่องความผิดที่กลืนกันไปทีเรียกว่า "doctrine of merger" คือ ความผิดอันใหญ่กลืนอันเล็ก คล้ายหลายบทหลายกระทง เช่นในกรณีความผิด felony กลืนความผิด misdemeanor ทำให้หายไป แต่ไม่ได้หมายความว่ากรรมหนึ่งล้มล้าง อีกกรรมหนึ่งและการลงโทษตามกฎหมายอังกฤษเป็นเรื่อง common law คือ แล้วแต่ ศาลจะลงโทษเท่าใดก็ได้ ไม่มีอัตราโทษวางไว้ว่าต้องจำคุกเท่านั้นเท่านั้นปี ทั้งนี้ common law จึงไม่มีปัญหาเรื่องโทษหนักโทษเบา

หลายบทหลายกระทงของอังกฤษ กลับไปปรากฏอยู่ในหลัก common law ของเรื่อง การตัดสินลงโทษ(sentence) ในวิธีพิจารณาความอาญาโดยเฉพาะเรื่อง การลงโทษจำคุก³ (Sentences of imprisonment) กล่าวคือ เมื่อบุคคลใดก็ตาม จะถูกลงโทษมากกว่าหนึ่งความผิดเพราะมีคำวินิจฉัยของลูกขุน (Verdict) ว่าจำเลย กระทำผิดมากกว่าหนึ่ง "กระทงข้อหา" (count) ศาลก็จะมีคำพิพากษาแต่ละกระทงนั้น จึงมีปัญหาคำพิพากษาเหล่านั้นจะเริ่มนับโทษพร้อมกันไป (concurrent) หรือเรียง ต่อกันไป (consecutive) ซึ่งคำตอบก็คือ "แล้วแต่ดุลพินิจของศาล"⁴ ภายในเงื่อนไข ที่ว่า ถ้าความผิดเหล่านั้นเกิดจากการกระทำเดียว "the same transaction" แล้ว คำพิพากษาที่ให้ลงโทษจำคุกในแต่ละความผิด ต้องนับโทษพร้อมกันไป และศาลต้องปฏิบัติ เช่นนี้ในคดีอื่น ๆ ด้วยความเมตตาอยู่เป็นนิจด้วย

²Smith, J.C Criminal law 2ed (London: Butterworths, 1969) PP.176-177.

³Thomas: Current sentencing practice. Release No.8 (London: Sweet & Maxwell, 1985) PP.1030/1 - 1036/2

⁴Cross: The English sentencing system. (London: Butterworths, 1981) P. 100.

หลักเกณฑ์การพิจารณา concurrent and consecutive sentences

1. คำพิพากษาในทุกความผิดนั้น ศาลให้นับโทษพร้อมกันไป (concurrent sentences) โดยอาศัยหลักที่ว่าความผิดเหล่านั้นเป็น "การกระทำเดียว" (same transaction) ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า จะตีความคำว่า การกระทำเดียวนี้ว่าอย่างไร ซึ่งศาลอังกฤษเองก็ยังไม่มีความเห็นแตกต่างกัน แต่พอจะกล่าวเป็นหลักทั่วไปได้ คือ

1.1 ความผิดเหล่านั้นต้องกระทำลงในคราวเดียวกัน หรือเป็นส่วนของการกระทำอันหนึ่งเดียวกัน ซึ่งก่อให้เกิดเป็นความผิดอาญาได้หลายมาตรา ในการยื่นคำฟ้อง (indictment) ก็สามารถแยกฟ้องได้เป็นหลายกระทงความผิด แม้ว่าจะดูเหมือนเป็นเหตุการณ์ที่ร้ายแรงก็ตาม แต่ก็ เป็นเหตุการณ์ที่ยังเกิดขึ้นจากการกระทำเดียวเท่านั้น ตามความหมายของกฎหมาย เช่น

คดี R.V. Giffin July 8, 1974 จำเลยเข้าไปในห้องของผู้เสียหายแล้วทำการปลุกปล้ำเพื่อจะข่มขืน โดยใช้มือบีบบริเวณลำคอในขณะที่ต่อสู้กันด้วย แต่จำเลยกระทำการไม่สำเร็จ จึงออกจากบ้านไป ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐานกระทำความรุนแรงและทำร้ายร่างกาย เป็นกรรมเดียว

คดี R.V. Parker October 11, 1973 จำเลยถูกลงโทษฐานทำร้ายร่างกายเจ้าพนักงานตำรวจบาดเจ็บสาหัส และฐานทำร้ายพนักงานเจ้าหน้าที่ ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งทั้งสองข้อหา นี้ เกิดจากการกระทำครั้งเดียวคราวเดียวกันต่อเจ้าพนักงานผู้ซึ่งกำลังไล่ตามจับเพื่อนของจำเลยอยู่ ถือเป็น การกระทำกรรมเดียว ให้นับโทษทั้งสองความผิดนี้ไปพร้อมกัน

คดี R.V. Jones (1980) 2 Cr.App.R.(S) 152
จำเลยขับรถในขณะที่มึนเมาในระหว่างเวลาถูกตัดสิทธิ์ในการขับรถด้วย เป็นการกระทำที่เกิดจากข้อเท็จจริงเดียวกันเป็นกรรมเดียว

1.2 ความผิดหลายอย่างนั้น เป็นความผิดอย่างเดียวกัน แต่กระทำหลายครั้งต่อผู้เสียหายคนเดียวกัน ภายในเวลาใกล้เคียงกัน เช่น กระทำผิดทางเพศ

หลายครั้งในเวลาใกล้เคียงกัน โดยจำเลยและผู้เสียหายคู่เดียวกัน⁵ ถือได้ว่าเป็นการกระทำเกี่ยวพันกันไปได้

คดี R.V. Lewis July 3, 1972 ความผิดฐานกระทำอนาจารต่อผู้เสียหาย ซึ่งเป็นผู้เยาว์ กับความผิดฐานการร่วมประเวณีทางทวารหนัก (buggery) ซึ่งกระทำต่อผู้เสียหายคนเดียวกัน หลายครั้งหลายคราในระยะเวลาหลายเดือน ถือได้ว่าเป็นการกระทำเกี่ยวพันกัน ภายใต้อายุเวลาเดียวกัน ให้นับโทษไปพร้อมกัน

คดี R.V. Paddon March 3, 1971 จำเลยได้ไปหลอกลวงผู้เสียหายว่า คนเป็นตัวแทนในการซื้อขายรถยนต์ ผู้เสียหายหลงเชื่อจึงมอบเงินให้จำเลยไปสามจำนวน ภายในเวลาสามหรือสี่วัน จำเลยจึงถูกลงโทษฐานได้ทรัพย์ไป โดยการหลอกลวงสามกระทง และฐานได้ประโยชน์ในทางการเงินโดยการหลอกลวงอีกสองกระทง แต่ความผิดเหล่านี้เกิดภายในระยะเวลาสั้น ๆ เพียงสามสี่วันเท่านั้น ศาลจึงเห็นสมควรให้นับโทษพร้อมกันไปมากกว่าต่อกันไป

ผลสุดท้ายจึงเท่ากับว่า ความผิดที่กระทำลงหลายครั้งแต่ต่อเนื่องเป็นชุดเดียวกัน (a series of offences) จะถือเป็นการกระทำเกี่ยวพันหรือไม่ อยู่ที่การวินิจฉัยของศาล ซึ่งก็แล้วแต่ข้อเท็จจริงเป็นคดี ๆ ไป ดังนั้นจึงไม่สามารถจะกำหนดเป็นหลักเกณฑ์แน่นอนใด ๆ ได้ทั้งสิ้น⁶ และความเห็นที่ขัดแย้งกันก็ยิ่งปรากฏให้เห็นเสมอในหลาย ๆ คดี

แต่เมื่อศาลมีคำพิพากษาคัดสินลงโทษโดยให้นับโทษไปพร้อมกันแล้ว ศาลก็ควรวางกำหนดโทษในแต่ละความผิดให้เหมาะสมด้วย ไม่ใช่ลงโทษจนเกินสภาพความเป็นจริง โดยคิดว่าอย่างไรเสีย โทษเหล่านั้นก็ย่อมกลืนกันเข้าไปในโทษที่หนักกว่า

⁵ C. Kevin Boyle, Sentencing Law and Practice. (London: Sweet & Maxwell Ltd; 1985) P.280.

⁶ Ibid; P.281.

และถูกคดี Hancock and Swan (1977) Crim. L.R. 367

อยู่แล้ว⁷ เช่น ในคดี R.V. Smith (1975) L.R. 468

2. คำพิพากษาในทุกความผิดนั้น ศาลให้นับโทษต่อกันไป (consecutive sentences) กล่าวคือ เมื่อจำเลยกระทำความผิดหลายอย่างถูกฟ้องมาเป็นหลายกระทง โดยความผิดเหล่านั้นมิใช่การกระทำเดียว หรือกรรมเดียวกันแล้ว ก็เป็นการสมควรที่ศาล จะให้นับโทษต่อกันไป ดังกรณีต่อไปนี้

2.1 เมื่อจำเลยกระทำความผิดฐาน burglary โดยมีเจตนาจะ ลักทรัพย์และไต่กระทำการรุนแรงต่อผู้ครอบครองสถานที่ ผู้ซึ่งเข้าทำการชักชวนจำเลย เช่นนี้ถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำเดียวกัน

Burglary⁸ หมายถึง ความผิดฐานเข้าไปโดยไม่มีอำนาจตาม กฎหมาย หรือโดยไม่ได้รับความยินยอมในเคหสถานในเวลากลางคืน โดยมีเจตนาที่จะ ประกอบอาชญากรรม ไม่ว่าจะโดยเจตนาจะขโมยสิ่งของภายในบ้าน หรือเพื่อจะทำร้าย ร่างกายอย่างสาหัส หรือข่มขืนบุคคลใด ๆ ที่อยู่ในนั้น หรือทำให้เสียทรัพย์ หรือสิ่งของ ภายในอาคารนั้น แม้แต่เข้าไปแล้ว เช่น แอบเข้าไปนอน คือเข้าไปโดยไม่มีอำนาจ เช่นกัน แล้วจึงลักทรัพย์หรือพยายามลักทรัพย์ หรือทำร้าย หรือพยายามทำร้ายร่างกาย อย่างสาหัสต่อบุคคลใด ๆ ในอาคารนั้นในภายหลัง คือ เจตนาประกอบอาชญากรรมเกิด หลังจากเข้าไปแล้ว ก็ถือว่าเป็น burglary ทั่วๆ ความผิดฐานลักทรัพย์ใน เคหสถานในเวลากลางคืนของไทย (ยกเว้นบางประการ)

ตัวอย่าง

คดี R.V. Bunch November 6, 1971 จำเลยบุกรุกเข้าไป ในบ้านของผู้เสียหาย และทำการลักทรัพย์ซึ่งประกอบด้วยเครื่องเงินและเพชรพลอยราคา ประมาณ 3,000 ปอนด์ โดยทำร้ายร่างกายผู้เสียหาย เพื่อความสะดวกในการหลบหนี ของจำเลยด้วย ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลยฐาน burglary เป็นเวลา 5 ปี และ ฐานทำร้ายร่างกาย 12 เดือน โดยให้นับโทษต่อกันไป

⁷ Cross, The English sentencing system P. 102.

⁸ Cross, A.R.N. Cross and Jones introduction to criminal law. (London: Butterworths, 1984) pp. 244-249.

คดี R.V. Jones December 15, 1975 จำเลยและพรรคพวกอีกหนึ่งคน ได้ทำการลักแะเข้าไปในบ้านของผู้เสียหาย เพื่อจะทำการลักทรัพย์ แต่เมื่อผู้เสียหายมาพบเข้า จึงถูกจำเลยทำร้ายมีบาดแผลหลายแห่ง ทั้งที่ศีรษะและใบหน้า จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลพิพากษาลงโทษจำเลยฐาน burglary ให้จำคุก 3 ปี และอีก 3 ปี เรียงต่อกันไปฐานทำร้ายร่างกาย แต่ความผิดฐาน robbery* นั้น ให้จำคุก 2 ปี โดยให้นับโทษพร้อมกันไป

2.2 เมื่อจำเลยได้กระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่งมาแล้ว และกำลังถูกติดตามจับกุมจากเจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่ จำเลยได้ใช้ความรุนแรงทำร้ายเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น เช่นนี้ โทษสำหรับความผิดฐานแรกกับฐานทำร้ายเจ้าหน้าที่ตำรวจ ให้นับเรียงกันไป

คดี R.V. Kastercum (1972) 56 Cr.App R. 298

จำเลยกำลังพยายามชิงทรัพย์จากชายคนหนึ่ง พอดีเจ้าหน้าที่ตำรวจมาพบเหตุการณ์เข้า จึงไล่ตามจำเลยไป ในขณะที่เข้าทำการจับกุมจำเลยได้ทำร้ายร่างกายเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย 4 ปี ฐาน robbery และ 12 เดือน ฐานทำร้ายร่างกายเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยให้นับโทษเรียงต่อกันไป

คดี R.V. Austin (1980) 2 Cr. App.R (S) 203

จำเลยขับรถด้วยความเร็ว จนน่าจะเป็นอันตราย และไม่ยอมหยุดเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเรียกให้หยุด ตำรวจจึงไล่ตามไปเป็นระยะทางประมาณ 11 ไมล์ ในระหว่างนี้จำเลยก็ยังคงขับรถด้วยความเร็ว ในลักษณะที่ไม่ยังคิดว่าจะเป็นอันตรายอยู่นั่นเอง ในขณะที่รถจำเลยหยุดอยู่เพราะถูกตำรวจที่ไล่ตามมาล้อมไว้ เมื่อตำรวจลงจากรถทั้ง 2 คันแล้ว จำเลยกลับจะขับรถหนีไปอีกเป็นเหตุให้ตำรวจคนหนึ่งที่ถูกกระโดดหนีหลบรถจำเลย ได้รับบาดเจ็บ จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุก 6 เดือน ฐานขับรถ

*บุคคลจะมีความผิดฐาน robbery ถ้าเขาขโมยและในขณะที่เดียวกัน ไม่ว่าจะก่อนหรือระหว่างทำการขโมย หรือเพื่อที่จะขโมยเขาใช้กำลังอย่างใด ๆ ต่อบุคคลอื่น หรือกระทำให้บุคคลอื่นนั้นตกอยู่ในความกลัวว่า จะถูกใช้กำลัง ซึ่งก็คือ ความผิดฐานชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์นั่นเอง แต่กฎหมายอังกฤษไม่ได้แบ่งว่า ถ้า 1 คนเป็นชิงทรัพย์ ถ้า 3 คน เป็นปล้นทรัพย์อย่างของไทย

โดยประมาท และจำคุกอีก 6 เดือน ฐานขับรถในลักษณะน่ากลัวอันตรายจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กายโดยให้นับโทษต่อกันไป

คดี R.V. Hill (1983) 5 Cr. App. R. (S) จำเลยกระทำความผิดฐาน burglary ครั้งแรก โดยทำการขโมยทรัพย์สินราคาประมาณ 500 ปอนด์ ในโรงรถแต่ถูกจับกุมตัวไว้ได้ ในระหว่างที่จำเลยถูกสอบสวนอยู่ที่สถานีตำรวจ ก็ได้ชักหน้าเจ้าหน้าที่ตำรวจอีก ต่อมาจำเลยได้รับการประกันตัวไป แต่ในระหว่างประกันตัวอยู่นี้ จำเลยก็ไปกระทำความผิดฐาน burglary อีกที่โรงงานแห่งหนึ่ง ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย 12 เดือน ฐาน burglary ในครั้งแรก ฐานทำร้ายร่างกาย 3 เดือน และฐาน burglary ในครั้งที่สองอีก 6 เดือน รวมเป็น 21 เดือน

คดี R.V. Fitter (1983) 5 Cr. App. R. (S) จำเลยได้กระทำการชิงทรัพย์ โดยใช้ยาสลบเพื่อความสะดวกในการชิงทรัพย์ด้วย แต่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจมาพบเข้า จึงไล่ตามจำเลยไปเพื่อพยายามจับกุมตัวจำเลย ด้วยเจตนาจะขัดขวางการจับกุมจำเลย จึงฉีกยาสลบเข้าที่หน้าของตำรวจ อันเป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ตำรวจได้รับบาดเจ็บสาหัสที่ดวงตา จำเลยจึงถูกศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุก 5 ปี ฐานชิงทรัพย์ และ 5 ปี ฐานใช้ยาสลบเพื่อความสะดวกในการชิงทรัพย์ โดยให้นับโทษพร้อมกันไป แต่ฐานทำร้ายร่างกายสาหัส โดยเจตนาขัดขวางการจับกุม ให้จำคุก 3 ปี โดยให้นับโทษเรียงต่อกันไป

2.3 เมื่อจำเลยกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ (robbery) หรือความผิดร้ายแรงอย่างอื่น โดยใช้อาวุธปืนเพื่อความสะดวกในการกระทำความผิดนั้น ๆ ต้องให้นับโทษต่อกันไป

คดี R.V. Faulkner (1972) 56 Cr. App. R 594 จำเลยถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจพบเห็นในขณะที่อยู่บนหลังคาของโรงเก็บสินค้า จึงถูกตำรวจไล่ตามไป จำเลยจึงยกปืนเล็งมาทางตำรวจ แต่ไม่ได้ยิง แล้วในที่สุดจำเลยก็ใช้พานท้ายปืนตีหัวตำรวจ จนสลบไปจำเลยถูกพิพากษาลงโทษจำคุก 3 ปี ฐานทำร้ายร่างกายเจ้าพนักงาน และจำคุกอีก 3 ปี ติดต่อกันฐานมีอาวุธปืนโดยเจตนาจะกระทำความผิดอาญา

คดี R.V. Lydon and Lydon January 18, 1974 จำเลยกระทำความผิดฐาน robbery โดยทำการปล้นเงินจำนวน 70,536 ปอนด์ จากรถตู้ของกรมไปรษณีย์ โดยมีอาวุธปืนในการปล้นด้วย แม้ว่าจะไม่ได้ยิงเลยก็ตาม จำเลยให้

การรับสารภาพ ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกจำเลย 8 ปี ฐาน robbery และอีก 4 ปี
ติดต่อกันฐานมีอาวุธปืนโดยเจตนาจะใช้ในการกระทำความผิดนั้น

ปัญหาที่โต้เถียงกันมากในการกระทำความผิดฐาน robbery
โดยมี หรือใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิดด้วยนั้นมี 2 ประการ คือ
ประการแรก เมื่อคำฟ้องอันหนึ่งประกอบด้วย 2 กระทง
(count) ความผิด คือ กระทงหนึ่งเกี่ยวกับข้อหา robbery และอีกกระทงหนึ่งเกี่ยวกับ
การมีอาวุธปืนเพื่อใช้ในการกระทำความผิดในกระทงแรก คำพิพากษาลงโทษในสองกระทง
ความผิดนี้จะต้องให้นับโทษพร้อมกัน หรือต่อกันไป

ประการที่สอง เกี่ยวกับการฟ้อง โดยจะแยกการฟ้องเป็น 2
ความผิดไว้ในคำฟ้องเดียวกัน หรือจะรวมทั้ง 2 ความผิดนี้ เป็นกระทงเดียวในฐาน
robbery

ซึ่งศาลในคดี R.V. Brown-Rampton (1979) Cr. App
R.(S) 166 มีความเห็นว่า การกระทำความผิดฐานชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์ โดยมีหรือ
ใช้อาวุธปืนด้วยนั้น เป็นการกระทำครั้งเดียวคราวเดียวกัน โดยการมีหรือใช้อาวุธปืนใน
การชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ด้วยนั้น เป็นเพียงการกระทำที่รุนแรงหรือร้ายแรงมากขึ้น
เท่านั้น ดังนั้น จึงเป็นการที่ไม่มีความจำเป็นอย่างไรที่จะต้องแยกฟ้อง ฐานมีหรือใช้อาวุธ
ปืนออกมาเป็นอีกข้อหาหนึ่งต่างหาก เพราะการแยกฟ้องออกเป็น 2 กระทง จะก่อความ
ยุ่งยากให้แก่คดีนั้น กล่าวคือ จะเป็นการละเลยว่าจะอะไรคือข้อสำคัญในการฟ้องร้อง และ
อาจทำให้คณะลูกขุนงงได้ ทั้งยังเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้พิพากษาในการพิจารณาในการ
ที่จะชี้แจงแก่คณะลูกขุน ถึงแง่มุมต่าง ๆ ในแต่ละความผิดที่ลูกขุนต้องวินิจฉัย ซึ่งจริง ๆ
แล้ว อาจไม่ใช่ปัญหาหลักที่อยู่ในการพิจารณาของลูกขุนก็ได้ แต่เมื่อในคำฟ้องได้ฟ้องมา
เป็น 2 กระทงเช่นนี้ (ซึ่งศาลเห็นว่าเป็นการไม่ถูกต้อง) ศาลก็จึงมีคำพิพากษาลงโทษใน
แต่ละกระทงความผิด แต่ให้เริ่มนับโทษพร้อมกันไป

ต่อมาศาลก็วินิจฉัยกลับหลังนี้เสีย โดยวินิจฉัยไว้ในคดี R.V.
French (1982) 4 Cr. App.R. (S) 57 ว่าโดยผลของมาตรา 17 Firearms
Act ที่มีบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่า การใช้อาวุธปืนในการกระทำความผิดฐาน robbery นั้น ให้
ถือว่าเป็นการกระทำความผิดอีกฐานหนึ่งต่างหาก มีโทษจำคุกไม่เกิน 14 ปี จากเหตุผลอันนี้
ทำให้หลักที่ว่าต้องนับโทษพร้อมกันไป เมื่อความผิดเหล่านั้นเป็นการกระทำเกี่ยว เป็นอัน

ใช้ไม่ได้ ดังนั้นความผิดฐาน robbery ไทยมีหรือใช้อาวุธปืนด้วยนั้น จึงให้นับโทษเรียงต่อกันไป

สำหรับปัญหาที่สองนั้น ก่อนอื่นศาลเองก็ยอมรับกับหลักที่ว่าคำฟ้องต้องบรรยายสั้น ๆ แบบสรุปใจความ และไม่ใช้ถ้อยคำซับซ้อน และควรจะฟ้องเพียงกระทงเดียว นอกจากจะเป็นการที่มีเหตุผลดีกว่าในอันที่จะฟ้องเป็นสองกระทงในคำฟ้องเดียวกันนั้น ซึ่งศาลเห็นว่าเป็นเหตุผลที่ดีในการที่จะเพิ่มอีกหนึ่งกระทงความผิดภายใต้บทบัญญัติ Firearms Act เพราะว่า กรณีเกี่ยวกับการฟ้องนี้ยังเป็นข้อที่โต้เถียงกันอยู่เสมอว่าจำเลยไม่ควรถูกพิพากษาลงโทษในความผิดที่มีได้ฟ้อง หรือพิจารณาว่าเป็นความผิดและยังเป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยโต้แย้งในเรื่องการครอบครองอาวุธปืนในการกระทำผิดนี้ และผู้พิพากษาอาจตัดสินที่ถูกต้องในการวินิจฉัย ถ้าไม่มีการฟ้องฐานมีอาวุธปืนในคำฟ้องด้วยก็ได้ อีกประการก็คือ ข้อเท็จจริงใด ๆ เกี่ยวกับการกระทำความผิดที่มีได้ฟ้องในบางครั้งจะได้รับการยินยอมว่า ความผิดนั้น ๆ มิได้กระทำลง

จากเหตุผลที่กล่าวมานี้ จึงเป็นหลักเกณฑ์ที่ถูกต้องในการจะยื่นคำฟ้องในปัจจุบันนี้ ที่จะฟ้องเป็นสองกระทงคือ กระทงแรกฐาน robbery กระทงที่สองฐานความผิดเกี่ยวกับอาวุธปืน และเป็นสิ่งที่ถูกต้องเช่นกันที่ผู้พิพากษาคดีนั้น ๆ จะกำหนดโทษฐานอาวุธปืนต่อจากฐาน robbery

2.4 เมื่อจำเลยไปกระทำผิดอื่นขึ้นอีก ในระหว่างการประกันตัวจากความผิดแรกที่อยู่ในระหว่างการพิจารณา คำพิพากษาลงโทษสำหรับความผิดที่กระทำขึ้นในระหว่างเวลาประกันนี้ ให้นับเรียงต่อกันไปจากคำพิพากษาลงโทษในความผิดที่กำลังพิจารณาอยู่เดิม

คดี R.V. Young March 16, 1973 จำเลยถูกฟ้องในข้อหาปลอมธนบัตรในระหว่างการพิจารณาคดีนี้ จำเลยได้รับการประกันตัวไป แต่กลับไปกระทำผิดขึ้นอีกเพราะจำเลยอาศัยตำแหน่งในการเป็นผู้จัดการบาร์แห่งหนึ่ง ซโมยเงิน 136 ปอนด์ และพวกกบฏแจของนายจ้างไป จึงถูกฟ้องเข้ามาในคดีนี้ด้วย ศาลพิพากษาลงโทษจำคุก 4 ปี ฐานปลอมธนบัตร และอีก 9 เดือนต่อกันไป ฐานซโมยทรัพย์สินของนายจ้าง

ซึ่งศาลให้เหตุผลว่าเป็นการถูกต้องแล้ว เพราะเป็นการกระทำหลายกรรมต่างกันแต่ละกรรมต้องเป็นความผิดในตัวเอง แยกออกจากกันและเป็นการป้องกันมิให้ผู้ที่ถูกจับกุมมาแล้ว และได้รับการประกันตัวไป ไปกระทำผิดขึ้นอีกในระหว่างนั้น เพราะมิเช่นนั้นเขาจะต้องได้รับโทษเพิ่มขึ้น

2.5 ในระยะเวลาที่ผู้กระทำความผิดได้รับการปล่อยตัวไป โดยมีเงื่อนไข (conditional discharge) หรืออยู่ในระหว่างทดลองความประพฤติ (probation order) ได้ไปกระทำความผิดซ้ำอีกให้นับโทษต่อกัน⁹

2.6 เมื่อจำเลยได้กระทำความผิดซ้ำอีก ภายในกำหนดเวลาที่ศาลให้รอกการลงโทษ (suspended sentence) ให้เอาโทษที่รอไว้นั้นมานับต่อจากโทษที่จำเลยได้รับในคดีหลังนี้ด้วย¹⁰

อย่างไรก็ตาม ศาลอังกฤษก็เคยตัดสินว่า อาจจะเป็นการไม่สมควรที่จะให้นำโทษที่รอไว้มานับต่อกัน ถ้าระยะเวลาที่ให้รอไว้นั้นเกือบจะสิ้นกำหนดแล้ว (คดี Carr (1979) 1 Cr. App.R (S) 53) และก็ไม่สมควรเช่นกัน ที่จะพิพากษาลงโทษในความผิดที่เกิดขึ้นใหม่ ในระหว่างเวลารอกการลงโทษด้วยโทษที่รุนแรงโดยเปรียบเทียบกับระยะเวลาของการรอกการลงโทษนั้น (คดี Christie (1979) 1 Cr. App. R. (S) 84)

2.7 ศาลอาจพิพากษาลงโทษต่อกันได้สำหรับความผิดที่ได้กระทำลงในคราวเดียวกัน (the same occasion) เมื่อกรณีมีเหตุผลพิเศษผิดไปจากทางปฏิบัติตามธรรมดา โดยทั่วไปอันเป็นข้อยกเว้นของหลักที่ว่า ถ้าเป็นการกระทำเดี่ยวแล้ว ต้องพิพากษาลงโทษพร้อมกันไป

คดี R.V. Wheatley (1983) 5 Cr. App.R (S) 417 จำเลยรับสารภาพต่อศาล magistrates ว่าได้กระทำความผิดจริงในฐานะขับรถในขณะที่ถูกตัดสิทธิ์ และขับรถในขณะที่มีใบขับขี่โดยปราศจากการประกันรถด้วย จำเลยถูกส่งตัวมายัง Crown Court เพื่อพิพากษาลงโทษ

ข้อเท็จจริงมีว่า จำเลยถูกตัดสิทธิ์ในการขับรถเป็นเวลา 4 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1981 ในปี 1983 จำเลยถูกตำรวจจับในขณะที่ขับรถด้วยความมีใบขับขี่ โดยมีแอลกอฮอล์ในเลือดเกินกว่าเกณฑ์ที่กำหนด นอกจากนี้ยังปรากฏว่า จำเลยเคย

⁹ ดูตัวอย่างในคดี R.V. Webb (1953) 37 Cr. App.R. 82.

¹⁰ คดี Ithell (1969) 1 W.L.R. 272; May (1979) 1 Cr. App. (S) 124.

กระทำความผิดและถูกจับมาแล้วหลายสิบครั้ง ซึ่งส่วนมากเป็นความผิดเกี่ยวกับยานพาหนะ ทั้งสิ้น โดยจำเลยเคยถูกลงโทษ 18 ครั้ง ในฐานขับรถในระหว่างเวลาที่ถูกตัดสิทธิ์อยู่ และอีก 8 ครั้ง ในฐานขับรถขณะมีเมามา Crown Court จึงพิพากษาลงโทษจำคุก 1 ปี ในฐานขับรถระหว่างถูกตัดสิทธิ์ และอีก 6 เดือนในฐานขับรถขณะมีเมามา โดยเรียงกระทงลงโทษ นอกจากนี้ ยังลงโทษปรับจำเลยอีก 100 ปอนด์ ในฐานขับรถโดยปราศจากการประกัน และตัดสิทธิ์ในการขับรถของจำเลยต่อไปอีก 5 ปี

จำเลยอุทธรณ์ว่าจะเรียงกระทงลงโทษ สำหรับความผิดที่เกิดขึ้นในครั้งคราวเดียวกันไม่ได้ และกำหนดโทษจำคุกในแต่ละฐานความผิดที่สูงเกินไป โดยจำเลยอ้างคดี R.V. Jones (1980) 2 Cr. App. R.(S) 152 เป็นการสนับสนุนข้อที่อุทธรณ์มา

ศาลอุทธรณ์ (Court of Appeal) มีคำพิพากษาว่า ข้อเท็จจริงตามคดีนี้ปรากฏว่าจำเลยได้ทำการฝ่าฝืน โดยขับรถในระหว่างถูกตัดสิทธิ์อยู่เสมอ และยังทำการขับรถในขณะมีเมามากอยู่บ่อย ๆ ด้วย การพิพากษาลงโทษจำคุกโดยให้นับโทษพร้อมกันไปนั้นไม่สามารถนำมาใช้ในกรณีข้อเท็จจริงแบบนี้ได้ มิฉะนั้นก็จะกลายเป็นว่าจำเลยมีสิทธิ์จะขับรถในขณะมีเมามาได้โดยไม่มีโทษเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด จึงพิพากษาให้ยกอุทธรณ์จำเลย

ผลจากคดีนี้จึงเท่ากับว่า เมื่อศาลเห็นว่าโทษสูงสุดที่ศาลจะลงได้แก่จำเลยมีน้อยไป ไม่สาสมกับความผิดที่จำเลยได้กระทำขึ้น ถ้าศาลพิจารณาว่าความผิดเหล่านั้นเป็นการกระทำกรรมเดียว (a single transaction) ศาลก็จะพิจารณาว่าเป็นความผิดที่แยกออกจากกันไม่มีความเกี่ยวข้องกัน และพิพากษาลงโทษเรียงต่อกันไป¹¹ โดยศาลถือว่าเป็นกรณีที่ต้องกระทำเช่นนั้น "when the circumstances demand it"¹²

¹¹C. Kevin Boyle, Sentencing Law and Practice P. 281.

¹²คดี Dillon (1983) 5 Cr. App. R (S) 439. และคดี Michel, Berry and Eade (1985) Crim. L.R. 162 วินิจฉัยทำนองเดียวกัน

เมื่อศาลมีคำพิพากษาโดยให้เรียงกระทงลงโทษแล้ว โทษจำคุก ทั้งสิ้นจะต้องไม่มากเกินไป จนเกินสมควรไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำที่ผิดกฎหมาย (crushing sentence) ถ้าโทษจำคุกรวมทั้งหมดมากเกินไป ศาลก็ต้องปรับปรุง แก้ไขกำหนดโทษนั้นใหม่ให้เรียบร้อยเหมาะสม* ซึ่งโดยปกติศาลก็จะทำ โดยมีคำพิพากษาให้มีโทษพร้อมกันไปในช่วงอื่น มากกว่าที่จะลดกำหนดเวลาจำคุกในความผิดแต่ละฐานลง แล้วปล่อยให้นับโทษเรียงต่อกันไปอย่างเดิม¹³

เขตอำนาจศาล Magistrates ในการเรียงกระทงลงโทษ (consecutive sentences)

Magistrates Courts เป็นศาลซึ่งมีอำนาจในคดีอาชญากรรม กฎหมายอังกฤษโดย

ก. เป็นศาลซึ่งพิจารณาคดี summary อันมีอำนาจในการพิจารณาและพิพากษาได้เองโดยไม่มีลูกขุน

ข. เป็นศาลไต่สวนมูลฟ้องคดี indictable อันมีอำนาจในการไต่สวนมูลฟ้อง (Preliminary examination) และสั่งให้ส่งตัวจำเลยไปฟ้องยังศาลอาญาเมื่อพิจารณาพิพากษาโดยมีลูกขุน

ตาม Magistrates' Courts Act 1980 มาตรา 133 ศาล magistrates มีอำนาจลงโทษจำคุกจำเลยในความผิดหนึ่ง ๆ ไม่เกิน 6 เดือน (มาตรา 133(1))

* ถือเป็นหน้าที่ประการสุดท้ายของผู้พิพากษา ที่จะต้องทำให้แน่ใจว่า ผลรวมทั้งหมดของการเรียงกระทงลงโทษไม่ได้รุนแรงเกินไปจากสภาพความเป็นจริง

13

C. Kevin Boyle, Sentencing Law and Practice. P. 282.

นอกจากจะเป็นการลงโทษจำคุกในความผิดคดี *indictable* ที่มาพิจารณาแบบคดี *summary* โดยศาลพิพากษาให้นับโทษเรียงต่อกันไป ในกรณีนี้ โทษทั้งสิ้นต้องไม่เกิน 12 เดือน (มาตรา 133(2)) อย่างไรก็ตาม ถ้าศาลมีอำนาจลงโทษความผิดบางความผิดได้ ในอัตราโทษที่สูงกว่าสองอนุมาตรา นี้ ก็ให้เป็นไปตามนั้น (มาตรา 133(3))

แต่ถ้าศาลเห็นว่า ศาลไม่มีอำนาจเพียงพอที่จะลงโทษจำเลย ศาลมีอำนาจส่งตัวจำเลยให้ *Crown court* ตักสินลงโทษจำเลยต่อไป

กรณีเขตอำนาจของ *Magistrates courts* เปรียบเทียบได้กับเขตอำนาจศาลแขวงของไทยที่มีผลต่อความผิดหลายบทหลายกระทงเช่นกัน

ความผิดหลายบทหลายกระทงตามระบบประมวลกฎหมาย

แนวความคิดในกฎหมายต่างประเทศที่ใช้ระบบประมวล เกี่ยวกับความผิดหลายบทหลายกระทง แยกพิจารณาได้ดังนี้

1. ความผิดหลายบทหลายกระทงตามกฎหมายฝรั่งเศส เรียกว่า "การกระทำ ความผิดซ้อน" (*Le cumul d' infractions*)

การกระทำ ความผิดซ้อน¹⁵ ตามกฎหมายฝรั่งเศสหมายถึง การที่บุคคล คนเดียวกันได้กระทำความผิดหลายอย่าง โดยที่ความผิดเหล่านั้นยังมีค่าพิพากษาถึงที่สุดแยกต่างหากจากกัน ซึ่งจะเป็นเพราะผู้กระทำหลบหนีการดำเนินคดีไปได้ หรือเป็นเพราะได้กระทำความผิดเหล่านั้นต่อเนื่องกันในระยะเวลาอันสั้น ไม่ทันที่จะมีการฟ้องร้องลงโทษความผิดแต่ละความผิดได้

¹⁴ความผิดที่เป็น *indictable* แต่ให้พิจารณาอย่างที่เป็น *summary* คือเป็นความผิดที่พิจารณาโดยรวบรัดได้หากจำเลยยินยอม เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ขรรคมคา ยักยอก น้อโกง รับของโจร เป็นต้น ดู คณิง ฤาไชย "วิธีพิจารณาความอาชญา ตามกฎหมายอังกฤษ," วารสารอัยการ 9 (ธันวาคม 2529): 12.

¹⁵ Bouzat, P. Traite' de droit pénal et de criminologie, Tome I (Paris: Librairie Dolloz, 1970) No. 745 P. 725.

ถ้าความผิดหลายความผิดเหล่านั้น แยกจากกันโดยมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วไม่ถือว่าเป็นการกระทำความผิดซ้อน แต่เป็นการกระทำผิดอีกโดยไม่ซ้ำหลาย (recidive) ซึ่งเป็นเหตุเพิ่มโทษอย่างหนึ่ง และกฎหมายฝรั่งเศสถือว่า การกระทำ ความผิดซ้อน มีความร้ายแรงน้อยกว่าการกระทำผิดอีก เพราะการกระทำ ความผิดซ้อนยังมีโทษถูกลงโทษในการกระทำผิดอันแรก ๆ อันจะเป็นการซ้ำๆ หรือตกเตือน มิให้มีการกระทำผิดต่อไปอีก

การกระทำผิดซ้อน ตามกฎหมายฝรั่งเศสแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การกระทำผิดซ้อนโดยแท้จริง
2. การกระทำผิดซ้อนโดยทางความคิด

1.1 การกระทำผิดซ้อนโดยแท้จริง (Le cumul réel d'infractions) คือการกระทำผิดหลายอย่างต่างกันและไม่ขึ้นแก่กัน เป็นการกระทำต่างกรรมต่างวาระที่ชัดแจ้งว่า ความผิดเหล่านั้นไม่มีความสัมพันธ์กัน เช่น บุคคลคนหนึ่งไปฆ่าคนในคอนเข้าลักทรัพย์ในคอนเย็น พอวันรุ่งขึ้นก็ไปทำร้ายคนอื่นอีก¹⁶

ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส เกี่ยวกับการกระทำผิดซ้อนมีบัญญัติอยู่เพียงมาตราเดียว คือมาตรา 5¹⁷ เป็นกรณีของความผิดซ้อนโดยแท้จริง ซึ่งกฎหมายบัญญัติไว้ในวรรค 1 ว่า "ในกรณีที่มีคำพิพากษาลงโทษความผิดอุกฤษโทษและมีโทษหลายความผิด ให้พิพากษาลงโทษเฉพาะโทษที่หนักที่สุด แต่เพียงโทษเดียว" ซึ่งคล้ายกับความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบทของไทยที่ลงบทหนักที่สุด แต่ของฝรั่งเศสเป็นกรณีหลายกรรมต่างกัน ซึ่งของฝรั่งเศสไม่ว่าจะเป็นความผิดซ้อนโดยแท้จริงหรือโดยทางความคิด ก็ลงโทษหนักที่สุดบทเดียวอยู่แล้ว การที่เป็นความผิดหลายบทหรือหลายกระทงตามกฎหมายฝรั่งเศสจึงไม่มีผลต่อการลงโทษอย่างใดซึ่งต่างจากของไทย ที่การวินิจฉัยว่าเป็นความผิดหลายบทหรือเป็นหลายกระทงจะเป็นผลต่อโทษที่จำเลยจะได้รับแตกต่างกัน

¹⁶Ibid; no. 746 P.725.

¹⁷ดูรายละเอียดของมาตรา 5 ฉบับภาษาอังกฤษได้ใน The American Series of Foreign Penal Code. 1 The French Penal Code. (London: Sweet and Maxwell, 1976) P.17.

1.2 การกระทำความผิดซ้อนโดยทางความคิด (Le cumul idéal d' infractions)

ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ไม่มีบทบัญญัติในเรื่องการกระทำ ความผิดซ้อนในทางความคิดไว้แต่อย่างใด หลักเกณฑ์ที่มีอยู่จึงเป็นหลักเกณฑ์ที่มาจากแนว คำพิพากษาของศาลทั้งสิ้น ซึ่งพอจะวางหลักได้ดังนี้ คือ

1.2.1 การกระทำกรรมเดียว (unite d'acte เป็น กรณีที่ละเมิดกฎหมายหลายบทโดยการกระทำอันเดียว เช่น การกระทำอนาจารในที่ สาธารณะ ก็เป็นความผิด 2 บท คือ ฐานกระทำอนาจาร กับดูหมิ่นด้วย¹⁸ หรือการใช้ เอกสารปลอมในการฉ้อโกงเป็นความผิด 2 บท คือฐานใช้เอกสารปลอมและฉ้อโกงด้วย¹⁹

การขับรถในขณะเมาสุรา เป็นความผิดฐานขับรถในขณะ มีนเมา และฐานเมาสุราในที่สาธารณะ (Crim. 15 Janv 1958 ถ้าชนคน ก็เป็น ความผิดฐานทำให้บาดเจ็บโดยประมาทอีกบทหนึ่ง (Crim. no 86, J.C.P. 1965)

การข่วนถูกระเบิดเข้าไปในบ้านที่มีคนอยู่ เป็นความผิด ฐานพยายามฆ่าและพยายามทำลายอาคารโดยวัตถุระเบิด (Crim. 3 Mars 1960)

ความผิดเหล่านี้เป็นความผิดหลายฐานที่เกิดจากการ กระทำอันเดียว จึงเป็นเพียงความผิดหลายบท และใช้หลักการลงโทษเฉพาะความผิดที่ หนักที่สุด กล่าวคือ จะถูกลงโทษในฐานที่หนักที่สุดเพียงฐานเดียวเท่านั้น

ซึ่งต่างจากแนวคำพิพากษาในสมัยเก่า ที่ให้ถือว่า ความผิดหลายบทที่เกิดจากการกระทำกรรมเดียว จะถือเป็นความผิดเพียงฐานเดียว คือ ฐานที่มีโทษหนักที่สุดแต่ปัจจุบันนี้ พ้องไ้ทุกฐานความผิดแต่ละจะลงโทษเฉพาะบทหนักที่สุด เท่านั้น

¹⁸Bouzat, P. Traite' de droit penal et de criminologie, no. 769 PP. 744-745.

¹⁹โกเมน ภัทรภิรมย์, คำบรรยายกฎหมายอาญาเปรียบเทียบ เอกสารประกอบการบรรยายชั้นปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 56.

1.2.2 การกระทำหลายกรรม (plualite' d' actes)

เป็นความผิดที่เกิดจากการกระทำหลายอัน เป็นหลายกรรม แต่กรรมเหล่านั้นไม่ต่างกัน โดยแท้จริงเพียงแต่ซ้อนกันในทางความคิดเท่านั้น เพราะความผิดหลายอย่างหลายมาตรา เหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันต่อไปนี้

1.2.2.1 กรณีที่มีการกระทำบางกรรมเป็นความผิด ส่วนกรรมอื่นเป็นเหตุที่ทำให้โทษหนักขึ้น และการกระทำทั้งหมดรวมกันเป็นความผิดที่มีโทษหนักขึ้น²⁰ เช่น การเข้าไปในเคหสถานแล้วลักทรัพย์ เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ และการเข้าไปในเคหสถาน เป็นความผิดฐานบุกรุกแต่รวมการกระทำทั้งหมดเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ในเคหสถาน ซึ่งเป็นคนละมาตรากับความผิดฐานลักทรัพย์ และบุกรุกเช่นนี้ ตามแนวคำพิพากษาคือว่า การกระทำทั้งหมดรวมกันเป็นอันเดียวไม่แบ่งแยก ไม่ว่าในชั้น การฟ้องหรืออายุความ

1.2.2.2 กรณีที่มีการกระทำหลายกรรมนั้นแต่ละกรรม เป็นความผิดแยกไม่ได้หลายกระทงและการกระทำหลายกรรมนั้นไม่เป็นความผิดต่างหาก ออกไปซึ่งมีโทษหนักกว่า แต่การกระทำเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันไปทางการกระทำ หรือ โดยกฎหมาย หรือโดยเจตนากการกระทำอันหนึ่ง เป็นวิธีการที่จะไปสู่การกระทำอีกอัน หนึ่ง²¹ เช่น

การออกเช็คไม่มีเงินจะจ่ายเพื่อทำการ ฉ้อโกง (Crim. 3 Mars 1966) เช่นนี้ใช้หลักลงโทษเฉพาะกระทงที่หนักที่สุดกล่าวคือ เป็นการนำเอาหลัก du non-cumul des peines ของความผิดซ้อนโดยแท้จริง (le cumul réel d' infractions) มาประยุกต์ใช้ซึ่งก่อให้เกิดผล 3 ประการ ตามาคือ

²⁰Bouzat, P Traite' de droit pénal et de criminologie, no. 770 P.747.

²¹Ibid, P. 748.

ข้อสังเกต การกระทำอันหนึ่งเป็นวิธีการที่จะไปสู่การกระทำอีกอันหนึ่ง ถ้าเป็นกฎหมายไทย อาจเป็นความผิดหลายบทหรือหลายกระทงแล้วแต่กรณี

อันหนึ่งอันเดียวกันตามกฎหมาย

- ถือว่าการกระทำ ชุดอันรวมกันเป็น

- จึงจะแยกฟ้องเป็นรายกระทงไม่ได้

- และถ้าได้ฟ้องบทโทษหนึ่งจนศาลพิพากษา

ไปแล้ว จะมาฟ้องอีกบทหนึ่งเป็นอีกคดีหนึ่งไม่ได้

2. ความผิดหลายบทหลายกระทงตามกฎหมายเยอรมัน มีบัญญัติไว้ชัดเจน ในประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 73 ว่าด้วยการกระทำผิดหลายบท และ มาตรา 74 ว่าด้วยการกระทำผิดหลายกระทง

ตามหลักบทบัญญัติทางอาญาขัดกัน (Conflict of penal provisions) ซึ่งกฎหมายเยอรมันแยกออกเป็น 3 ประเภท ทั้งนี้เพื่อการทำความเข้าใจในเรื่อง ความผิดหลายบทหลายกระทงนั่นเอง ซึ่งแยกออกได้ดังนี้ คือ

2.1 การกระทำผิดความผิดบทเดียว กล่าวคือ การกระทำเดียวกันนั้นต้อง ควบคู่บทบัญญัติของกฎหมายหลายมาตรา แต่เป็นในลักษณะของการซ้ำกันในบทกฎหมาย (Apparent conflict) เท่านั้น จึงถือเป็นการเคลื่อนกลืน (merger) กันไปกลายเป็นความผิดบทเดียว เช่น การลักทรัพย์ในเหตุฉกรรจ์ในเวลาเดียวกัน ก็รวมทั้งการ ลักทรัพย์ธรรมดาด้วย หรือความผิดฐานเจ้าพนักงานยกยอกทรัพย์ ก็รวมทั้งการยกยอก ธรรมดาด้วย เช่น เกี่ยวกับการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยการกระทำ ย่อย ๆ หลายอัน ก็ไม่ต้องแยกการกระทำปลีกย่อยเหล่านั้นออกไป เป็นการกระทำที่มีโทษ อีกต่างหาก เพราะมันจะรวมเข้าไปในการกระทำผิดฐานนั้นนั่นเอง²²

ซึ่งในกรณีนี้ต้องแยกออกจากกรณีของการกระทำผิดหลายบท และการกระทำผิดความผิดหลายกระทง เพราะความผิดหลายบทหลายกระทง คือการกระทำ ความผิดที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติทางอาญามากกว่า "หนึ่ง" มาตรา

²²Neumann, K. Manual of German Law, Vol. 2 (London: Her Majesty's Stationery office, 1952.) no.50 PP. 89-90.

2.2 การกระทำความผิดหลายบท ตามกฎหมายอาญาเยอรมันมาตรา 73 หมายถึง ความแตกต่างกันของบทบัญญัติของกฎหมาย (ideal conflict)²³ ซึ่งเป็นผลมาจากความแตกต่างของการกระทำผิดต่างฐานกัน ซึ่งเกิดจากการกระทำเพียงการกระทำเดียว (by one and the same act) ตัวอย่างเช่น การชำระราคาสินค้าที่ซื้อมาโดยเงินตราปลอม ก็ประกอบด้วยความผิดฐานฉ้อโกง และใช้เงินตราปลอม หรือการข่มขืนบุตรสาวโดยบิดาของหญิงนั้นเอง ก็เป็นความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา (rape) และการร่วมประเวณีระหว่างหญิงชายที่มีความสัมพันธ์พิเศษทางครอบครัว (incest) เป็นต้น²⁴

ทั้งนี้ เฉพาะบทบัญญัติที่มีอัตราโทษสูงสุดเท่านั้น ที่จะนำมาใช้บังคับ ซึ่งกรณีคล้ายกับมาตรา 90 ประมวลกฎหมายอาญาของไทย ที่การกระทำกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท ให้ลงโทษบทหนักที่สุดเพียงบทเดียว

มาตรา 73 ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน บัญญัติว่า "เมื่อการกระทำอันเดียวครั้งเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท เฉพาะบทบัญญัติที่มีอัตราโทษสูงสุดเท่านั้นที่จะนำมาใช้บังคับ และถ้าวิธีการลงโทษแตกต่างกัน ก็ให้ใช้วิธีการลงโทษหนักที่สุดมาบังคับ"

²³ องค์ประกอบ 2 ประการ ที่แสดงว่าการกระทำความผิดทางอาญานั้นเป็นกรรมเดียว (Idealkonkurrenz) ตามกฎหมายเยอรมัน คือ

- (1) องค์ประกอบในเรื่องวัตถุประสงค์ หรือความมุ่งหมาย (Der finale Faktor)
- (2) องค์ประกอบในเรื่องปทัสฐานทางกฎหมาย (Der normative Faktor)

ดูรายละเอียดได้จาก กมลชัย รัตนสกา วงศ์ หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2457/2530 คำพิพากษาศาลฎีกา พ.ศ. 2530 เล่มที่ 11 สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม หน้า 54-60.

²⁴ Ibid. no. 51 p 90.

ลักษณะของโทษแบ่งตามความรุนแรงได้ดังนี้ คือ การจำคุกให้ทำงานหนัก จำคุก กักขังและปรับ

2.3 การกระทำความผิดหลายกระทง ตามกฎหมายเยอรมัน ถือเป็นความต่างกันของบทบัญญัติของกฎหมายโดยแท้จริง (Real conflict) ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อผู้ใดโดยการกระทำหลายกรรมเป็นอิสระจากกัน²⁵ (several independent acts) เป็นความผิด felony หรือ gross misdemeanor หลายความผิด หรือเป็นความผิดประเภท felony หรือ gross misdemeanor อันเดียวกันหลายครั้ง ซึ่งเป็นกรณีของการกระทำความผิดซ้ำ (repeated offences) ในกรณีเหล่านี้ เขาจะต้องรับผิดทุกกรรม ทุกกระทงความผิดแยกจากกัน ซึ่งรวมทั้งในกรณีของความผิดสุโทษ (petty offences) การจำคุกให้ทำงานหนักตลอดชีวิต (penal servitude for life) และการกำหนดค่าปรับด้วย

ในกรณีอื่น ๆ นอกจากนั้น กล่าวคือ ความผิด felony หรือ gross misdemeanor หลายความผิด เป็นกรณีหลายกรรมต่างกัน ซึ่งมีโทษเป็นการตัดหรือจำกัดอิสรภาพ (deprivation of liberty) เช่น จำคุก กักขัง หรือกักกัน เป็นต้น จะต้องพิพากษาลงโทษแบบรวมกระทงลงโทษ (concurrent punishment) กล่าวคือจะรวมโทษเป็นอันเดียวกัน ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มโทษในทุกความผิดนั้น ให้สูงขึ้นนั่นเอง

3. ความผิดหลายบทหลายกระทงของกฎหมายจีน เมื่อพิจารณาจากประมวลกฎหมายอาญาแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ฉบับวันที่ 1 มกราคม 2523 แล้ว จะเห็นได้ว่ามีบัญญัติไว้เฉพาะการกระทำความผิดหลายกระทงเท่านั้น ในภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป

²⁵ดูประมวลกฎหมายอาญาเยอรมันมาตรา 74 (ฉบับแก้ไข ค.ศ. 1953)

และ The American Series of Foreign Penal Code. 4 The German Penal Code. (London: Sweet and Maxwell, 1961) PP. 47-48.

²⁶ดูรายละเอียดได้ใน สุทิน บัณฑิตราชวิเชียร-ผู้แปล. กฎหมายอาญาแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน, สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม,

ลักษณะ 4 การลงโทษทางอาญา ในหมวด 4 ตามมาตรา 64 ซึ่งต่างจากกฎหมายฉบับเก่า ที่มีบัญญัติเรื่องการลงโทษสำหรับการกระทำความผิดหลายอย่างไว้โดยละเอียด²⁷ ทั้งการลงโทษความผิดหลายบทและหลายกระทง วิธีการลงโทษและการบังคับโทษในแต่ละประเภทว่า ให้ทำประการใด โดยมีบัญญัติไว้ถึง 10 ข้อ ในมาตรา 51 เดิม ซึ่งในการร่างประมวลกฎหมายอาญาฉบับ พ.ศ. 2500 นาย อาร์ กียอง ที่ปรึกษาในการร่างกฎหมายของไทย ก็ได้เสนอร่างมาตรา 71 กฎหมายลักษณะอาญาเข้ามาใหม่พร้อมด้วยมาตรา 71 ทวิ โดยนำแบบอย่างของจีนฉบับเก่านั้นเองมาเป็นต้นแบบ แต่ที่ประชุมมีมติไม่รับร่างใหม่ของนาย อาร์ กียอง เพราะที่ประชุมเห็นว่าละเอียดเกินไปเป็นการไม่ให้ดุลพินิจศาลโดยอิสระ²⁸

ตามกฎหมายจีนฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2523) ได้บัญญัติเกี่ยวกับความผิดหลายอย่างไว้เพียง 3 มาตรา (เดิม 7 มาตรา) ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่ากฎหมายจีนใช้ระบบรวมกระทงลงโทษ (système du cumul juridique) โดยมีบัญญัติเพียงหลักเกณฑ์กว้าง ๆ ส่วนรายละเอียดให้อยู่ในดุลพินิจของศาลซึ่งต่างจากกฎหมายอิสลาม ที่มีบัญญัติถึงการบังคับโทษไว้โดยละเอียด แม้จะใช้ระบบเดียวกัน

ดังนั้น เมื่อศาลจะพิพากษาลงโทษผู้ใด และปรากฏว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ลงโทษผู้นั้นไม่ต่ำกว่าอัตราโทษของกระทงความผิดที่หนักที่สุดจนถึงผลลัพธ์ของอัตราโทษของทุกกระทงความผิดรวมกัน โดยพิจารณาตามควรแก่พฤติการณ์แต่โทษคุมประพฤติทั้งสิ้นจะต้องไม่เกิน 3 ปี โทษกักขังทั้งสิ้นจะต้องไม่เกิน 1 ปี และโทษจำคุกทั้งสิ้นจะต้องไม่เกิน 20 ปี เว้นแต่เป็นโทษประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต

สถาบันวิจัยประชากร

²⁷ สำหรับประมวลกฎหมายอาญาจีนฉบับเดิม ให้อู๋ วิจิตร จูติกานนท์, "ประมวลกฎหมายอาญาแห่งเรปบลิกจีน," นิติสารณ แผนกสามัญ 9 (ตุลาคม 2479): 693-696.

²⁸ รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 127/134/2483 วันศุกร์ที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2483 หน้า 11.

๒๙
สมทบนั้น

ถ้าความผิดกระหังใครมีโทษสมทบด้วย ผู้กระทำความผิดยังคงต้องรับโทษ

โทษทางอาญาของกฎหมายจีน แบ่งออกเป็นโทษหลักและโทษสมทบ³⁰

ก. โทษหลัก แบ่งเป็นประเภทดังต่อไปนี้

- (1) คุมประพฤติก
- (2) กักขังเพื่อใช้แรงงาน
- (3) จำคุกมีกำหนดระยะเวลา
- (4) จำคุกตลอดชีวิต
- (5) ประหารชีวิต

ข. โทษสมทบ แบ่งเป็นประเภทดังต่อไปนี้

- (1) ปรับ
- (2) เพิกถอนการใช้สิทธิทางการเมือง
- (3) ริบทรัพย์สิน

จะลงโทษผู้กระทำความผิดเพียงโทษสมทบสถานเดียว ก็ได้

ถ้าภายหลังพิพากษาคดี แต่ก่อนจำเลยรับโทษครบกำหนดตามคำพิพากษา
ประการแรก ถ้าปรากฏว่ามีความผิดกระหังอื่นที่เกิดขึ้นก่อนแล้ว ยังมีได้
รับการพิจารณาพิพากษา ก็ให้ดำเนินการพิจารณาพิพากษาคความผิดที่ปรากฏขึ้นใหม่นี้ แล้ว
นำโทษตามคำพิพากษาทั้ง 2 ฉบับ มาพิจารณากำหนดโทษใหม่ตามบทบัญญัติ มาตรา 64
แล้วพิพากษาลงโทษจำเลยไปตามนั้น สำหรับช่วงระยะเวลาที่จำเลยได้รับโทษไปแล้ว
ให้นำมาหักออกจากโทษตามคำพิพากษาใหม่นี้ได้³¹

²⁹ มาตรา 64 ประมวลกฎหมายอาญาจีน

³⁰ มาตรา 27-29 ประมวลกฎหมายอาญาจีน

³¹ มาตรา 65 ประมวลกฎหมายอาญาจีน

ประการที่สอง ถ้าจำเลยได้กระทำความผิดซ้ำอีก ก็ให้ดำเนินการพิจารณาพิพากษาความผิดที่เกิดขึ้นใหม่นี้ แล้วนำโทษส่วนที่ยังไม่ได้รับตามคำพิพากษาเดิมกับโทษตามคำพิพากษาใหม่ มาพิจารณากำหนดโทษใหม่ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 64 แล้วพิจารณาลงโทษจำเลยไปตามนั้น³²

4. ความผิดหลายบทหลายกระทงตามกฎหมายอาชญาคดี เรียกว่า การกระทำความผิดหลายอย่าง (Multiple offences) ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาอาชญาคดีมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการลงโทษความผิดหลายอย่างไว้ถึง 14 มาตรา³³ ซึ่งนับว่ามากที่สุดเมื่อเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาของประเทศอื่น ๆ

ตามกฎหมายอาชญาคดี เมื่อศาลพิจารณาเห็นว่าบุคคลเดียวกันได้กระทำความผิดมากกว่าหนึ่งความผิด ในคำพิพากษา หรือคำสั่งอันเดียวกันให้บังคับด้วยระบบรวมกระทงลงโทษ (système du cumul juridique) ตามนัยมาตรา 71 ประมวลกฎหมายอาญาอาชญาคดี ซึ่งตามมาตราคือ ๆ มา ก็ได้บัญญัติถึงวิธีการลงโทษไว้โดยละเอียด และหลักเกี่ยวกันนี้ให้ใช้บังคับถึงในกรณีที่อยู่หลังจากมีคำพิพากษา หรือคำสั่งให้ลงโทษ หรือเมื่อมีคำพิพากษาหรือคำสั่งมากกว่าหนึ่งฉบับต่อบุคคลคนเดียวกัน ในกรณีที่บุคคลคนเดียวกันนั้นได้ถูกพิจารณาในความผิดอื่น ๆ ที่ได้กระทำลงก่อนหรือต่อมาที่จะมีการลงโทษนั้น

ลักษณะของการกระทำหลายอย่าง (formal multiplicity) ตามกฎหมายอาชญาคดี

4.1 ผู้ใดโดยการกระทำหรือละเว้นกระทำอันเดียวกัน เป็นการละเมิดต่อบทบัญญัติของกฎหมายหลายบท หรือเป็นการละเมิดกฎหมายบทเดียวกันหลายครั้ง ให้ลงโทษด้วยบทบัญญัติที่หนักที่สุด โดยเพิ่มโทษขึ้นอีกหนึ่งในสาม หรือผู้ใดโดยการกระทำหรือละเว้นกระทำหลายอันเป็นการละเมิดกฎหมายบทเดียวกันหลายครั้ง หรือเป็นการละเมิด

³² มาตรา 66 ประมวลกฎหมายอาญาจีน

³³ ผู้ประมวลกฎหมายอาญาอาชญาคดี มาตรา 71-84

ต่อกฎหมายหลายบทก็ตาม แม้จะกระทำต่างเวลากัน แต่ถือเป็นความผิดอันเดียวกันตาม ความหมายของกฎหมายให้ลงโทษแบบเดียวกัน

4.2 เมื่อมีการกระทำโดยพลาดหรือโดยเหตุใด ๆ ก็ตาม ผลร้ายแห่ง การกระทำนั้นได้เกิดแก่บุคคลอื่น นอกจากที่จำเลยประสงค์แล้ว จำเลยก็ต้องรับผิดชอบ ในการกระทำที่เกิดขึ้น เสมือนกับ เป็นการกระทำต่อบุคคลที่จำเลยประสงค์จะทำร้ายโดยตรง เว้นแต่ในกรณีที่จะเป็นเหตุให้ต้องรับผิดชอบหนักขึ้น หรือเป็นเหตุให้ต้องรับผิดชอบลดลง

เมื่อใดก็ตาม นอกจากบุคคลอื่นที่จำเลยประสงค์จะทำร้ายได้รัย อันตรายด้วยแล้ว บุคคลที่จำเลยประสงค์จะทำร้ายก็ได้รับอันตรายด้วยเช่นกัน ให้ลงโทษ จำเลยด้วยบทหนักที่สุด โดยเพิ่มโทษขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

4.3 นอกจากกรณีดังกล่าวไว้ในข้อ 2 แล้ว ถ้าผลเกิดขึ้นนอกเหนือจาก ที่จำเลยประสงค์ไว้ ไม่ว่าจะกระทำโดยผิดพลาดหรือโดยเหตุใดก็ตาม จำเลยต้องรับผิดชอบ ในฐานการกระทำโดยประมาท เมื่อกฎหมายบัญญัติไว้ว่า การกระทำเช่นนั้นให้รับผิดชอบ ในฐานการกระทำโดยประมาทด้วย

แต่ถ้าจำเลยยอมจะเสี่ยงเห็นผลได้ว่า ผลอาจเกิดขึ้นเช่นนั้นได้ แล้ว หลักการพิจารณาของการกระทำความผิดหลายอย่างก็นำมาใช้พิจารณาเพื่อลงโทษได้

4.4 กรณีที่ไม่ถือว่าเป็นการกระทำความผิดหลายอย่าง ก็คือกรณีของ ความผิดซ้อน (complex offences) โดยกฎหมายถือว่า การกระทำหลายอันนั้นรวมกัน เป็นความผิดอันเดียวกันขึ้นมาใหม่อีกความผิดหนึ่ง หรือเป็นเหตุฉกรรจ์ขึ้นเท่านั้น

ซึ่งกรณีนี้ตามกฎหมายไทยก็ถือว่าเป็นการกระทำกรรมเดียว สรุปรูป จากการศึกษากฎหมายต่าง ๆ ดังกล่าวมาข้างต้น จะ เห็นได้ว่า แนวความคิดเรื่องการกระทำความผิดหลายบทหลายกระทง ตามระบบคอมมอน ลอว์ ย่อมขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงเป็นกรณี ๆ ไป กล่าวคือ แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควรนั่นเอง เพราะแม้แต่กรณีการกระทำหลายกรรมต่างกัน เมื่อศาลเห็นว่ากำหนดโทษทั้งหมดสูงเกินไป ศาลก็มีอำนาจให้ปรับโทษพร้อมกันไปได้ ซึ่งต่างจากแนวความคิดในเรื่องดังกล่าวของ ประเทศระบบประมวลกฎหมาย ที่พยายามจะกำหนดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดหลายบทหลายกระทง โดยมีการบัญญัติไว้เป็นบทกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตามใน ระบบประมวลกฎหมายก็ยังมีปัญหาที่ว่า ความผิดหลายความผิดที่เกิดขึ้นนั้น ควรจะถือเป็น ความผิดหลายบท หรือหลายกระทง เพราะแม้แต่ในกฎหมายอาศาสตร์ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับ

เรื่องดังกล่าวไว้มากที่สุด บัญหาก็คงมีอยู่ตรงที่อย่างไรเป็นหลายกรรมต่างกัน อย่างไรก็ตาม
เป็นกรรมเดียวหลายบท ซึ่งทั้งนี้ก็คงมาจากเหตุผลที่ว่า ย่อมเป็นไปได้ที่จะนำข้อเท็จจริง
ในทุกกรณีที่เกิดขึ้นมาบัญญัติไว้เป็นตัวบทกฎหมายนั่นเอง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกความผิดหลายบทหลายกระทง

จากการศึกษาถึงผลกระทบของหลักกฎหมายว่าด้วยความผิดหลายบทหลายกระทง ที่ผ่านมานี้ในบทที่ 2 และลักษณะของความผิดหลายบทหลายกระทง ตามแนวความคิดของกฎหมายต่างประเทศในบทที่ 3 ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงหลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกความผิดหลายบทหลายกระทง จากหลักกฎหมายของไทยในเรื่องดังกล่าวว่า มีความชัดเจนแน่นอนหรือไม่เพียงใด เพราะกฎหมายบัญญัติไว้เพียงว่า "กรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท" และ "ความผิดหลายกรรมต่างกัน" ตามมาตรา 90, 91 ประมวลกฎหมายอาญา ดังนั้น จึงได้มีการพยายามกำหนดหลักเกณฑ์ของการกระทำกรรมเดียวอันเป็นความผิดหลายบท และการกระทำหลายกรรมต่างกัน อันเป็นหลายกระทง ทั้งโดยนักทฤษฎีและนักปฏิบัติ ซึ่งจากการศึกษาของผู้เขียนพบว่า ได้มีการวางหลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกความผิดหลายบทหลายกระทงออกเป็น 2 หลักใหญ่ ๆ คือ

1. หลักต่างกรรมต่างวาระ
2. หลักหลายกรรมต่างกัน

ซึ่งทั้ง 2 หลักนี้ ในปัจจุบันก็ยังเป็นปัญหาอยู่ ซึ่งจะไต่แยกพิจารณาดังต่อไปนี้ คือ

หลักต่างกรรมต่างวาระ

หลักต่างกรรมต่างวาระเป็นหลักที่ศาลฎีกาเริ่มใช้อธิบายคำว่า "กระทง" ตามมาตรา 71 กฎหมายลักษณะอาญา ทั้งนี้เพราะเมื่อเริ่มมีการบัญญัติเกี่ยวกับความผิดหลายบทหลายกระทงไว้ในประมวลกฎหมายแบบยุโรปของไทยเป็นครั้งแรก ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้มีการนำเอาคำว่า "กระทง" มาใช้แทนคำว่า "several distinct offences" ในต้นร่างฉบับภาษาอังกฤษ¹ หรือแทนคำว่า "plusieurs

¹The Penal Code for The Kingdom of Siam (Draft version)
R.S. 127 (1908).

delits distincts" ในต้นร่างฉบับภาษาฝรั่งเศส² ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า มีความหมายต่างกัน ความต่างกันนี้คงเป็นเพราะการแปลกฎหมายจากภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย³ คณะกรรมการตรวจพิจารณา ไปเอาคำว่า "กระทง" ในกฎหมายลักษณะวิวาทมาใช้ การตีความเรื่องความผิดหลายบทหลายกระทง จึงเริ่มสับสนตั้งแต่นั้นมา เพราะแต่เดิมตามพระไอยการลักษณะวิวาท "กระทง" แปลว่า ฐานปรับตามกรมศักดิ์⁴ เท่านั้น ซึ่งตามมาตรา 1 มาตรา 2 พระไอยการลักษณะวิวาท กระทง หมายถึง

- ก. กระทงแผล
- ข. กระทงฐานฟ้อง
- ค. กระทงเรียงตัวผู้ถูกทำร้าย

กระทงแผล ก็คือการปรับตามกรมศักดิ์ ซึ่งตั้งเบี้ยปรับตามแผลว่า ร้ายกาจอย่างไร ทำด้วยมือหรืออาวุธอย่างไร บอบช้ำตามธรรมดาจะไม่เรียกว่าแผลก็จริง แต่ตามกฎหมายเรียกว่า แผล กระทงแผลนี้กฎหมายมิให้แยกปรับตามจำนวนแผล เพราะกฎหมายใช้คำว่า "มิให้เรียงกระทงใหม่" ซึ่งหมายถึง ถ้าจะปรับตามกรมศักดิ์ได้หลาย-

²Georges Padoux, Code Pénal de Royaume de Siam (Paris: imprimerie nationale, 1908) p. 17.

³กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์, พระเจ้าอุกยาเชอ. หมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 496 ปี 129, ตุลาพิพากษากรรมการฎีกาบางเรื่อง เล่ม 5 หน้า 404.

⁴กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ. กฎหมายเล่ม 1 พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พลโท อัมพร ศรีไชยยันต์ (กรุงเทพฯ, 2513), หน้า 73.

คำว่า "กระทง" นี้ แต่เดิมเขียนว่า "กทง"

อย่าง เพราะมีหลายแปลแล้ว ต้องให้เอาแปลอันร้ายขึ้นตั้งปรับ⁵ แปลอันร้ายนั้นคือ ที่
กรรมศักดิ์ตั้งเบียดปรับอย่างสูงที่สุด ซึ่งคล้าย ๆ กับความผิดหลายบท แต่ตามมาตรา 1 นี้
เป็นเพียงเรื่องเบียดปรับเท่านั้น ห้ามหลักเกณฑ์อย่างอื่นไม่ และยังมีสินไหม (คดีส่วนแพ่ง)
พินัย (คดีส่วนอาญา) ประปนกันอยู่

นอกจากกระทงแปลดังกล่าวแล้ว กระทงฐานฟ้องและกระทงเรียงตัวผู้ถูก
ทำร้าย แยกพิจารณาออกจากกันได้ เช่น ถ้าจำเลยตีคน 2 คน จำเลยต้องผิด 2 กระทง
ถ้าตีคนเดียวกันผิดกระทงเดียว

ดังนั้น เมื่อมีการนำเอาคำว่า "กระทง" มาใช้ในกฎหมายลักษณะอาญา ศาล
จึงนำเอาความหมายเดิมของกระทงมาใช้ด้วย จึงเกิดเป็นหลักต่างกรรมต่างวาระขึ้น
โดยศาลยืนยันถึงหลักนี้ไว้อย่างชัดเจนในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 759/2457⁶ โดยศาลฎีกา
ยกอุทธรณ์ว่า บุคคลผู้ใดยิงปืนนัดเดียว กระสุนถูกคนหนึ่งตาย และกระสุนทะลุเข้าไปถูก
อีกคนหนึ่งบาดเจ็บ เช่นนี้ กรรมคือ ยิงปืนนัดเดียว วาระคือ ยิงนัดเดียวแต่กระสุนถูกคน
ตายคนหนึ่ง เจ็บคนหนึ่ง เป็นผลความผิดล่วงเลียบกฎหมาย 2 กระทงคือ ฐานฆ่าคนตาย
กับทำร้ายร่างกาย ฟังวางมหน่าคนตายเป็นกระทงหนักถึงลงโทษแก่ผู้นั้น เพราะมันทำแต่
ทีเดียว แต่กรณีต่างกรรมต่างวาระ หรือต่างตัวบุคคลผู้ถูกบาดเจ็บ เช่น จำเลยคนหนึ่ง
ทำร้ายบุคคล 2 คน กระทำต่างกรรมต่างวาระกัน คือ แหว่งฟันหลายที หลายคราว

⁵ ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาของมาตรา 1 มาตรา 2 แห่งพระไอยการลักษณะ
วิอาหณมีเพียงฎีกาเดียวคือ คำพิพากษาที่ 210 ปี 119 ในคดีระหว่าง นายชิน โจทก์
เงินเค่งและผู้อื่น จำเลย โดยศาลฎีกาได้วินิจฉัยว่า เป็นความตีกับมัด ศาลฎีกาปรับฐานมัด
เพราะมาตรา 1 พระไอยการลักษณะวิอาหณให้เรียงกระทงใหม่ (ดูรายละเอียดได้ใน
คำพิพากษากรมการฎีกาบางเรื่อง เล่ม 1 ปี 117 ถึงปี 120 หน้า 251-254.)

⁶ ฎีกาบัญญัติ เล่ม 5-8 หน้า 280, ในคดีระหว่างอัยการเมืองสมุทรสงคราม
โจทก์ นายรอด นายเค้า จำเลย

หลายตอน ชอบที่จะให้เรียงกระทงลงโทษแก่ผู้กระทำผิดนั้นได้⁷ เพราะหลักต่างกรรมต่างวาระนี้มุ่งพิจารณาในแง่การกระทำเป็นประการสำคัญ

การแบ่งแยกความผิดหลายบทหลายกระทง โดยใช้หลักต่างกรรมต่างวาระ จึงก่อให้เกิดผล 2 ประการ คือ

1. การกระทำที่กระทำครั้งหนึ่งคราวเดียวในวาระเดียวกัน ถือเป็น การกระทำความผิดหลายบท เช่น หั่นค้ายชวานแต่พลาด ถูกแต่ค้ำชวานฟกซ้ำ เป็นความผิดฐานพยายามทำร้ายร่างกายบาดเจ็บ กับความผิดฐานทำร้ายร่างกายไม่บาดเจ็บ เป็นกรรมเดียว (ฎีกาที่ 783/2477) ไร่รดแทรกเตอร์ชุดคินทำลายสาธารณสมบัติของแผ่นดิน เป็นกรรมเดียว (ฎีกาที่ 2523/2522) ปล้นทรัพย์สามเจ้าของในขณะเดียวกัน เป็นการกระทำความผิดในวาระเดียวกัน ทาใช้ต่างกรรมต่างวาระเป็นกิจลักษณะไม่ (ฎีกาที่ 130/2463) ทำยาปลอมเครื่องหมายการค้าเพื่อขาย เป็นกรรมเดียว (ฎีกาที่ 341/2500) และจำเลยวิวาทกับ ก.บ. โดยเอาไม้พัน ก.บ. มากเจ็บสาหัส วินิจฉัยว่า จำเลยมีผิดฐานทำร้ายร่างกายสาหัสกระทงเดียว เพราะจำเลยกระทำผิดในวาระและฐานที่อันเดียวกัน (ฎีกาที่ 656-657/2461) การมีอาวุธปืน กระสุนปืน และตุ้กระบอกมือไว้ในครอบครองในวาระเดียวกันเป็นกรรมเดียว (ฎีกาที่ 412/2508)

อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีการกระทำในวาระเดียวกัน อาจเป็นหลายกระทงก็ได้ เช่นการมีไม้ทงห้ามยังมีได้แปรรูปและที่แปรรูปแล้วไว้ในครอบครองในเวลาเดียวกัน ถือเป็นความผิดสองกระทง (ฎีกาที่ 1176/2511) และการที่จำเลยใช้รถยนต์จำนวน 3 คัน กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติการขนส่ง พ.ศ. 2497 ในวันเวลาเดียวกัน เป็นความผิด 3 กระทง (ฎีกาที่ 2360/2517)

⁷ดู คำพิพากษาฎีกาที่ 496 ปี 129 ในคดีระหว่าง นายแหม่ม โจทก์ นายพ่วง จำเลย ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ในเรื่องตีคนเจ็บ 2 คนในคราวเดียวกันคือ ตีคนละหน ผู้ตีมีโทษกระทงเดียวไม่ใช่ 2 ต่อกัน

2. การกระทำที่กระทำต่างกรรมต่างวาระ ถือเป็นความผิดหลายกระทง แยกออกได้ตามกรรมตามวาระ ที่ความผิดหลายความผิดเกิดขึ้นนั่นเอง เช่น วิวาทกัน มีคนห้ามจำเลยกลับทำร้ายคนห้าม แล้วเลยไปทำร้ายเด็ก มีความผิด 2 กระทง (ฎีกาที่ 785/2457) บึงพยายามฆ่าคนแล้วกลับไปแจ้งความเท็จว่าเขาชิงทรัพย์ เป็น 2 กระทง (ฎีกาที่ 1275/2519) ถ้าฟ้องต่อศาลว่าเขาชิงทรัพย์ด้วยเป็น 3 กระทง (ฎีกาที่ 543/2471) บุกรุก หนี้นประมาท เป็นความผิด 2 กระทง (ฎีกาที่ 426/2475)

อย่างไรก็ตาม การเข้าไปลักทรัพย์ในห้อง 2 ห้องของคน 2 คน หรือ ชุกหญิงไปข่มขืนชำเราในที่ต่าง ๆ หลายวันหลายครั้ง ศาลฎีกาตัดสินว่าเป็นความผิด กรรมเดียว (ฎีกาที่ 2249/2520, 1518/2522)

สรุป หลักต่างกรรมต่างวาระ หรือกรรมเดียววาระเดียวกัน โดยทั่วไป ก็เป็นหลักที่ใช้พิจารณาได้ แต่ก็ไม่จำเป็นว่าต้อง "ต่างวาระ" หรือ "วาระเดียว" เสมอไปเท่านั้น จึงจะเป็นความผิดหลายกระทง หรือเป็นความผิดหลายบท เพราะแม้แต่ในวาระเดียวก็อาจเป็นความผิดหลายกระทงได้ หรือแม้แต่จะได้อำนาจต่างวาระกันก็ตาม ก็อาจเป็นความผิดหลายบทได้เช่นกัน

หลักหลายกรรมต่างกัน

เมื่อหลักต่างกรรมต่างวาระ ไม่สามารถใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการแบ่งแยก ความผิดหลายบทหลายกระทงได้เสมอไป จึงทำให้มีความจำเป็นต้องศึกษาถึงหลัก หลายกรรมต่างกันว่าจะสามารถใช้เป็นหลักเกณฑ์ได้แค่ไหนเพียงไร

หลักหลายกรรมต่างกัน เป็นหลักที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา 91 ประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติไว้ที่เมื่อใดจะถือเป็นหลายกรรม และอย่างไรถือเป็นกรรมที่ต่างกัน เพราะถ้า กรรมเป็นการกระทำกรรมเดียว หรือเป็นการกระทำหลายกรรมแต่ไม่ต่างกันก็ไม่เป็น หลายกระทง เมื่อไม่เป็นหลายกระทงก็ต้องเป็นหลายบทตามมาตรา 90 ประมวลกฎหมาย อาญานั้นเอง ซึ่งจากการศึกษาของผู้เขียนพบว่า หลักหลายกรรมต่างกัน ต้องพิจารณาจาก เจตนาของผู้กระทำว่า เป็นเจตนาเดียวหรือหลายเจตนาต่างกัน ความคิดที่เอาเจตนา

เข้ามารวมวินิจฉัยด้วย เกิดขึ้นตั้งแต่ศาลไทยคดีสินค้าเรื่องจับสัตว์น้ำในปี พ.ศ. 2481⁸

อย่างไรก็ตาม การที่จะแยกว่าการกระทำความผิดหลายความผิดนั้น เป็นการกระทำกรรมเดียว หรือหลายกรรมต่างกัน โดยพิจารณาจากเจตนาว่าแยกออกจากกันได้หรือไม่ มีปัญหาในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะการวินิจฉัยเจตนาของศาลถือหลัก "กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา" จึงเท่ากับศาลต้องพิจารณาการกระทำของผู้นั้นว่า มีลักษณะที่แสดงให้เห็นว่า มีเจตนาแยกจากกันหรือไม่เพียงใด

วิธีพิจารณาลักษณะของการกระทำว่า มีเจตนาเดียวหรือหลายเจตนา พิจารณาได้จากสภาพของการกระทำ และฐานความผิดประกอบกัน ดังนี้ คือ

1. ถ้าสภาพของการกระทำแยกออกจากกันไม่ได้ แม้จะเป็นความผิดหลายฐาน หรือฐานเดียวหลายครั้ง ก็เป็นการกระทำความผิดกรรมเดียวหลายบท เพราะถือว่ามีเจตนาเดียว⁹

สภาพของการกระทำที่แยกออกจากกันไม่ได้หมายถึง การกระทำอันเกี่ยวพันเกี่ยว ครั้งเดียว แต่ก่อให้เกิดเป็นความผิดหลายฐาน กล่าวคือ เป็นการละเมิดกฎหมายตั้งแต่สองบทขึ้นไป¹⁰ ซึ่งอาจเป็นความผิดบทต่างกัน เช่น ยิงปืนนัดเดียวถูกกระเจกหน้าต่างแตก และถูกกระสุนปืนไปถูกคนในบ้านมีบาดแผล เป็นการละเมิดกฎหมายสองบท คือทำให้เสียทรัพย์และทำร้ายร่างกายโดยประมาท หรืออาจเป็นบทที่เหมือนกัน

⁸คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 939/2481 ในคดีระหว่าง อัยการชลบุรี โจทก์ นายเซียง แซ่ตั้ง กับพวก จำเลย

⁹นอกจากนี้ บทมาตราที่มากกว่าหนึ่งบทนั้น ต้องเป็นกฎหมายอาญา แต่ไม่จำกัดอยู่ในกฎหมายฉับเดียวกัน หรือเฉพาะประมวลกฎหมายอาญาเท่านั้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 87/2484) และบทมาตราอาจเป็นความผิดในฐานประมาทได้ ไม่จำกัดเฉพาะความผิดที่มีเจตนาเท่านั้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 534/2511)

¹⁰หยุด แสงอุทัย, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป (พระนคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2520), หน้า 192.

ก็ได้ เช่น วางยาพิษในอาหารจานหนึ่ง มีคนกินและตาย เป็นความผิดกรรมเดียว¹¹ หรือการที่ ก. เขปเป็นยิงที่กลุ่มคนไปหนึ่งนัด ถูก ข. ตาย และถูก ค. ซึ่งยืนอยู่ใกล้ ๆ ข. ตายอีกคนหนึ่ง เพราะถ้าเป็นการกระทำอันเดียวและเป็นการละเมิดกฎหมายบทเดียว ก็มีใช้กรณีของความผิดหลายบท เช่น ก. ตบ ข. หนึ่งที ซึ่งถือว่าเป็นความผิดกรรมคา¹²

อย่างไรก็ตาม แม้สภาพของการกระทำจะแยกออกจากกันไม่ได้ แต่ก่อให้เกิดผลแก่บุคคล แต่ละคนแยกจากกันได้ก็มิใช่เหตุ ไม่ใช่มุ่งกระทำครั้งเดียว อันเดียวก่อให้เกิดผลอย่างเดียวกัน ก็ถือได้ว่ามีหลายเจตนาต่างกัน เป็นหลายกระทง เช่น จำเลยเอายาพิษอย่างแรงใส่ในคุ่มน้ำให้ผู้อื่นกิน ทำให้ ป. และภริยาได้รับบาดเจ็บ บุตรของ ป. ถึงแก่ความตาย ตัดสินว่าจำเลยมีผิดฐานฆ่าคนตายโดยเจตนากระทงหนึ่ง และพยายามฆ่าคนตายอีกกระทงหนึ่ง (ฎีกาที่ 884/2471) หรือการที่จำเลยพราดเด็กหญิงไปจากบิดามารดาเพื่อการอนาจาร เป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 284 กับมาตรา 317 (ฎีกาที่ 398/2520. และที่ 1251/2520)

2. ถ้าสภาพของการกระทำแยกออกจากกันได้ และเป็นความผิดหลายฐาน หรือฐานเดียวหลายครั้ง ก็เป็นความผิดหลายกระทง เพราะถือว่ามีหลายเจตนาต่างกัน ตามส่วนของการกระทำที่เป็นอิสระจากกัน¹³ และไม่จำกัดว่าจะได้กระทำต่างวาระกันหรือไม่

กรณีสภาพของการกระทำแยกออกได้เป็นความผิดหลายฐาน กล่าวคือ มีหลายเจตนา ตามความผิดแต่ละฐานที่เกิดขึ้น ถือเป็นความผิดหลายกระทง เช่น ก. ฆ่า ข. ในตอนเช้า ลักทรัพย์ ค. ในตอนเย็น วันรุ่งขึ้นก็ข่มขืน ง. เป็นความผิด 3 กระทง

¹¹

Neumann, K. Manual of German Law Vol 2. (London: Her Majesty's stationery office, 1952) no.46 P.89.

¹² จิตติ คิงศกัทธิย์, กฎหมายอาญาภาค 1 (พระนคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2525), หน้า 20.

¹³ พวี กสิยพงษ์, คำบรรยายอาญา ปี 27 (พระนคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติ บัณฑิตยสภา , 2527), หน้า 377.

มีเฮโรอินไว้ในความครอบครองจำนวนหนึ่งเพื่อขาย และขายออกไปบางส่วน เป็นความผิดฐานขายเฮโรอินกรณีหนึ่ง และมีเฮโรอินเพื่อขายอีกกรณีหนึ่ง¹⁴ การค้ำประกันไม้และมีไม้ที่ตนค้ำประกันไว้ในครอบครองเป็นความผิด 2 กระทั่ง¹⁵ การพยายามนำเงินและเฮโรอินออกนอกราชอาณาจักรในขณะเดียวกัน เป็นความผิด 2 กระทั่ง¹⁶ มีไม้แปรรูปและมีไม้ค้ำประกันไว้ในครอบครองในวาระเดียวกัน เป็นความผิดที่กฎหมายหลายมาตรา เป็นความผิดหลายกระทั่ง¹⁷ มีปืนและเครื่องกระสุนปืน กฎหมายบัญญัติไว้คนละมาตรา วัตถุคนละประเภท เห็นเจตนารมณ์แยกเป็น 2 ฐานต่างกัน¹⁸

กรณีสภาพของการกระทำแยกออกได้เป็นความผิดฐานเดียว หลายครั้ง ถ้าผู้กระทำมีแต่เพียงมูลเหตุชักจูงใจ หรือโอกาสให้ลงมือกระทำผิดเท่านั้น แม้จะเป็นความผิดฐานเดียวซ้ำ ๆ กัน ก็ไม่ถือเป็นกรรมเดียว แต่ถือเป็นหลายกรรมต่างกัน เช่น ยักยอกเงินที่รับไว้เป็นคราว ๆ หลายราย แม้จะเป็นเงินประเภทเดียวกันต่อเนื่องกันไป ก็เป็นความผิดหลายกระทั่ง ตามรายที่รับมาแล้วยักยอกไป¹⁹ ใช้ปืนยิงบุคคลหลายคน โดยไล่ยิงไปที่ละคน เป็นความผิดหลายกระทั่ง²⁰ เพราะมีหลายเจตนา หรือการฉ้อโกงบุคคลหลายคน ตามแต่โอกาสจะอำนวย เป็นจำนวน 5 ครั้งในเวลา 5 วัน เป็นความผิด 5 กระทั่ง²¹

¹⁴คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 996/2518, 638/2519, 1198/2519, 1492/2519, 2652/2519, 2042/2522, 3681/2525 แต่ถ้าขายทั้งหมดไปในครั้งเดียวเป็นกรรมเดียว
ฎีกาที่ 3324/2522

¹⁵คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 757-758/2483, 282/2507, 399/2517

¹⁶คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1866/2519

¹⁷คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3305/2524

¹⁸คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2073/2523

¹⁹คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1086/2496, 1286/2505, 256/2523

²⁰คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1559/2526

²¹คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 135/2531

อย่างไรก็ตาม การมีอาวุธปืน กระสุนปืน และลูกกระบอกมือไว้ในครอบครองในวาระเดียวกัน ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นกรรมเดียว²² และการมีอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนที่ไม่อาจออกใบอนุญาตได้ ไว้ใช้กับอาวุธปืนดังกล่าว ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า เป็นการมีไว้เพื่อความสะดวกอันเดียวกัน เป็นกรรมเดียว²³ แสดงว่าถ้ากระสุนปืนของกลางไม่ได้ใช้กับอาวุธปืนที่มีอยู่ แม้จะมีอยู่พร้อมกัน ก็ย่อมเป็นความผิด 2 กระทั่งได้²⁴ และถ้าโจทก์นำสืบไม่ได้ว่าจำเลยได้สิ่งของเหล่านั้นมาในช่วงเวลาแตกต่างกัน หรือในช่วงเวลาเดียวกันแล้ว ควรถือว่ามิเจตนาเดียว เป็นกรรมเดียวหลายบท²⁵ หรือถ้าเป็นวัตถุประสงค์เดียวกันก็เป็นกรรมเดียว²⁶ เช่น มีสุราแช่และสุรากลั่นจับได้คราวเดียวกัน ฟ้องรวมเป็นข้อหาเดียว กรรมเดียว ผิดกฎหมายบทเดียวกัน²⁷ ทำและมีส่วนของอาวุธปืน กับมีและทำเครื่องกระสุนปืนเป็นกรรมเดียว²⁸ มีกัญชาและเมล็ดกัญชา เป็นกรรมเดียว²⁹

²²คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 412/2508, 1745/2516, 1368/2523

²³คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 271/2529 ระหว่างพนักงานอัยการจังหวัดมุกดาหาร โจทก์ นายบุญเลิศ สมภักดิ์ จำเลย

²⁴จิติ เจริญจำ, "ฎีกาวิเคราะห์," อัยการนิเทศ 48 (เมษายน 2529): 579.

²⁵เอื้อน มนเทียรทอง, "กระทำผิดหลายกรรมต่างกัน หรือกระทำกรรมเดียว ผิดกฎหมายหลายบท," อุลพาท 22 (เมษายน 2518): 17.

²⁶ศุภโชค ศาสตร์สาระ, "ความผิดกรรมเดียวหรือหลายกรรม," บทบัญญัติ 32 (มิถุนายน 2518): 281.

²⁷คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3057/2522

²⁸คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 747/2512

²⁹คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3318/2522

จากแนวคำพิพากษาฎีกาดังกล่าว เป็นการยากที่จะวางเป็นหลักแน่นอนตายตัวได้ แต่ถ้าสภาพส่วนของการกระทำที่แยกออกจากกันได้นั้น ถ้าไม่ถึงกับเป็นความผิดต่างฐานกันไปแล้ว³⁰ ควรถือว่าเป็นกรรมเดียวกัน ทั้งนี้ ย่อมพิจารณาได้จากบทบัญญัติของกฎหมายในกรณีนั้น ๆ เองว่า ถ้าเป็นบทมาตราเดียวกัน อาจไม่ต่างกันหรือเป็นแค่การจักลัดับความผิดฐานหนึ่งแยกออกเป็นชั้น ๆ ไป เท่านั้น ก็ไม่ต่างกัน เช่น มีน้ำหมักสาและแป้งเชื้อเป็นความผิดกรรมเดียวกัน เพราะเป็นความผิดอยู่ในบทเดียว (ฎีกาที่ 349/2488) หรือการมีเฮโรอีนเพื่อขายและการขายเฮโรอีนที่มีอยู่ เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฯ มาตรา 20 ตรี มาตราเดียวกัน เป็นกรรมเดียว (ฎีกาที่ 1074/2522)

3. กรณีที่มีปัญหามากที่สุด ก็คือ การกระทำหลายกรรมที่แยกออกได้โดยสภาพเป็นการกระทำความผิดต่างฐานกัน แต่ความมุ่งหมายในการกระทำเป็นอันเดียวกัน กล่าวคือ กรณีที่ผู้กระทำความผิดประสงค์จะกระทำความผิดอย่างหนึ่ง แต่ได้กระทำความผิดอีกอันหนึ่งด้วย ย่อมเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน³¹ เพราะถือว่าผู้กระทำมีเจตนาธรรมดาที่จะกระทำการนั้น ๆ ต่างเจตนากัน

เพื่อประโยชน์ในการศึกษากฎีกาดังกล่าว จึงสมควรพิจารณาเกี่ยวกับเรื่อง "มูลเหตุชักจูงใจ"³² เพราะความผิดอาญาบางมาตรา นอกจากผู้กระทำต้องมีเจตนาประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผล ซึ่งถือว่าเป็น "เจตนาธรรมดา" แล้ว ผู้กระทำต้องมี "เจตนาพิเศษ" ด้วย จึงจะถือว่าครบองค์ประกอบภายในของความผิดในเรื่องนั้น ๆ เจตนาพิเศษ คือ "มูลเหตุชักจูงใจ" พิเศษ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้

³⁰ จิตติ ทิงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค 1, หน้า 538.

³¹ จิตติ ทิงศภัทย์, หมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 2472/2526

³² หยุด แสงอุทัย, "การกำหนดโทษสำหรับความผิดในประมวลกฎหมายอาญา," คูลพาท 7 (สิงหาคม 2503): 934 และ

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ, กฎหมายอาญา: หลักและปัญหา (พระนคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528), หน้า 61-63.

มูลเหตุชักจูงใจ ได้แก่ เหตุผลส่วนตัว หรือวัตถุประสงค์ในท้ายที่สุด (ulterior goal) ของผู้กระทำความผิด มูลเหตุชักจูงใจมิใช่เจตนา หากแต่บางครั้งยากที่จะแยกให้เห็นชัด อย่างไรก็ตามในทางกฎหมายอาญา อาจกล่าวได้ว่ามูลเหตุชักจูงใจคือ จุดมุ่งหมายที่ซ่อนไว้หลังเจตนาแห่งการกระทำ (motive) เช่น ก.ฆ่า ข. เพื่อเอาเงิน เจตนาของ ก.คือ การฆ่า และมูลเหตุชักจูงใจคือการเอาเงินไป³³

ดังนั้น การทำผิดฐานหนึ่ง เพื่อทำผิดอีกฐานหนึ่ง จึงมิใช่กรณีที่กฎหมายต้องการเจตนาพิเศษ อันจะทำให้ความผิดทั้งสองฐานหรือหลายฐานต่างกัน กลายเป็นการกระทำที่มีเจตนาอันเดียวกันไปได้ เช่น บุคคลว่าหญิงจากทางเดินเข้าไปในป่าห่าง 10 วา แล้วข่มขืนกระทำชำเรา เป็นความผิดตามมาตรา 284 ฐานพาหญิงไปเพื่อการอนาจารกระทงหนึ่ง และมาตรา 276 ฐานข่มขืนกระทำชำเราอีกกระทงหนึ่ง³⁴ ถ้าบุคคลพาหญิงไปข่มขืนกระทำชำเรา โดยทำการกักขังหญิงนั้นไว้หลายวัน เพื่อข่มขืนหลายครั้ง ก็มีความผิดตามมาตรา 310 ฐานกักขังอีกกระทงหนึ่ง³⁵ แต่การข่มขืนหลายวันหลายครั้ง เป็นความผิดกรรมเดียวต่อเนื่องกันจากเจตนาเดิม เป็นกระทงเดียวประเภทความผิดแยกออกไป³⁶

หลักหลายกรรมต่างกันมีข้อยกเว้น 7 ประการ กล่าวคือ กรณีที่ดีถือว่าเป็นหลายกรรมแต่ไม่ต่างกันเป็นการกระทำกรรมเดียว เพราะถือได้ว่ามีเจตนาเดียว ตามมาตรา 90 ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งจะได้พิจารณาเป็นลำดับต่อไป

³³

La Fave and Scott, Criminal Law, (st. Paul. Minn: West Publishing Co., 1972) P. 204.

³⁴คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1730/2506, ที่ 51/2517, ที่ 1111/2519

³⁵คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1518/2522

³⁶คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2249/2520, ที่ 2880/2523

ข้อยกเว้นหลักหลายกรรมต่างกัน

1. กรณีความผิดฐานเดียวหรือบทมาตราเดียว ที่มีองค์ประกอบของฐานความผิดเป็นการกระทำหลายอัน ซึ่งแต่ละอันโดยลำพังยังไม่เป็นความผิดในตัวเอง เช่น ความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา 341 ต้องมีการแสดงข้อความเท็จประกอบกับการได้ไปซึ่งทรัพย์สิน หรือความผิดที่กำหนดว่า ผู้กระทำต้องกระทำเป็นอาชญากรรม หรือทำเป็นปกติทุจริต เช่น ความผิดตามมาตรา 214 มาตรา 286(1) ถือเป็น การกระทำผิดฐานเดียว เจตนาเดียว เป็นกรรมเดียว

2. การกระทำความผิดหลายฐานต่างกัน ความมุ่งหมายอันเดียวกัน อันเป็นการกระทำกรรมเดียว

2.1 การกระทำหลายอันซึ่งเป็นความผิดหลายฐานต่างกัน แต่การกระทำอันหนึ่งเป็นการลงมือกระทำความผิดอีกอันหนึ่งในเวลาเดียวกัน ไม่ได้ว่าเป็นหลายกรรมต่างกัน³⁷ "ลงมือ" หมายความว่า "พยายาม" เข้าชกพยายามเมื่อใดก็เรียกว่าเริ่มกระทำเป็นหนึ่งกรรมขึ้นมา และไม่หมายถึงการสมคบกันเป็นข้อโจรตามมาตรา 210 ซึ่งเป็นความผิดอีกฐานหนึ่ง หรือการเตรียมที่เป็นความผิดฐานอื่นในตัวเอง เช่น การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ซึ่งเริ่มตั้งแต่ลงมือพยายามลักทรัพย์ อาจเป็นตั้งแต่เริ่มป็นริ้วก็เป็นการเริ่มกระทำที่เรียกว่า กรรมในเรื่องลักทรัพย์แล้ว ดังนั้นพอเริ่มป็นริ้วล้วงล้ำเข้าไปก็ป็นบุกรุก ในขณะที่เดียวกันก็เป็นพยายามลักทรัพย์แล้ว เพราะฉะนั้น บุกรุกและลักทรัพย์จึงเป็นกรรมเดียวกัน เป็นลักทรัพย์ในเคสสถาน ตามมาตรา 335(8) แต่การป็นริ้วบุกรุกเข้าไปเพื่อทำร้ายร่างกาย ตอนนี้จะเห็นได้ว่า การป็นริ้วยังไม่เป็นพยายามทำร้ายร่างกาย ซึ่งต่างกับลักทรัพย์ดังกล่าวแล้ว กล่าวคือ จะเริ่มป็นทำร้ายร่างกายต่อเมื่อคนนั้นชกมีคอกออกมาจะแทง จึงเป็นพยายามทำร้ายร่างกาย ดังนั้นการบุกรุกโดยป็นริ้วเป็นกรรมหนึ่ง ทำร้ายร่างกายอีกกรรมหนึ่ง เป็นความผิดหลายกระทง

³⁷ จิตติ ดิงศภวิทย์, "หลายบทหลายกระทง," วารสารกฎหมาย 2 (พฤษภาคม 2519): 148.

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การฆ่าตัวของผู้อื่นแล้วลักเอาไปเป็นกรรมเดียว ผิดกฎหมายหลายบท เช่น ฆ่าหมูแล้วลักเอาไป ก็เป็นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์และฐานลักทรัพย์ เพราะไม่มีสิทธิเอาซากทรัพย์ของเขาไปในขณะฆ่าตายทรัพย์ ความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ก็เริ่มแล้ว เป็นกรรมเดียวหลายบท ลงโทษบทหนักคือ ลักทรัพย์ (ฎีกาที่ 579/2462) ที่ 294/2477 และที่ 159/2512) หรือการนอโกง โดยใช้ธนบัตรปลอมเป็นการแสดงเท็จเป็นความผิดกรรมเดียวหลายบท ลงโทษฐานใช้ธนบัตรปลอมซึ่งเป็นบทหนัก (ฎีกาที่ 422-423/2479)³⁸

2.2 การกระทำแต่ละอันอาจเป็นความผิดในตัวเองอยู่แล้ว

กรณีนี้ เป็นกรณีความผิดหลายฐาน ได้ถูกกระทำลงโดยความมุ่งหมายอันเดียวกัน ซึ่งความผิดแต่ละฐานก็เป็นความผิดอยู่ในตัวเอง มิได้เป็นส่วนหนึ่งของอีกความผิดหนึ่ง หรือมิได้เป็นชั้นพยายามกระทำความผิดของอีกความผิดหนึ่งก็ตาม แต่ก็คือเป็นความผิดกรรมเดียวหลายบท ตามบทบัญญัติของกฎหมายดังนี้

2.2.1 การกระทำหลายอันที่รวมกันเป็นความผิดนั้นรวมกัน

เป็นความผิดฐานใหม่ขึ้นมาอีกฐานหนึ่ง ทั้งนี้ต้องเป็นฐานใหม่ที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้อย่างชัดแจ้งด้วย ก็ถือเป็นกรรมเดียว เช่น ลักทรัพย์กับทำร้ายร่างกายรวมกันเป็นชิงทรัพย์ หรือปล้นทรัพย์ (ฎีกาที่ 294/2460) นอกจากนี้ การที่จำเลยเข้าไปปล้นทรัพย์ในเรือน ขณะจะออกจากเรือน บุกรของผู้เสียหายเห็นได้ร้องขึ้น จำเลยลงจากเรือนแล้วใช้มีดแทงบุกรของผู้เสียหายตาย * ถือเป็นกรรมเดียวผิดกฎหมายสองบท คือ มาตรา 339 วรรคท้าย และมาตรา 289(7) (ฎีกาที่ 837/2510)

³⁸กฎหมายเยอรมันก็ถือว่า กรณีเช่นนี้เป็นความผิดกรรมเดียวหลายบท เช่นเดียวกับศาลไทย ดู Neumann, K. Manual of German Law Vol 2 no. 51 P.90.

* ตามกฎหมายอังกฤษ ถือเป็นความผิด 2 กระทั่ง ลงโทษเวียงกระทง ดูคดี R.V. Bunch November 6, 1971

ในการวินิจฉัยว่าการทำร้ายหลังการลักทรัพย์ เป็นชิงทรัพย์หรือไม่ ต้องใช้ "หลักชาคอน"³⁹ เป็นหลักพิจารณาว่า การกระทำต่าง ๆ ที่กฎหมายบัญญัติรวมกันเป็นความผิดฐานใหม่นั้น ชาคอนออกจากกันหรือยัง ถ้ายังไม่ชาคอนเพียงแต่ความผิดฐานหลังถูกกระทำขึ้นหลังจากความผิดฐานแรกสำเร็จลงแล้วเท่านั้น ไม่ถือเป็นต่างกระทง ซึ่งต่างกรณีกับการชู้เชื้อชิงทรัพย์จนสำเร็จแล้ว จึงทำร้ายเพื่อหลบหนีจะแยกออกเป็นคนละกระทง แต่บางครั้งการปล้นทรัพย์ในร้านสำเร็จแล้วออกมาจากร้าน ไปถึงตำรวจเพื่อหลบหนี ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นหลายกรรมต่างกัน⁴⁰

2.2.2 ถ้าความผิดตามฐานต่าง ๆ เหล่านั้น ความผิดฐานหนึ่ง เป็นเหตุจูงใจของความผิดอีกฐานหนึ่ง เช่น บุกรุก และลักทรัพย์ เป็นลักทรัพย์ในเคหสถาน ซึ่งแสดงว่าการบุกรุกทำให้การลักทรัพย์ต้องรับโทษหนักขึ้น ตามมาตรา 335(8) เป็นกรรมเดียวหลายบท⁴¹ แต่บุกรุกและทำลายทรัพย์ ศาลลงโทษเป็นต่างกระทงกันตาม มาตรา 358, 365 ⁴² เพราะบุกรุกและทำลายทรัพย์มิใช่เหตุจูงใจซึ่งกันและกัน มิได้รวมเป็นความผิดฐานใหม่แต่อย่างใดควย.

อย่างไรก็ตาม ศาลฎีกาก็เคยวินิจฉัยว่า บุกรุกเข้าไปในเคหสถานเพื่อทำร้ายร่างกาย⁴³ บุกรุกเข้าไปข่มขืนกระทำชำเราหญิงในบ้าน⁴⁴ และ

³⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 936/2472, 497/2494

⁴⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1664/2520

⁴¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 289/2502, 1310/2513, 1142/2514

⁴² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1307/2520, 406/2524, 678/2530 ซึ่งศาลฎีกากล่าวว่า เพราะโจทก์บรรยายฟ้องเป็นหลายกรรมต่างกัน ศาลจึงลงโทษเป็น 2 กระทงได้

⁴³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 905/2507, 858/2511, 859/2521 แต่กรณีบุกรุกเข้าไป โดยมีได้ทำร้ายร่างกายในทันที ศาลฎีกาก็ถือว่าเป็นสองกระทง ดูคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3987/2526

⁴⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 44/2485, 1685/2516, 1130/2520, 1905/2520

บุกรุกเข้าไปทำลายทรัพย์สินในบ้าน⁴⁵ เป็นการกระทำความผิดกรรมเดียว เพราะเป็นการกระทำในทันทีทันใดหลังจากการบุกรุกเข้าไปแล้ว และเป็นเหตุหนึ่งที่เกิดให้เห็นว่าเป็นการ "เข้าไป" โดยไม่มีเหตุอันสมควร อันเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของความผิดฐานบุกรุก รวมทั้งบุกรุก พรากผู้เยาว์ ศาลฎีกากล่าวว่า เป็นความผิดต่อเนื่องกัน เป็นกรรมเดียว เพราะการกระทำไม่ขาดตอน⁴⁶ แต่บุกรุกแล้ววิ่งราวทรัพย์สิน จำเลยรับสารภาพตามฟ้องที่แยกออกเป็นสองตอนจากกัน ศาลฎีกาลงโทษเป็น 2 กระหว⁴⁷

3. กรณีความผิดฐานเดียว ประเภทความผิดต่อเนื่อง⁴⁸ (perpetual offences) หรือการกระทำผิดถาวร⁴⁹ (Dauerverbrechen) ถือว่าเป็นการกระทำโดยเจตนาเดียว เป็นกรรมเดียว เช่น การหลบหนีการรับราชการทหาร การมีปืนโดยไม่ได้รับอนุญาต มีเงินตราปลอมหรือมีเครื่องมือทำเงินตราปลอม รวมทั้งการเป็นอั้งยี่ตามมาตรา 209 เป็นต้น แต่ถ้ามีความผิดอย่างอื่นต่างกับความผิดต่อเนื่องรวมอยู่ด้วย อาจเป็นหลายกระหว เช่น ทำร้ายร่างกายในระหว่างกักขัง เป็นความผิดต่างกระหวกัน ตำรวจแก๊งจับผู้ไม่มีความผิดโดยไม่มีอำนาจแล้วยังอาจหุบตีคนหนึ่งบาดเจ็บ อีกคนหนึ่งไม่ถึงบาดเจ็บ ต่างกรรมต่างวาระกัน มีความผิด 3 กระหว คือ ฐานกักขังทำร้ายร่างกายและฐานทำร้ายร่างกายไม่ถึงบาดเจ็บ (ฎีกาที่ 893/2470)

⁴⁵คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 925/2520, 162/2522

⁴⁶คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2245/2520

⁴⁷คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2472/2526

⁴⁸จิตติ ดิงสลีย์, กฎหมายอาญาภาค 1, หน้า 22.

⁴⁹หุค แสงอุทัย, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, หน้า 194.

กรณีที่เป็นปัญหาก็คือ การกระทำผิดฐานรับของโจรและการกระทำผิดฐานมีปิ่นโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นความผิดหลายบทหรือหลายกระทง⁵⁰ ซึ่งคำพิพากษาศาลฎีกายังแตกต่างกันอยู่

คำพิพากษาศาลฎีกาแนวแรก ถือว่าการกระทำของจำเลยเป็นต่างกรรมต่างวาระ เป็นผิดสองกระทง ห้องฐานมีปิ่นโดยไม่ได้รับอนุญาตคดีถึงที่สุด ห้องฐานรับของโจรอีกได้ไม่เป็นห้องซ้ำ⁵¹ ตามมาตรา 39(4) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

⁵⁰ การกระทำความผิดกรรมเดียว อาจเกิดขึ้นได้ เมื่อความผิดที่ไม่ต่อเนื่อง เป็นมาตการ หรือขั้นตอนในการกระทำผิดต่อเนื่อง ตรงกันข้าม หากการกระทำผิดต่อเนื่องเป็นขั้นตอนในการกระทำผิดที่ไม่ต่อเนื่อง ถือเป็นสองกรรม กฎมลฉัย รัตนสกววงศ์ หมายเหตุท้ายคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2457/2530

⁵¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 102/2484, 888/2507 กรณีนี้เป็นเหตุผลหนึ่ง ซึ่งแสดงว่าการวางหลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกความผิดหลายบท หลายกระทงในทางที่แคบ จึงมีผลกระทบบังคับบุคคลคนเดียวกัน ต้องถูกดำเนินคดีซ้ำในเรื่องเดียวกันอีก อันเป็นการขัดต่อหลัก *ne bis in idem*

เมื่อการวินิจฉัยทำนองนี้ของศาลฎีกา อาจไม่เป็นหลักประกันเพียงพอว่าผลของการวินิจฉัยจะรับได้สนิทนัก บางครั้งศาลฎีกาจึงวินิจฉัยว่า กรณีต้องห้ามเรื่องห้องซ้ำตามมาตรา 39(4) หรือไม่ โดยพิจารณา "มูลกรณีในเรื่อง" เป็นสำคัญ กล่าวคือพิจารณาว่าการกระทำในคดีเก่าเป็นมูลกรณีในเรื่องเดียวกัน กับการกระทำที่ได้ฟ้องเข้ามาใหม่ หรือที่จะดำเนินคดีใหม่หรือไม่ ดูฉนิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2528), หน้า 178.

แต่จากการศึกษาของผู้เขียน เกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของมูลกรณีในเรื่อง และตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาต่าง ๆ ในเรื่องนี้แล้ว พบว่า เป็นการไขหลักเกณฑ์เดียวกันกับการพิจารณาว่า การกระทำเป็นกรรมเดียวหรือหลายกรรมต่างกันนั่นเอง แม้ศาลฎีกาจะใช้ถ้อยคำต่างกัน

แนวที่สอง ถือว่าข้อที่ทำได้มีแค่เพียงว่าการกระทำผิดหลายบท
ในกรณีนี้ เป็นการกระทำผิดที่สำเร็จคราวเดียว (คือรับของโจร) และการกระทำผิดที่
ต่อเนื่องกัน (คือมีปืนโดยไม่ได้รับอนุญาต) ซึ่งเป็นการกระทำผิดที่ต่อเนื่องกันอยู่ทุก ๆ วัน
แต่ทั้งนี้ ย่อมไม่เป็นการลบล้างความจริงที่ว่า ในวันที่จำเลยได้รับปืนนั้นไว้ การกระทำ
ของจำเลยอันเดียวกันนั้น เป็นความผิดสองบท การที่ปืนยังคงอยู่ในครอบครองของจำเลย
ต่อ ๆ มา โดยจำเลยไม่ได้รับอนุญาตไม่ทำให้เกิด "กรรม" ขึ้นใหม่⁵² อันจะพึงถือว่าเป็น
เป็นความผิดหลายกรรมต่างกันได้

กรณีความผิดฐานผู้เขียนเห็นว่า การกระทำเดียว เจตนาเดียว ควรเป็น
กรรมเดียวหลายบท

4. การกระทำผิดหลายครั้ง ซึ่งโดยสภาพของการกระทำแยกออกจาก
กันได้ แต่ถือเป็นความผิดฐานเดียว เจตนาเดียว ประเภทความผิดก็ออกไป (Related
offence) ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังนี้คือ

4.1 มีการกระทำหลายอัน โดยผู้กระทำผิดคนเดียวกัน เช่น หยิบทรัพย์
หลายชิ้น ซ้ำคนโดยแห่งพื้นที่

4.2 มีการละเมิดกฎหมายในฐานะความผิดอันเดียวกัน หมายความว่า
การกระทำหลายอันที่มีลักษณะคล้ายกันนั้น ต้องเป็นการกระทำที่มุ่งต่อสิ่งที่กฎหมายประสงค์
จะคุ้มครองที่คล้ายกันด้วย⁵³ (ahnliche Rechtsgüter) เพราะถ้าเป็นการละเมิด
กฎหมายอันเป็นความผิดหลายฐาน ก็จะกลายเป็นความผิดหลายบทหลายกระทงไป

⁵² หยุด แสงอุทัย, หมายเหตุคำพิพากษาฎีกาที่ 102/2484 และคำ
พิพากษาฎีกาที่ 810/2462, 623/2464, 882/2469, 1080/2473 ซึ่งวินิจฉัยตาม
ความเห็นที่สองนี้

⁵³ คณิต ๗ นคร, กฎหมายอาญาภาคความผิด, (พระนคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527), หน้า 43.

4.3 มีความมุ่งหมายในการกระทำเป็นอันเดียวกันติดต่อกัน

(resolution et but) หมายถึง มีเจตนาอันเดียวกันเป็นเจตนาตั้งแต่เริ่มแรก⁵⁴ (original intent) ในการที่จะกระทำการหลายอันนั้น ให้เสมือนเป็นอันเดียว เช่น การที่คนร้าย 7 คน เข้าปล้นทรัพย์ 5 ราย ซึ่งอยู่บ้านใกล้เคียงกัน โดยแยกย้ายกันเข้าปล้นในเวลาเดียวกัน แม้คนร้ายจะแยกทำการแต่ละบ้านไม่ถึง 3 คน ก็ถือว่าเป็นความผิดฐานปล้นทรัพย์กรรมเดียว ไม่ใช่ชิงทรัพย์หลายกรรม (ฎีกาที่ 1919/2514)

ความผิดก็ออกไปนี้ แม้จะต่างเวลา ต่างสถานที่ หรือต่างบุคคล ผู้เสียหาย ถ้าเป็นความผิดฐานเดียวกัน แม้จะหลายกรรมก็ไม่ใช่หลายกรรมต่างกัน เช่น เข้าลักทรัพย์ในห้อง 2 ห้อง ของคน 2 คน ก็ยังถือเป็นความผิดเดียวกันได้ หรือบุกหญิงไปข่มขืนซ้ำเราในที่ต่าง ๆ หลายวันหลายครั้ง การข่มขืนเป็นกรรมเดียว⁵⁵ (ฎีกาที่ 2249/2520, 1518/2522)

54

Neumann, K. Manual of German Law Vol 2, no. 47 P.89.

55

อย่างไรก็ตาม ยังมีหลักเกณฑ์อีกอันหนึ่ง แต่เป็นหลักที่ไม่แน่นอนนัก คือถ้าสิทธิที่ถูกละเมิดเป็นสิทธิเฉพาะตัวที่สำคัญ เช่น ชีวิต เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือศีลธรรม ซึ่งในเรื่องเหล่านี้ถือว่าไม่มีความสืบเนื่องของเจตนาอย่างเช่น การกระทำอนาจารต่อเด็กหลาย ๆ คน เป็นลำดับกันในคราวเดียวกัน หรือการทำให้หญิงหลายคนแท้งลูกโดยหญิงนั้นไม่เต็มใจ หรือการเสนอว่าจะให้สินบนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หลาย ๆ คน ไม่ถือเป็นกรรมเดียว

Ibid. p.89. และดูตัวอย่างจากคำพิพากษาฎีกาที่ 1688/2498,

2223/2516 และ 1331/2530

5. หลักการกระทำครั้งหลัง ที่กฎหมายไม่เอาโทษ

การกระทำบางอย่างแม้จะมีรูปเป็นการกระทำหลายกรรม แต่กฎหมายไม่ถือการกระทำอันหลังเป็นความผิดที่มีโทษ เพราะกฎหมายได้ลงโทษการกระทำครั้งแรกมาแล้ว⁵⁶ ได้แก่ ความผิดที่กระทำต่อทรัพย์ เช่น ลักทรัพย์ต่อความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์หรือรับของโจร เพราะในการที่กฎหมายลงโทษฐานลักทรัพย์นี้ ผู้บัญญัติกฎหมายก็ได้คำนึงแล้วว่า ผู้ที่ลักทรัพย์ไปย่อมจะต้องเอาทรัพย์นั้นไปบริโภค ฯลฯ และไม่ประสงค์จะเอาโทษกับการกระทำครั้งหลังนั้นอีก

ดังนั้น ลักทรัพย์ไปแล้วทำลายทรัพย์นั้นในภายหลัง ย่อมไม่มีความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์อีก (ฎีกาที่ 235/2486) แต่ถ้าเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติอื่น อาจถือเป็นหลายกรรมต่างกันได้ เช่น ลักโคเขาแล้วรุ่งขึ้นเอาไปฆ่าโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นลักทรัพย์กระทงหนึ่ง และผิดพระราชบัญญัติฆ่าโค กระบือ และสุกรหัวเมือง ร.ศ.119 อีกกระทงหนึ่ง ไม่ใช่ความผิดหลายบท (ฎีกาที่ 81/2477, 500/2477 และที่ 836/2477)

ได้ทรัพย์ไปโดยการกระทำความผิดแล้ว การที่ผู้นั้นกระทำกับทรัพย์นั้นต่อไป ไม่เป็นรับของโจร ถึงแม้ว่ารับของโจรอาจจะมีโทษหนักกว่าลักทรัพย์ก็ตาม (ฎีกาที่ 475/2485) ยิงกระบือตายแล้วฆ่าห่านเอาเนื้อไปเป็นลักทรัพย์กระทงเดียว ไม่เป็นความผิดฐานยักขอกอีก (ฎีกาที่ 159/2512) ฉ้อโกงทรัพย์เขาไปแล้วเอาทรัพย์นั้นไปเป็นประโยชน์ต่อไป ไม่เป็นความผิดฐานยักขอกอีก (ฎีกาที่ 199-200/2494) แต่ถ้ายักขอกทรัพย์ของแดงไป แล้วเอาทรัพย์นั้นไปหลอกขายคำอีกทอดหนึ่ง ทั้งนี้เป็นฉ้อโกงเอาเงินคำอีกกระทงหนึ่งได้

ขอยกเว้น ถ้าเป็นความผิดลักทรัพย์ต่อลักทรัพย์ หรือทำให้เสียทรัพย์ต่อลักทรัพย์แล้ว ไม่ใช่กรณีที่การกระทำครั้งหลังกฎหมายไม่เอาโทษ แต่อาจเป็นความผิดหลายบทหลายกระทงได้ เช่น จำเลยเข้าไปในเล้า ทำให้สุกรตาย แล้วเอาสุกรไปเสีย การทำลายทรัพย์เป็นการเริ่มค้นพยายามลักทรัพย์แล้ว เป็นความผิดหลายบท (ฎีกาที่ 294/2477) หรือ คนร้ายลักโคไปแล้ว ต่อมาตำรวจพบโคนั้นเข้า จึงยึดเอาคืนมานำไป

⁵⁶ หยุด แสงอุทัย, หมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 190/2494 และ

จิตติ คิงส์ภักดิ์, กฎหมายอาญาภาค 1, หน้า 580-580.

ฝากราษฎรไว้ คนร้ายกลับมาสักโคนั้นไปจากราษฎรที่ตำรวจฝากอีก ย่อมเป็นความผิดฐานลักทรัพย์อีกได้เป็น 2 กระหวง (ฎีกาที่ 190/2494)

6. ข้อยกเว้นตามบทบัญญัติของกฎหมาย

กรณีที่มีความผิดหลายกระหวง แต่กฎหมายให้ลงโทษกระหวงเดียว หมายความว่าถึง กรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้ลงโทษการกระทำหลายอัน ซึ่งเป็นความผิดหลายฐาน ซึ่งลักษณะของการกระทำโดยสภาพแยกออกได้เป็นหลายกรรมต่างกัน แต่มีกฎหมายบัญญัติให้ลงโทษฐานใดฐานหนึ่งเพียงฐานเดียว ได้แก่ ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ตามมาตรา 248 ความผิดเกี่ยวกับดวงตราแสตมป์ และทั้งตามมาตรา 263 และความผิดเกี่ยวกับเอกสารตามมาตรา 268 ในกรณีเช่นนี้ แม้ว่ากฎหมายจะไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่า ให้ถือว่าเป็นกรรมเดียวกัน คงบัญญัติแต่เพียงว่า ให้ลงโทษเพียงกระหวงเดียว เท่ากับยังยอมรับว่าเป็นคนละกรรมกันอยู่ แต่โดยผลของกฎหมายนี้เอง ที่ทำให้ความผิดหลายกรรมเหล่านี้ เป็นหลายกรรมที่ไม่ต่างกัน ซึ่งมีผลเสมือนหนึ่งว่า เป็นความผิดกรรมเดียวหลายบท

ผลค่อเนื่องจากการที่กฎหมายให้ลงโทษฐานใดฐานหนึ่ง ในหลายฐานนั้น เพียงฐานเดียว ศาลก็ลงโทษได้เพียงบทเดียวตามกฎหมายนี้ ผลประการที่สองคือ มีผลถึงเรื่องสิทธินำคดีอาชามาฟ้องระงับด้วย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา 39(4) เพราะฉะนั้นเมื่อฟ้องฐานใดฐานหนึ่งแล้ว จะมาฟ้องอีกฐานหนึ่งไม่ได้⁵⁷

ในกรณีที่มีความผิดเพียง 2 ฐาน ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ก็ลงโทษฐานปลอมฐานเดียว ตามมาตรา 248 หรือ มาตรา 263 แต่ถ้าเป็นมาตรา 268 ก็ลงโทษฐานใช้ฐานเดียว และในกรณีที่การกระทำนั้นเกิดเป็นความผิดหลายฐานต่างกันไปอีก เช่น ทำการปลอมเอกสารแล้วนำไปใช้หลอกลวง กับแจ้งความเท็จหรือฉ้อโกง อาจกลายเป็นความผิดกรรมเดียวหลายบทได้ โดยผลของมาตรา 268⁵⁸ แต่ถ้าเป็นการกระทำ ความผิดฐานอื่น ที่มีได้เกิดจากการใช้เอกสารปลอมก็อาจเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันเป็นหลายกระหวง เช่น รับของโจรรถยนต์ แล้วปลอมทะเบียนแสดงต่อเจ้าพนักงานเป็นหลายกระหวง (ฎีกาที่ 311/2515) ยักยอกเงินแล้วปลอมใบรับเงิน เพื่อปกปิดการยักยอก

⁵⁷คำพิพากษาฎีกาที่ 1126/2509 (ประชุมใหญ่)

⁵⁸คำพิพากษาฎีกาที่ 1654/2520, 2178/2524

เป็นความผิด 2 กระทั่ง (ฎีกาที่ 497/2471)

นอกจากนี้ การที่มาตรา 268 วรรค 2 ให้ลงโทษฐานใช้ หรืออ้างตามประเภทของเอกสารแต่อย่างเดียว ไม่ต้องลงโทษฐานปลอมเอกสารอีก แต่ทั้งนี้เฉพาะแต่ละกระโทงที่ทำปลอม⁵⁹ แม้จะได้ใช้เอกสารปลอมดังกล่าวในคราวเดียวกัน แต่ก็เป็นการใช้เอกสารคนละประเภทกัน เช่น จำเลยปลอมสำเนาป้ายวงกลมแสดงการเสียภาษีรถ และปลอมแผ่นป้ายทะเบียนรถแสดงการจดทะเบียนใช้รถ เป็นความผิด 2 กระทั่ง แม้จำเลยจะใช้เอกสารดังกล่าวในคราวเดียวกัน แต่ก็เป็นการใช้เอกสารคนละประเภทกัน จำเลยจึงต้องมีความผิดฐานเป็นผู้ใช้เอกสารดังกล่าว 2 กระทั่ง ตามมาตรา 268 วรรค 2 (ฎีกาที่ 1928/2529)⁶⁰

7. กรณีการซ้ำกันในบทกฎหมาย (Apparent conflict)

การกระทำบางอย่างเป็นความผิดที่ต้องควมบทบัญญัติของกฎหมายหลายบท อยู่ในตัวเอง เพราะการกระทำตามกฎหมายบทหนึ่งรวมอยู่ในอีกบทหนึ่งด้วย ตามความในบทนั้นเอง เป็นการซ้ำกันในบทกฎหมาย ซึ่งถือว่าเป็นการเคลื่อนกลืน (merger) กันไป⁶¹ กลายเป็นความผิดบทเดียว ได้แก่

7.1 การประกอบควมเหตุการณที่บังเกิดขึ้นรวมกัน เป็นกรณีใหม่ขึ้นมา นอกจากการกระทำที่มีโทษตามธรรมดา เช่น ความผิดทจกรรจ์ กับความผิดทธรรมดา ความผิดททั่วไปกับความผิดทเฉพาะ

⁵⁹รช สัทธรรม, "กระโทงเดียวหรือสองกระโทง," วารสารอัยการ 9 (ธันวาคม 2529): 40.

⁶⁰คำพิพากษาฎีกาที่ 2192/2522 ปลอมเอกสารฎ 4 ฉบับว่าโจทก์ 4 คนฎ แต่ละฉบับในวันเวลาเดียวกัน เป็นการกระทำแยกกันได้แต่ละฉบับ จำเลยนำเอกสารปลอม ทั้ง 4 ฉบับไปแสดงต่อกรรมการสอบสวนในคราวเดียวกัน เป็นความผิดตาม มาตรา 265, 268 กระโทงเดียว

⁶¹Neumann, K. Manual of German Law no. 50 P.89.

7.2 ความผิดฐานใหญ่ ย่อมรวมการกระทำเล็กน้อยของฐานเดียวกันไว้ ไม่ต้องแยกการกระทำเล็กน้อยออกไปเป็นการกระทำที่มีโทษอีกต่างหาก กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นบทที่ลำดับความผิดเป็นชั้น ๆ⁶² ด้วยเหตุนี้ การกระทำความผิดจนสำเร็จ จึงถือเป็นการลงมือ และการกระเตรียมเข้าด้วยกัน หรือในกรณีที่ตัวการได้เป็นผู้ใช้ให้กระทำผิด หรือสนับสนุนการกระทำผิดด้วย ถือว่ามีผิดฐานเป็นตัวยุทธเกี่ยว การกระทำหลายอันในกรณีนี้ แม้จะเป็นการกระทำที่มีลักษณะแตกต่างกัน และมีบทบัญญัติของกฎหมาย บัญญัติไว้ทุกชั้นตอนแล้วก็ตาม แต่ก็เป็นการบัญญัติไว้ในลักษณะ "ความสัมพันธ์ที่ลบล้างกันของความมากหรือน้อย"⁶³ อันเป็นความสัมพันธ์ในทางกฎหมายสารบัญญัติของความผิดฐานนั้น ๆ ด้วย ในการพิจารณาปัญหาว่าความผิดหลายความผิดที่เป็นความสัมพันธ์ที่ลบล้างกันนี้ ในกรณีของความผิดหลายบทหลายกระทงนี้ ต้องเป็นกรณีที่ข้อเท็จจริงเป็นอันยุติแล้วว่า บุคคลนั้นได้กระทำผิดโดยปราศจากข้อสงสัยเป็นลำดับขึ้นมาทุกชั้นตอนแล้ว ถือว่าเป็นความผิดทุกบทมาตราที่เกี่ยวข้อง แต่ก็เป็นการซ้ำกันในบทกฎหมาย ดังนั้น เมื่อเป็นความผิดฐานใหญ่ หรือฐานเฉพาะแล้ว จึงไม่เป็นความผิดในฐานปลุกย่อยหรือฐานที่ลบล้างกันอีก เพราะมันเคลื่อนกลืนกันเป็นบทเดียวไปแล้ว⁶⁴

นอกจากนี้ เจตนารมณ์ของกฎหมาย ในการบัญญัติความผิดประเภท "formal" or "inchoate" crimes ไว้ในภาค 1 อันเป็นภาคทั่วไป อันได้แก่ การพยายามกระทำผิดการใช้ให้กระทำผิด การสนับสนุนการกระทำผิด บัญญัติขึ้นเพื่อลงโทษ

⁶² จิตติ ทิงศภัทย์, กฎหมายอาญาภาค 1, หน้า 541.

⁶³ คณิต ฃ นคร, "การยกประโยชน์แห่งความสงสัยและการเลือกลงโทษ," วารสารอัยการ 4 (ฉบับ 39 2524): 61.

⁶⁴ การที่จำเลยเอาอาวุธปืนของผู้เสียหายไป และใช้อาวุธปืนขู่บังคับเอาเงินจากผู้เสียหายอีก เป็นการกระทำในคราวเดียวกัน อันเป็นความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายบทเดียว ดู คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2457/2530

การกระทำที่มีได้สำเร็จด้วยมือผู้กระทำเองด้วยกัน⁶⁵ มิได้มุ่งถึงการกระทำที่สำเร็จลงด้วยมือผู้กระทำเองทั้งสิ้น

กรณีไม่ถือว่าเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท

การกระทำกรรมเดียว ซึ่งเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท แต่กฎหมายถือว่าเคลื่อนกลืนเป็นบทเดียว⁶⁶ ได้แก่การกระทำใน 5 กรณีต่อไปนี้ คือ

1. การกระทำความผิดจนสำเร็จ ถือว่าเคลื่อนกลืนความผิดฐานพยายามและกระเตรียมเข้าด้วยกันแล้ว ผู้กระทำจึงไม่ผิดฐานพยายามและกระเตรียมอีก เช่น ก. วางเพลิงเผาทรัพย์ของ ข. จนไหม้เสียหาย เป็นความผิดฐานวางเพลิงสำเร็จ ตามมาตรา 217 กรณีดังกล่าวนี้ ถือว่า ก. ผิดตามมาตรา 217 บทเดียว แต่ไม่เป็นผิดตามมาตรา 217, 80 และมาตรา 219 ซึ่งเป็นกรกระทำก่อน ๆ อีก

2. ในกรณีที่ตัวการได้เป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิด หรือสนับสนุนการกระทำความผิดด้วย ถือว่ามีผิดฐานเป็นตัวการบทเดียวและในกรณีที่ผู้ใช้ให้กระทำความผิดเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดนั้นด้วย ถือว่ามีผิดฐานเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดบทเดียว⁶⁷ เช่น

ก. ให้ ข. ยืมปืนไปใช้ในการจี้ชิงทรัพย์ ขณะที่ ข. ใช้ปืนสู้เจ้าทรัพย์ ก. เข้าร่วมด้วย โดยปลดทรัพย์ ดังนี้ ก. เป็นตัวการร่วมตามมาตรา 83 ไม่เป็นความผิดฐานผู้สนับสนุนตามมาตรา 86 อีก

⁶⁵

Hall, Jerome, General Principles of Criminal Law, 2 nd.ed.

(Indianapolis: Bobbs - Merrill, 1960) P. 217.

⁶⁶ ทวี กสิยพงศ์, คำบรรยายอาญา ปี 27 หน้า 365-369 และ

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญภาค 1,

(กรุงเทพมหานคร: ศรีสมบัติการพิมพ์, 2529), หน้า 478-480.

⁶⁷ หุยก์ แสงอุทัย, กฎหมายอาญภาคทั่วไป, หน้า 193.

ก. ใช้ให้ ข. ไปฆ่า ค. ขณะที่ ข. กำลังจะฆ่า ค. ก. เข้าร่วมด้วยโดย
ช่วยจับ ค. ไว้ไม่ให้ตื่น เพื่อให้ ข. ฆ่าได้ฉับ เช่นนี้ ก. เป็นตัวการในการฆ่าร่วมกับ ข.
ตามมาตรา 83 แล้ว ก. ไม่ผิดฐานเป็นผู้ใช้ ตามมาตรา 84 อีก⁶⁸

3. เมื่อเป็นความผิดบทบรรณาการแล้ว ก็ย่อมไม่จำเป็นต้องปรับบทตามบทธรรมดา
อีก เช่น การที่ ก. ฆ่าบิดาของตน ก. มีความผิดฐานฆ่าบุพการีตามมาตรา 289(1) บท
เดียวไม่จำเป็นต้องปรับบทฐานฆ่าคนธรรมดาตามมาตรา 288 อีก

ก. ลักทรัพย์ในบ้าน ข. ก. มีความผิดฐานลักทรัพย์ในเคหสถาน ตามมาตรา
335(8) ไม่จำเป็นต้องปรับบทว่า ก. ผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 อีก

ก. ทำร้ายร่างกาย ข. ได้รับอันตรายสาหัส ผิดมาตรา 297 แล้วไม่จำเป็นต้องปรับ
บทฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา 295 อีก

อย่างไรก็ตาม ในกรณีของมาตรา 340 ทวิ ซึ่งกฎหมายบัญญัติว่า ต้อง
ระวางโทษหนักกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรา 339, 339 ทวิ, 340, 340 ทวิ กิ่งหนึ่ง สุกแต่
ว่าความผิดเดิมจะเป็นความผิดตามบทไหน จึงจำเป็นต้องอ้างความผิดตามบทเดิมประกอบ
ด้วยเสมอ เช่น การที่จำเลยที่ 1 ขับรถยนต์ไปจอดคอยอยู่ที่ปากซอยบ้านผู้เสียหาย จำเลย
ที่ 2 และ พวก 2 คน เข้าไปปล้นทรัพย์ผู้เสียหาย แล้วหนีมาขึ้นรถยนต์ของจำเลยที่ 1
จำเลยที่ 1 ขับรถยนต์พาจำเลยที่ 2 และพวกหนีออกไปในลักษณะรีบร้อนเช่นนี้ ถือได้ว่า
จำเลยที่ 1 ร่วมกับจำเลยที่ 2 ปล้นทรัพย์ โดยแบ่งหน้าที่กัน จึงเป็นตัวการในความผิด
ฐานปล้นทรัพย์ แต่มาตรา 340 ทวิ เป็นเพียงเหตุให้รับโทษหนักขึ้น มิใช่ความผิดอีกบทหนึ่ง
โดยเฉพาะ ศาลลงโทษโดยอ้างมาตรา 340 ประกอบมาตรา 340 ทวิ (ฎีกาที่ 1835/
2522, 464/2523)

4. เมื่อเป็นความผิดตามบทเฉพาะแล้ว ย่อมไม่จำเป็นต้องปรับบทตามบททั่วไป
อีก บทเฉพาะนี้บางกรณีก็เบากว่าบททั่วไป บางกรณีก็หนักกว่าบททั่วไป

⁶⁸ ดูตัวอย่างในคำพิพากษาฎีกาที่ 2497/2518 และ 185/2520

4.1 บทเฉพาะที่เบากว่าบททั่วไป

ความผิดฐานฐานกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง ให้ลงโทษตามบทที่เบา เช่น กรณีความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน ตามมาตรา 223 อันจะเห็นได้ว่าโทษตามมาตรา 223 เบากว่ามาตรา 217, 218, 220, 221, 222 ทั้งสิ้น หรือกรณีความผิดฐานลักทรัพย์ โดยมีเหตุอันควรจำตามมาตรา 335 วรรคท้าย ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรก เป็นการกระทำโดยความจำใจ หรือความยากจนเหลือหนทางและทรัพย์สินนั้นมีราคาเล็กน้อย ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดครั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา 334 ก็ได้

นอกจากนี้ แม้กฎหมายไม่บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง แต่ก็ตีความได้ว่ากฎหมายประสงค์ให้ลงโทษตามบทที่มีโทษเบา เช่น ความผิดฐานหลบหนีจากสถานพยาบาล ซึ่งศาลสั่งให้คุมตัวไว้ ตามมาตรา 195 ถ้าพิจารณาจากมาตรา 1(12) การคุมตัวย่อมถือเป็นการคุมขังอย่างหนึ่ง ซึ่งย่อมเป็นผิดฐานหลบหนีที่คุมขังตามมาตรา 190 ด้วย แม้กระนั้นก็ต้องลงโทษตามมาตรา 195 ซึ่งเป็นบทเฉพาะ แม้จะมีโทษเบากว่าก็ตาม มิฉะนั้นก็จะมีทางใช้มาตรา 195 ได้เลย หรือในกรณีความผิดฐานปลอมตัวโดยสารตามมาตรา 258 แม้โทษจะเบากว่าความผิดฐานปลอมเอกสารตามมาตรา 264 ก็ต้องลงโทษตามมาตรา 258 ซึ่งเป็นบทเฉพาะตามหลักที่ว่าบทเฉพาะย่อมยกเว้นบททั่วไป (ฎีกาที่ 861/2497)

4.2 บทเฉพาะที่หนักกว่าบททั่วไป

ในกรณีความผิดฐานแจ้งความเท็จตามมาตรา 137 บททั่วไป กับมาตรา 172 มาตรา 173 และมาตรา 267 ความผิดฐานเจ้าพนักงานยกยอกตามมาตรา 147 บทเฉพาะก็ไม่จำต้องปรับบทตามมาตรา 157 บททั่วไปอีก หรือความผิดตามมาตรา 148 หรือมาตรา 149 อันเป็นบทเฉพาะกับมาตรา 157⁶⁹

5. การกระทำหลายอันรวมกัน ซึ่งกฎหมายถือเป็นกรรมเดียวกัน โดยบัญญัติเป็นความผิดพิเศษอีกฐานหนึ่งแล้ว ถือเป็นความผิดบทเดียว

⁶⁹ ดูตัวอย่างในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1389/2506, 2395/2527, 2314/2529

กรณีนี้อาจเป็นความผิดในตัวเองอยู่แล้วก็ได้ เช่น ความผิดฐานชิงทรัพย์ องค์ประกอบคือ ลักทรัพย์ และใช้กำลังประทุษร้ายเพื่อให้สะดวกแก่การลักทรัพย์ ฯลฯ เมื่อเป็นความผิดฐานชิงทรัพย์สำเร็จแล้ว ก็ไม่ผิดฐานลักทรัพย์หรือทำร้ายร่างกายด้วยอีก

มีฉะนั้นอาจเป็นกรณีความผิดพื้นฐานผสมกับการกระทำอีกบางอย่างก็ได้ เช่น ความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ประกอบด้วยความผิดฐานลักทรัพย์ โดยฉกฉวยเอาซึ่งหน้า ถือเป็นความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์ ตามมาตรา 336 บทเดียว ไม่ผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 อีก หรือ

ความผิดฐานปล้นทรัพย์ ประกอบด้วย ชิงทรัพย์โดยร่วมกระทำผิดตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ถือว่าเป็นความผิดฐานปล้นทรัพย์ตามมาตรา 340 บทเดียว ไม่ผิดฐานชิงทรัพย์ ตามมาตรา 339 อีก

อย่างไรก็ตาม ถ้าแม้ว่าโดยมีมูลเหตุชักจูงใจเพื่อให้ความสะดวกแก่การลักทรัพย์ ถ้าถึงขนาดพยายามฆ่า หรือฆ่าเจ้าทรัพย์ด้วยแล้ว แม้จะยังถือว่าเป็นการกระทำ ความผิดกรรมเดียวอยู่แต่ก็เป็นความผิดหลายบท มีโทษบทเดียวเหมือนทำร้ายร่างกาย กับ ลักทรัพย์ เป็นชิงทรัพย์บทเดียว⁷⁰

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความผิดหลายบทหลายกระทง

1. การแก้ไขบทกฎหมาย

เมื่อบทบัญญัติของกฎหมายเปลี่ยนแปลงไป หลักเกณฑ์การพิจารณาความผิดว่าเป็นกรรมเดียว หรือหลายกรรมต่างกัน ย่อมเปลี่ยนตามไปด้วย

ตัวอย่างเช่น การมีผิดและมีมูลผิด เดิมถือเป็นความผิดกระทงเดียว เพราะเป็นความผิดต่อพระราชบัญญัติผิด พ.ศ. 2472 มาตรา 53 ข้อ 1 ด้วยกัน แสดงว่ากฎหมายต้องการให้เป็นความผิดในลักษณะเดียวกัน เป็นวัตถุประสงค์เดียวกัน เป็นความผิดกระทงเดียว (ฎีกาที่ 137/2490, 2654/2517) แต่ต่อมากฎหมายแยก มูลผิดนี้ออกเป็นความผิด ตามมาตรา 53 ทวิ ผลจึงแตกต่างกัน การมีผิดและมีมูลผิดจึงเป็น ความผิดหลายกระทง (ฎีกาที่ 2628/2521, 1020/2525)

⁷⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 1985/2517

หรือความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสาร และใช้เอกสารปลอมก็ตาม กฎหมายลักษณะอาญา มาตรา 223 บัญญัติว่า การปลอมเอกสารธรรมดาเป็นความผิด ต่อเมื่อได้มีการใช้เอกสารนั้นการกระทำ หรือกรรมแห่งความผิดก็อยู่ที่การหาปลอม มิได้ อยู่ที่การใช้ผู้ใดจะใช้เอกสารนั้น ผู้ทำก็มีความผิดและต้องถือว่า การกระทำความผิดนั้น เมื่อทำเอกสารนั้นเอง ดังนั้น การปลอมใบรับเงินเบิกเงินจากเจ้าพนักงานเป็นความผิด ฐานปลอมเอกสารกระทรวงหนึ่ง ฐานแจ้งความเท็จกับฐานฉ้อโกงกระทรวงเดียวกันอีกกระทรวงหนึ่ง (ฎีกาที่ 271/2473, 553/2475) แต่ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 268 วรรค 2 ให้ลงโทษการปลอมและใช้เอกสารปลอม ตามมาตรา 268 ในกระทรวงที่ใช้ เอกสารปลอมแต่กระทรวงเดียว การปลอมเอกสารแล้วนำไปใช้หลอกลวง จึงเป็นกระทรวง เดียวกับแจ้งความเท็จ หรือฉ้อโกง

2. วิธีการบรรยายฟ้อง

2.1 ความผิดหลายกระทรวงจะรวมในฟ้องเดียวกันก็ได้ แต่ให้แยกกระทรวง เรียงเป็นลำดับกันไป ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์การร่างฟ้อง มิฉะนั้นจะมีผลถึงการพิพากษา หรือสั่งเกินคำขอ หรือที่มีคำกล่าวในฟ้องไม่ได้⁷¹ กล่าวคือ ถ้าบรรยายฟ้องไม่ถี่ ไม่ ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ ความผิดหลายกระทรวงก็ต้องพิจารณาว่าเป็นความผิดกระทรวงเดียว⁷²

2.2 กรณีความผิดกรรมเดียวหลายบท

โจทก์ต้องบรรยายฟ้องให้ครบองค์ประกอบทุกฐานความผิด อ้าง มาตราทั้งหลายที่เกี่ยวข้องทุกมาตรา เพื่อให้ศาลมีอำนาจวางบทลงโทษที่มีโทษหนักมากที่สุด ตามที่อ้างมาได้ ถ้าโจทก์มิได้บรรยายถึง และอ้างถึงบทมาตราใดแล้ว ศาลก็จะพิพากษา ว่าจำเลยมีความผิดตามบทมาตรานั้นไม่ได้⁷³ (ฎีกาที่ 470/2516)

⁷¹ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158, 160 และ 192

⁷²คำพิพากษาฎีกาที่ 1659/2506, 2930/2517, 2562/2519, 36/2522, 2764/2522 และ 1978/2523

⁷³กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์, พระเจ้าลูกยาเธอ. โคตอาญา เล่ม 2 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กองทัพอากาศ, รัตนโกสินทรศก 123), หน้า 110-112 ซึ่งมี ตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องนี้ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ด้วย

3. การรับสารภาพ

คำให้การรับสารภาพของจำเลย ว่าได้กระทำความผิดหลายกระทงต่าง กัน ตามฟ้องของโจทก์ ก็เป็นปัจจัยอันหนึ่งที่ทำให้ศาลวินิจฉัยว่า ความผิดนั้นเป็นความผิด กรรมเดียวหลายบท หรือเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน⁷⁴

4. การตีความกฎหมาย

การตีความกฎหมายในแต่ละฐานความผิด ว่ามีองค์ประกอบอย่างไร มีผลกระทบต่อหลักเกณฑ์การแบ่งแยกความผิดหลายบทหลายกระทง เป็นอย่างมาก ที่เห็นได้ชัดก็คือ กรณีของความผิดฐานบุกรุก เพราะปัญหาจะอยู่ที่การตีความคำว่า "โดยไม่มีเหตุอันสมควร" ตามมาตรา 364 หรือ "ได้กระทำการใด ๆ เป็นการรบกวนการครอบครองอันปกติสุขของเขา" ตามมาตรา 362 ว่า เป็นตัวเชื่อมความผิด 2 ฐานที่เกิดขึ้น เช่น บุกรุกเพื่อทำร้ายร่างกาย บุกรุกเพื่อพรากผู้เยาว์ บุกรุกเพื่อทำให้เสียทรัพย์ต่าง ๆ เหล่านี้ว่า เกิดจากเจตนาอันเดียว จึงควรเป็นกรรมเดียวหลายบท

สรุป หลักหลายกรรมต่างกัน ในปัจจุบันก็ยังมีปัญหาอยู่ที่การค้นหาเจตนาของผู้กระทำว่า กระทำโดยมีเจตนาเดียวหรือหลายเจตนาต่างกัน

⁷⁴คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1307/2520, 2765/2522, 406/2524 และ

การลงโทษความผิดหลายบทหลายกระทง

แนวความคิดในการลงโทษสำหรับการกระทำความผิดหลายบทหลายกระทงนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับมุมมองทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคล และวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ตลอดจนหลักความรุนแรงของโทษว่า เป็นไปตามหลักทัณฑ์วิทิตาหรือไม่ ซึ่งก็แตกต่างกันไปตามยุคสมัยในแต่ละประเทศ

ดังนั้น การที่จะพิจารณาว่า ควรใช้หลักการใดในการลงโทษความผิดหลายบทหลายกระทง จึงต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษ ซึ่งมีหลักใหญ่ ๆ อยู่ 4 ประการ⁴ คือ

1. การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retribution)
2. การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ (Deterrence)
3. การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข (Reformation)
4. การลงโทษเพื่อเป็นการตัดไม้ให้มีโอกาสกระทำผิดอีก (Incapacitation) ซึ่งจะได้แยกพิจารณาเป็นลำดับไปดังนี้ คือ

1. การลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน (Retribution)

แนวความคิดนี้ ถือว่าการลงโทษเป็นการทดแทนการกระทำผิดและแสดงให้เห็นถึงความรู้สึกของสังคมที่รังเกียจและไม่พอใจ ต่อการกระทำเช่นนั้น¹ การลงโทษจึงมุ่งไปยังการกระทำผิดในอดีตที่ผ่านมาแล้ว โดยไม่คำนึงถึงผลที่เกิดจากการลงโทษ เช่น การป้องกันมิให้มีการกระทำผิดอย่างนั้นขึ้นอีก ซึ่งถือว่าเป็นเพียงผลพลอยได้ของการลงโทษเท่านั้น ไม่ใช่จุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการลงโทษ

¹Stanley E. Grupp, ed; Theory of Punishment

อำนาจในการลงโทษ พัฒนามาจากการแก้แค้นส่วนตัว ในลักษณะ "ตาต่อตา ฟันต่อฟัน" มาเป็นการแก้แค้นระหว่างหมู่ญาติ และในที่สุดก็มอบให้ผู้มีอำนาจ คือรัฐ เข้าดำเนินการลงโทษโดยทางกฎหมาย และเหตุผลของการลงโทษอีกเหตุผลหนึ่ง ก็คือว่า เนื่องจากมนุษย์ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของเขา การลงโทษคนมีความแตกต่างจากสัตว์ตรงที่เราลงโทษสัตว์เพราะปฏิบัติไม่ถูกต้อง โดยที่ไม่ต้องคิดว่ามันมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของมัน แต่เป็นการหวังผลว่า มันจะปฏิบัติได้ถูกต้องต่อไป แต่การลงโทษคนนั้นไม่ได้หวังผลจากการลงโทษว่า เขาจะปฏิบัติได้ถูกต้อง แต่เป็นเพราะเขาต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของเขาเอง

2. การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ (Deterrence)

แนวความคิดนี้ มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำผิดโดยมุ่งประโยชน์ ภายหน้าของการลงโทษ 2 ประการคือ ประการแรก เพื่อเป็นตัวอย่งให้คนทั่วไปเห็นว่า เมื่อกระทำผิดแล้วจะต้องได้รับโทษเช่นนั้น กล่าวคือ ต้องการขู่ไม่ให้คนทั่วไปกระทำผิด เช่นนั้นอีก ประการที่สอง มุ่งที่ตัวผู้กระทำผิดเอง คือทำให้ผู้กระทำผิดซึ่งถูกลงโทษมีความเข็ดหลาบ และได้รับบทเรียนไม่กล้ากระทำผิดขึ้นอีก²

จากพื้นฐานของแนวความคิดนี้ถือว่า มนุษย์ต้องการแสวงหาความสุข และหลีกเลี่ยงความทุกข์ ดังนั้นขณะที่คนเราคิดจะทำผิดก็จะคิดก่อนว่าจะเกิดผลก็ผลเสียอย่างไร ถ้าเห็นว่ามีผลเสียมากกว่าก็จะไม่ทำ แนวความคิดนี้ ถือว่าการกระทำที่ชอบธรรม คือ การกระทำที่ก่อให้เกิดผลดีต่อสังคม โดยก่อให้เกิดความสุขมากที่สุดต่อคนจำนวนมากที่สุด การลงโทษก็เช่นเดียวกัน ถือว่าเป็นสิ่งเลวร้าย เพราะสร้างความเจ็บปวดให้มนุษย์ แต่อาจใช้การลงโทษเป็นเครื่องมือป้องกันสิ่งที่เลวร้ายกว่าได้ ดังนั้น ความชอบธรรมของ

² บางครั้งเรียกว่า "การยับยั้งโดยทั่วไป" และ "การยับยั้งพิเศษ" อนุญ สุวรรณบุปผา, หลักอาชญาวิทยา (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์, 2518), หน้า 139-140.

การลงโทษ จึงอยู่ที่ว่าสามารถป้องกันความเลวร้ายจากการกระทำผิดได้มากกว่าความเลวร้ายของการลงโทษนั่นเอง³

3. การลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไข (Reformation)

แนวความคิดนี้ มีวิวัฒนาการมาจากพื้นฐานที่เห็นคุณค่าของมนุษย์ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยกัน ตามหลักศีลธรรมและมนุษยธรรม การลงโทษจึงมุ่งหมายช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ให้กลับตัวเป็นคนดี ไม่กลับไปกระทำผิดอีก โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ที่จะแก้ไขผู้นั้นให้สำนึกว่า สิ่งที่เขาได้กระทำผิดไปนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

แนวความคิดนี้ จึงมุ่งวิธีการปฏิบัติแก่ผู้ถูกลงโทษแบบต่าง ๆ กัน เช่น รอคการลงโทษ หรือคุมประพฤติก การปล่อยตัวก่อนรับโทษจำคุกครบกำหนด การแยกประเภทผู้ต้องขังหรือการปรับปรุงแก้ไขผู้ต้องขัง ในระหว่างการคุมขัง โดยการฝึกอาชีพ ให้การศึกษาทั่วไป อบรมศาสนาและศีลธรรม การรักษาพยาบาลหรือการแก้ไขสภาพแวดล้อมของเขา และการให้ความช่วยเหลือภายหลังการพ้นโทษ เป็นต้น

4. การลงโทษเพื่อเป็นการตัดไม่ให้มีโอกาสกระทำผิดอีก

(Incapacitation)

แนวความคิดนี้ มีความมุ่งหมายที่จะไม่ให้ผู้กระทำผิดได้กระทำผิดซ้ำอีก โดยทำให้เขาหมดโอกาสที่จะกระทำผิดได้ ซึ่งก็มีอยู่หลายวิธี เช่น ประหารชีวิต ซึ่งเป็นวิธีตัดไม่ให้มีโอกาสกระทำผิดอีกตลอดไป หรือการจำคุกทั้งที่มีกำหนดระยะเวลาและไม่มีกำหนดระยะเวลา⁴

ซึ่งวัตถุประสงค์เหล่านี้บางครั้งก็ขัดกันคือ ถ้าดำเนินการลงโทษตามวัตถุประสงค์อย่างหนึ่ง ก็อาจไม่ได้ผลตามวัตถุประสงค์อย่างอื่น แต่บางครั้งก็เข้ากันได้ คือถ้าดำเนินการลงโทษตามวัตถุประสงค์อย่างหนึ่ง ก็เป็นผลตามวัตถุประสงค์อย่างอื่นด้วย

³อุททิศ แสนโกถิก, "วัตถุประสงค์ของการลงโทษ," บทบัญญัติ 27

(มิถุนายน, 2513): 276-286.

⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 295.

ด้วยเหตุนี้ การลงโทษจะต้องมีความมุ่งหมายหลาย ๆ ประการประกอบกัน จะพิจารณาทางหนึ่งทางใดโดยไม่คำนึงถึงจุดประสงค์อื่น ๆ ด้วยไม่ได้⁵

การลงโทษความผิดหลายกระทง

ระบบการลงโทษความผิดหลายกระทง⁶ มีอยู่ 3 ระบบด้วยกัน คือ

1. ระบบลงโทษทุกความผิด (Système du cumul matériel des peines) ระบบนี้ เป็นระบบที่หนักหน่วงที่สุด โดยลงโทษแก่การกระทำทุกความผิดที่ได้กระทำลง เพื่อให้สาสมกับความผิด ซึ่งมีผู้กล่าวว่าระบบนี้ทำให้ศาลไม่อาจจะใช้ดุลพินิจที่เหมาะสมในการกำหนดโทษ⁷ อันเป็นระบบที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 แก้ไขโดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2514 นำมาใช้ประเทศเบลเยียมก็ใช้ระบบนี้ตามมาตรา 58, 59 และเป็นระบบเดิมในกฎหมายฝรั่งเศส ซึ่งเลิกใช้แล้วเช่นกัน

1.1 การลงโทษทุกความผิด ตรงกับความมุ่งหมายที่จะลงโทษ เพื่อแก้แค้นทดแทน เพราะสามารถชดใช้การกระทำที่เขาได้กระทำความผิด โดยเฉพาะโทษประหารชีวิต สามารถแก้แค้นทดแทนการทำลายชีวิตผู้อื่นลงได้

1.2 การลงโทษทุกความผิด ก่อให้เกิดความเสมอภาคในการลงโทษทางด้านกรกระทำ (Objective) แต่อาจเกิดความไม่เป็นธรรมในการลงโทษ ถ้าพิจารณาทางด้านผู้กระทำ (Subjective) ประกอบด้วย

⁵La Fave, Criminal Law, (St. Paul, Minn:West Publishing Co; 1972) P.21.

⁶Bouzat, Pierre. Traite' de droit pénal et de criminologie, Tome I, (Paris: Librairie Dolloz, 1970) PP.726-727.

⁷รายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 18, 58/2482 วันเสาร์ที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2482.

1.3 การกำหนดโทษในความผิดแต่ละฐานได้กำหนดจากหลักที่ว่า การกระทำนั้นมีความร้ายแรงต่อชุมชนเพียงใด จึงกำหนดโทษหนักเบาต่างกัน⁸ แต่การลงโทษเรียงกระทงนั้นอาจทำให้ผู้ที่ทำผิดโทษเบาหลาย ๆ ความผิด เมื่อนับโทษต่อกันจะมีโทษเท่ากับการทำความผิดที่ร้ายแรงต่อชุมชน ซึ่งทำให้การลงโทษเป็นไปโดยไม่เป็นธรรม และไม่ได้สัดส่วนกับความผิดที่มีลักษณะและผลร้ายแรงต่างกัน เมื่อเป็นเช่นนี้ ทำให้ชุมชนไม่เห็นความมุ่งหมายของการกำหนดโทษในความผิดแต่ละฐานว่า มีความร้ายแรงต่างกันอย่างไร และยังทำให้สังคมต้องแบกรับภาระในเรื่องค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการดูแลผู้กระทำผิด ในระหว่างต้องโทษมากเกินไปด้วย

1.4 การเรียงกระทงลงโทษ ไม่สามารถบังคับโทษได้ครบถ้วน ถ้าโทษนั้นมีทั้งโทษประหารชีวิตกับโทษจำคุก เพราะถ้านำไปประหารชีวิตก่อน โทษจำคุกก็ระงับไปเนื่องจากความตายของผู้กระทำผิด แต่ถ้านำไปจำคุกก่อนแล้วจึงประหารชีวิตย่อมจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม เพราะบุคคลนั้นจะต้องทรมานเพื่อรอความตาย ซึ่งไม่เป็นสิ่งที่ควรกระทำ และผู้กระทำผิดอาจถูกลงโทษเกินกว่าชีวิตจะอยู่ได้ เช่น คดีที่ศาลจังหวัดเพชรบูรณ์ ลงโทษเจ้าหน้าที่ตำรวจหญิงกองตรวจคนเข้าเมือง ที่ปลอมลายมือชื่อผู้บังคับบัญชาเรียกเก็บค่าธรรมเนียบคนต่างด้าวมาเป็นของตนจำนวน 150 คน ในช่วงระยะเวลา 17 ปี ให้จำคุกรวมทั้งสิ้น 1001 ปี⁹ ซึ่งเป็นที่เห็นได้ว่าโทษนั้นไม่อาจบังคับได้ครบในทางปฏิบัติ เพราะผู้กระทำจะมีอายุยืนยาวอย่างนั้นได้อย่างไร ซึ่งดูเป็นเรื่องตลกหรือประหลาดมากกว่าจะก่อให้เกิดความหวาดกลัวต่อชุมชน จึงไม่มีผลเป็นการข่มขู่โดยทั่วไป แม้จะเป็นการตัดสินมิให้ผู้กระทำผิดมีโอกาสกระทำผิดซ้ำอีกก็ตาม เพราะเท่ากับเป็นการตัดโอกาสที่จะให้ผู้นั้นกลับคืนสู่สังคม ซึ่งไม่มีผลเป็นการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิด และยังทำให้ความเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อระบบกฎหมายเสื่อมคลายลง

⁸ หยุก แสงอุทัย, "การกำหนดโทษสำหรับความผิดในประมวลกฎหมายอาญา," อุลพาท 7 (สิงหาคม 2503): 931.

⁹ ดู หนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ ฉบับวันที่ 20 มีนาคม 2524 หน้า 1.

1.5 การลงโทษทุกกระทงความผิด แต่มีการกำหนดโทษรวมหรือโทษชั้นสูงเอาไว้ มีข้อที่น่าพิจารณาค้างนี้ คือ

1.5.1 การกำหนดโทษจำคุกรวมที่จะลงได้ไม่เกินเกณฑ์ที่กำหนด เช่น ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 หรือตามประมวลกฎหมายอาญา ฉบับพ.ศ. 2500 จะรวมโทษจำคุกได้ไม่เกิน 20 ปี นั้น ทำให้ความมุ่งหมายที่ต้องการการข่มขู่โดยทั่วไปไม่เกิดผลดีเท่าที่ควร เพราะจำเลยคนหนึ่งกระทงความผิด 30 กรรมศาลลงโทษทุกกรรม โดยลงโทษกรรมละ 1 ปี โทษทั้งสิ้นจะจำคุก 30 ปี แต่จำเลยจะถูกลงโทษจำคุกเพียง 20 ปีเท่านั้น ซึ่งประชาชนโดยทั่วไปก็รู้สึกเกรงกลัวต่อการกระทำผิดหลาย ๆ กรรม และซัดค่อความมุ่งหมายที่ต้องการแก้แค้นทดแทน เพราะจำเลยไม่ได้รับโทษทุกการกระทำที่ไต่หาไปแต่จะก่อให้เกิดผลดี ในการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดยเหตุที่ว่า ผู้นั้นมีความหวังที่จะกลับตัวเป็นคนดีได้ แม้ว่าจะได้กระทำผิดมามากเพียงใด เพราะถ้าหากให้เรียงกระทงลงโทษจนไม่มีซัดจำกัด ผู้นั้นอาจได้รับโทษจนไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ เช่น ถูกจำคุก 1001 ปี เป็นต้น การจำคุกนาน ๆ ทำให้ผู้นั้นถูกตัดขาดจากสังคมอย่างถาวร ไม่สามารถปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำผิดได้

1.5.2 การกำหนดโทษชั้นสูงที่จะลงได้นั้น ตามมาตรา 91 ปัจจุบันอนุมาตรา 1 ถึง 3 นั้น ไม่ตรงกับความมุ่งหมายของการแก้แค้นทดแทน และผู้เสียหายอาจไม่พอใจต่อการลงโทษและหาทางแก้แค้นเป็นส่วนตัว แต่อย่างไรก็ตาม การกำหนดโทษชั้นสูงจำเป็นต้องมีเพื่อป้องกันการลงโทษที่เกินกว่าจะเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายเพื่อให้ประชาชนเคารพกฎหมาย อันมีผลเป็นการข่มขู่โดยทั่วไปและแก้ไขให้ผู้กระทำผิดกลับตัวเป็นคนดี ซึ่งใช้เวลาอย่างยาวนานที่สุดไม่เกิน 50 ปี ทำให้ผู้กระทำผิดมองเห็นโอกาสที่จะกลับมาสู่สังคมในฐานะพลเมืองดีอีกต่อไป อันมีผลเป็นการข่มขู่โดยเฉพาะ

2. ระบบลงโทษเฉพาะความผิดหนักที่สุด (Système du non-cumul des peines) ระบบนี้ตรงข้ามกับระบบแรก โดยถือว่าโทษที่เบากว่าจะกลืนหายไปโทษที่หนักกว่า ดังนั้นผู้กระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน จะถูกลงโทษเฉพาะกรรมที่มีโทษหนักที่สุดเท่านั้น ซึ่งเป็นระบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบันในกฎหมายฝรั่งเศส (มาตรา 5 ประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส) เบลเยียมมาตรา 61, 62 และเกาหลีมาตรา 38

2.1 เหตุผลของการใช้ระบบลงโทษเฉพาะความผิดหนักที่สุดคือ

2.1.1 ในการลงโทษนั้นจะพิจารณาแต่เฉพาะการกระทำอย่างเดียวไม่ได้ จะต้องพิจารณาตัวผู้กระทำด้วย อย่างเช่นในกรณีผู้กระทำความผิดฐานเมาสุราครองสติไม่ได้ แค่อุทธรณ์เจ้าพนักงานและชักขวางการจับกุมถ้าพิจารณาในแง่ตัวผู้กระทำแล้ว จะเห็นได้ว่าบุคคลผู้กระทำความผิดนั้น น่าจะมีความผิดร้ายแรงน้อยกว่าเมื่อผู้นั้นได้อุทธรณ์เจ้าพนักงานและต่อสู้ชักขวางในขณะที่เขามีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ หรือกระทำโดยเลือกเย็น¹⁰

2.1.2. ถ้าความผิดหลายอย่างที่ไ้กระทำนั้น ไ้กระทำแต่ละครั้งห่างกันเป็นระยะเวลาานาน ๆ ก็เป็นความผิดของสังคมเองที่ไม่พร้อมลงโทษเสียแต่ต้น เป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดไ้ใจที่ไม่ถูกลงโทษ ย่อมไม่เป็นการยุติธรรมที่จะให้ผู้กระทำความผิดต้องมารับผลแห่งความล่าช้า ในการอ่านวความยุติธรรม และการดำเนินงานที่บกพร่องของตำรวจ

2.1.3 ตามหลักมนุษยธรรมและความเป็นจริง ก็ไม่สามารถจะลงโทษบุคคลเพิ่มเติมไปไ้เรื่อย ๆ โดยไม่มีที่สิ้นสุด

อย่างไรก็ตาม การลงโทษตามระบบลงโทษเฉพาะความผิดหนักที่สุดนี้ ดูเหมือนว่าจะไม่เป็นธรรมนัก เพราะเมื่อกระทำผิดหลายอย่างหลายกระทง ก็ควรจะต้องไ้รับโทษทุก ๆ กรรมที่กระทำ จึงจะสาสมกับความผิด ซึ่งอาจไม่ตรงกับความมุ่งหมายของการแก้แค้นทดแทน และการข่มขู่บุคคล แต่โดยทั่วไปในขณะที่บุคคลกระทำความผิด เขายังไม่ไ้คิดว่าจะต้องรับโทษมากน้อยเท่าใดในขณะที่

การที่ประเทศฝรั่งเศสในปัจจุบันใช้ระบบลงโทษเฉพาะความผิดหนักที่สุด ก็เพราะผลจากการปฏิวัติครั้งใหญ่ (Révolution) ในฝรั่งเศส ที่มุ่งจะคุ้มครองประชาชนเป็นหลักใหญ่ โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส มาตรา 365(2) ซึ่งมีข้อความเหมือนกับมาตรา 5 ประมวลกฎหมายอาญา

¹⁰โกเมน ภัทรภิรมย์, คำบรรยายกฎหมายอาญาเปรียบเทียบ เอกสารประกอบการบรรยายชั้นปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 57.

ฝรั่งเศสกล่าวคือ "ในกรณีที่มีคำพิพากษาลงโทษความผิดอุกฉุกโทษ และมีขยโทษหลาย ความผิดให้พิพากษาลงโทษเฉพาะโทษที่หนักที่สุดแต่เพียงโทษเดียว"¹¹

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า หลักลงโทษเฉพาะ กระทงที่หนักที่สุดของฝรั่งเศสนี้ ใช้กับความผิดอุกฉุกโทษและมีขยโทษเท่านั้น ไม่ใช้กับความผิดลหุโทษ ดังนั้น ความผิดลหุโทษที่ซ้ำซ้อนจึงลงโทษได้ทุกกระทง ไม่ว่าจะ เป็น ความผิดลหุโทษซ้ำกับความผิดลหุโทษด้วยกัน หรือความผิดลหุโทษซ้ำกับความผิดมีขยโทษ เช่น ในกรณีขับรถชนคนบาดเจ็บ หรือตายโดยประมาท ซึ่งเป็นความผิดมีขยโทษและผิด กฎหมายจราจร ซึ่งเป็นลหุโทษด้วย กรณีนี้ก็เรียงกระทงลงโทษได้

นอกจากนี้ ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษ ให้ ลงโทษทุกกระทงก็ย่อมเป็นข้อยกเว้นของหลักนี้ เช่น ในกรณีความผิดเกี่ยวกับการล่าสัตว์ เกี่ยวกับรถไฟ มีบทบัญญัติให้ลงโทษทุกความผิดได้ แม้แต่ในประมวลกฎหมายอาญาเองก็มี บทบัญญัติให้ลงโทษทุกกรรมได้เป็นพิเศษ ตามมาตรา 220 ฐานกระทำความผิดในเรือนจำ (rebellion) หรือตามมาตรา 245 ฐานหลบหนีที่คุมขัง เป็นต้น¹²

ซึ่งคล้ายกับกฎหมายเยอรมัน ที่ใช้ระบรวมกระทงลงโทษ กับความผิดที่มีโทษเป็นการคัดอิสรภาพในความผิด felony หรือ gross misdemeanor เท่านั้น

แต่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 90, 91 ของไทย นำไปใช้กับความผิดลหุโทษด้วย (ตามมาตรา 103) และในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติไว้โดย เฉพาะ เช่น มาตรา 248, 263, 268 จะลงโทษเรียงกระทงไม่ได้ ต้องลงโทษเฉพาะ บทที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษเท่านั้น

¹¹ Article 5 "quén cas de conviction de plusieurs crimes ou delits, la peine la plus forte est acule prononcee."

¹² Bouzat, Traite' de droit pénal et de criminologie PP. 729-730.

การพิจารณาว่าโทษใดหนักที่สุดตามกฎหมายฝรั่งเศส*

ถือตามลักษณะของโทษก่อน คือออกโทษหนักกว่ามัชยโทษ และมีมัชยโทษหนักกว่าลหุโทษ ถ้าเป็นโทษลักษณะเดียวกัน ถือตามลำดับชั้นของโทษในแต่ละลักษณะ ถ้าอยู่ในชั้นเดียวกันก็ถือตามกำหนดเวลาสูงสุดแห่งโทษนั้น ถ้าหากอัตราโทษสูงสุดเท่ากัน อัตราโทษชั้นต่ำอันใดสูงกว่าโทษนั้นหนักกว่า ถ้าหากโทษอันหนึ่งมีอัตราชั้นสูงสูงกว่า แต่อัตราชั้นต่ำต่ำกว่าอีกโทษหนึ่ง โทษที่มีอัตราชั้นสูง สูงกว่านั้นหนักกว่า ถ้ามีทั้งโทษจำคุกและปรับควยให้ถือโทษที่มีอัตราชั้นสูงของโทษจำคุกสูงกว่าเป็นโทษที่หนักกว่า¹³

ในการพิจารณา ถ้าปรากฏว่าจำเลยได้กระทำความผิด ศาลจะพิจารณาว่า จำเลยมีความผิดฐานใดบ้าง เป็นรายการรวมทุกกรรมไป แต่ศาลจะลงโทษเฉพาะความผิดที่มีโทษหนักที่สุดอันเดียว ตามหลักเกณฑ์ข้างต้น

2.2 การลงโทษบทหนักที่สุด หรือลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไปก็ได้

การกำหนดให้ศาลเลือกใช้ดุลยพินิจได้ 2 ทาง ถ้าพิจารณาเฉพาะด้าน การกระทำอาจจะเกิดความไม่เป็นธรรม เพราะทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในการลงโทษ เช่น จำเลยกระทำความผิดในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คนหนึ่งจำเลยได้รับโทษ

*กฎหมายอาญาฝรั่งเศส ได้แบ่งความผิดออกเป็น 3 ประเภท ตามลำดับความหนักเบาของโทษ คือ

1. ความผิดอุกฤษโทษ (crime) คือความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป จนถึงตลอดชีวิตและความผิดประหารชีวิต (แต่ปัจจุบันฝรั่งเศสได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปเมื่อ ค.ศ. 1980)

2. ความผิดมัชยโทษ (delit) คือความผิดที่มีโทษปรับเกินกว่า 2,000 ฟรังก์ จำคุกเกินกว่า 2 เดือนขึ้นไป จนถึง 5 ปี

3. ความผิดลหุโทษ (contraventions) ได้แก่ ความผิดที่มีโทษปรับตั้งแต่ 3 ฟรังก์ ถึง 2,000 ฟรังก์ จำคุกตั้งแต่ 1 วัน ถึง 2 เดือน ความผิดลหุโทษนี้แบ่งออกเป็นชั้นต่าง ๆ ด้วยกัน 5 ชั้น

¹³ดู โกลเมน ภัทรภิรมย์, คำบรรยายกฎหมายอาญาเปรียบเทียบ, หน้า 3, 58.

เฉพาะบทหนักที่สุด เพียงกรรมเดียว แต่จำเลยอีกคดีหนึ่งกลับต้องถูกลงโทษทุกกรรม¹⁴ แต่ถาพิจาณาถึงตัวผู้กระทำแล้วเห็นว่าเป็นวิธีที่เหมาะสมที่จะลงโทษบุคคล เพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรม เพราะการกระทำบางอย่างมีสาเหตุที่น่าตำหนิแตกต่างกัน เช่น ผู้กระทำผิดฐานลักทรัพย์ หรือชิงทรัพย์ และท่อบุชชัคขวางการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจ เพราะความยากจนจนขันแค้นแสนสาหัส น่าจะได้รับโทษน้อยกว่าผู้ที่กระทำเพราะเป็นผู้กระทำผิดคดีฉ้อโกง หรือเป็นอาชญากรอาชีพ

นอกจากนี้ยังช่วยแก้ปัญหาการลงโทษที่ไม่อาจนับต่อกันได้ เช่น โทษประหารชีวิตกับโทษประหารชีวิต และโทษประหารชีวิตกับโทษจำคุก ทั้งนี้เพราะตามกฎหมายนั้น โทษย่อมระงับไปด้วยความตายของผู้กระทำผิด¹⁵ ดังนั้น การลงโทษต่อกจากโทษประหารชีวิตย่อมเป็นไปไม่ได้ ศาลจะลงโทษโดยเลือกลงโทษประหารชีวิตแต่เพียงบทเดียวได้

3. ระบบรวมกระทงลงโทษ (Système du cumul juridique)

เป็นระบบที่อยู่กึ่งกลางระหว่างสองระบบแรก โดยระบบนี้จะเปิดโอกาสให้ศาลได้ใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษที่เหมาะสม ที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดในแต่ละรายไป โดยใช้วิธีกำหนดโทษในกรณีความผิดหลายกระทง แต่เพียงโทษอันเดียว โดยโทษที่กำหนดนั้นมีอัตราเกินชั้นสูงของโทษที่หนักที่สุด แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะมากเท่ากับผลของการบวกโทษทุกอย่างในแต่ละกรรมนั้น โทษที่กำหนดนี้ถือเป็นโทษรวมของความผิดทั้งหมดที่ได้กระทำ ระบบนี้จึงมีลักษณะคล้ายกับว่า การกระทำความผิดซ้อนเป็นเหตุเพิ่มโทษอย่างหนึ่ง ประเทศที่ใช้ระบบนี้คือ เยอรมัน มาตรา 74 อิตาลี มาตรา 71 สวิส มาตรา 56 จีน มาตรา 64

ตัวอย่างเช่น

ก. กระทำ ความผิดฐานลักทรัพย์ ฉ้อโกงและทำร้ายร่างกาย ศาลก็จะพิจารณาว่าในความผิดแต่ละฐาน ก.สมควรได้รับโทษมากน้อยเท่าใด (ทวนองเดียวกับ การพิจารณาลงโทษเรียงกระทง) เช่น ในความผิดฐานลักทรัพย์ ก.สมควรได้รับโทษ

¹⁴คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 42/2507 และฎีกาที่ 282/2507

¹⁵ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 38.

จำคุก 3 ปี 1 ปี สำหรับความผิดฐานฉ้อโกง และ 2 ปี สำหรับความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ศาลก็จะมีคำพิพากษารวมกระทงลงโทษ แต่เพียงอันเดียว โดยโทษนั้นต้องมากกว่าโทษหนักที่สุดในกรณีนี้ (คือโทษจำคุก 3 ปี) แต่ต้องน้อยกว่าผลบวกโทษแต่ละอันรวมกัน (คือโทษจำคุก 6 ปี) ดังนั้น การมีคำพิพากษารวมกระทงลงโทษตามระบบนี้ จึงต้องอยู่ระหว่าง 3 ปี 1 วันขึ้นไปแต่ไม่ถึง 6 ปี

แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ภายในเกณฑ์ที่กฎหมายมาตรานั้น ๆ กำหนดเป็นเกณฑ์ขั้นสูงเอาไว้ด้วย เพราะในบางกรณีจำเลยอาจกระทำผิดความผิดมากมายหลายการกระทำ ซึ่งผลบวกของโทษอาจจะสูงมาก เช่น ก. มีความผิดฐานชิงทรัพย์ 5 ปี ข่มขืนกระทำชำเรา 4 ปี วางเพลิงเผาทรัพย์ 3 ปี รวมผลบวกของโทษเป็น 12 ปี แต่กรณีนี้มีกฎหมายกำหนดไว้ว่าโทษจำคุกของการรวมกระทงต้องไม่เกิน 10 ปี

ดังนั้น การมีคำพิพากษารวมกระทงลงโทษในกรณีนี้ จึงต้องอยู่ระหว่างการลงโทษจำคุกมากกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี¹⁶

อย่างไรก็ตาม โทษขั้นสูงของการรวมกระทงลงโทษนี้ ย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ

การลงโทษความผิดหลายกระทงในกฎหมายไทย

เมื่อเริ่มใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ปัญหาเรื่องการลงโทษความผิดหลายกระทง ตามมาตรา 71 ก็เกิดขึ้น เพราะฉบับหลวงภาษาไทยกับฉบับฝรั่ง มีข้อความผิดกัน โดยตามฉบับหลวงศาลจะลงโทษทุกกระทงความผิด "ก็ไ้" แต่ฉบับฝรั่ง คำที่ว่า "ก็ไ้" หามีไม่ ใช้คำว่า "shall" ซึ่งเป็นคำบังคับ* เมื่อผิดหลายกระทงแล้วศาลจำเป็นต้องวางโทษเรียงกระทงไป และเรียงกำหนดโทษให้ต่อกันด้วย ซึ่งตามฉบับฝรั่งนี้เป็นความประสงค์ของผู้ร่าง แต่เดิมที่ต้องการใช้หลักเรียงกระทงลงโทษ (le cumul materiel des peines) จึงเป็นปัญหาว่า ควรจะลงโทษแบบใด ซึ่งในทางปฏิบัติก็มี

¹⁶ดู ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 74.

*"..... shall be liable to the punishment prescribed for each offence....."

ทั้งสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเห็นว่าคำ "ก็ได้อ" นี้หมายถึง คำพิพากษามับเดียวกับใช้ลงโทษได้หลายกระทง ไม่จำเป็นจะต้องเขียนคำตัดสินกระทงละมับ ๆ ให้เป็นการเปลืองเวลา¹⁷ โดยอ้างฎีกาที่ 759/2457 ที่ 852/2457 และที่ 1109/2466 เป็นการสนับสนุนอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งเป็นเสียงข้างมากเห็นว่าคำ "ก็ได้อ" นี้ เป็นคำที่ประสงค์แก้ความจากร่างภาษาฝรั่งให้ดีขึ้น โดยตีความไปในทางที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจได้ ไม่ใช่เป็นการบังคับศาลอย่างในร่างเดิม

ดังนั้น ความผิดหลายกระทง ตามกฎหมายลักษณะอาญา ศาลจึงอาจลงโทษได้ดังนี้

1. เรียงกระทงลงโทษ โดยเรียงกำหนดโทษต่อกันไป
2. ลงโทษเพียงบางกระทง แต่ต้องลงกระทงที่มีโทษหนักด้วยเสมอไป
3. ให้ลงโทษกระทงต่าง ๆ พร้อมกันไป ซึ่งทำได้ 2 วิธี คือ
 - 3.1 กำหนดโทษทุกกระทงความผิด แต่ให้เริ่มต้นนับโทษพร้อมกันไป
 - 3.2 ไม่กำหนดโทษในแต่ละกระทงความผิด แต่จะกำหนดโทษเพียง

อันเดียว โดยถือว่าโทษนี้เป็นโทษรวมของทุกกระทงความผิด โดยไม่แยกว่ากระทงไหนลงโทษเท่าใด

ทั้งนี้แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร¹⁸

ตัวอย่างเช่น คำพิพากษาฎีกาในปี ร.ศ. 129¹⁹ เมื่อตัดสินว่าใครทำผิด 2 กระทงแล้ว ศาลอาจกำหนดโทษจำคุกกระทงละอย่างใด และสั่งให้ตั้งต้นนับ

¹⁷อินทรีปริษา, พระ. คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญาภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 1, (พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒนากร, 2468), หน้า 412.

¹⁸หุค แสงอุทัย, คำถามคำตอบกฎหมายลักษณะอาญา (พระนคร: รุ่งนคร, 2495), หน้า 185.

¹⁹คำพิพากษาที่ 639 ปี 129 ในคดีระหว่างอัยการเมืองชลบุรี โจทก์ นายเขียน นายคำ จำเลย จากคำพิพากษากรมการฎีกาบางเรื่อง เล่ม 5, หน้า 510 และคำพิพากษาฎีกาที่ 744/2476, 318-321/2486 ตัดสินท่านองเดียวกัน

เวลาที่จะต้องติดคุกนั้นแต่วันเดียวกัน หรืออีกนัยหนึ่งให้โทษเดิมรวมกันไป ในคดีเรื่องนี้ ศาลตัดสินว่าจำเลยมีโทษ 2 กระงะ คือ โทษก่อกวนเจ้าพนักงาน ศาลจำคุก 5 ปี โทษรับของโจร ศาลจำคุก 1 ปี รวมนับกำหนดทั้ง 2 กำหนดพร้อมไปด้วยกัน เป็นอันโทษ 1 ปี สุขุมอยู่ใน 5 ปี คงติดคุกแค่ 5 ปี

ความผิดหลายกระงะ ศาลจะไม่เรียงกระงะก็ได้ เมื่อไม่ต้องเรียงกระงะลงโทษแล้ว ก็ไม่มีเหตุจะต้องลงโทษจำเลยไม่น้อยกว่าอัตราขั้นต่ำทุกกระงะ ความผิดคงใจทฎีกา²⁰ จำเลยทำผิดหลายกระงะศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยแก่กระงะเดียวได้ ตามมาตรา 71²¹ จำเลยกระทำความผิดหลายกระงะ ถ้าจำเลยต้องรับโทษในกระงะที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต ศาลจะนับโทษกระงะอื่นซึ่งมีโทษเบาต่อจากโทษจำคุกตลอดชีวิตไม่ได้²²

การที่ศาลตีความว่า ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยทุกกระงะ ความผิด โดยกำหนดโทษจำคุกกระงะละอย่าง แล้วตั้งคั่นนับโทษพร้อมกันหรือเรียงต่อกัน ก็ได้ นั้น เป็นการพิจารณาคดีทำนองเดียวกับกฎหมายอังกฤษ

การลงโทษตามกฎหมายอังกฤษนั้น เมื่อโจทก์ยื่นฟ้องจำเลยเข้ามาโดยทำเป็นคำฟ้อง (indictment) ซึ่งคำฟ้องจะต้องแสดงข้อหา หรือฐานความผิด ฐานหนึ่งหรือหลายฐานที่จำเลยต้องหา ในกรณีเป็นความผิดหลายฐาน แต่ละฐานจะต้องแยกต่างหากจากกัน เรียกว่า กระงะ (Count)²³ และในกรณีที่มีคำวินิจฉัยของลูกขุน (verdict) ว่า จำเลยกระทำความผิดมากกว่าหนึ่งกระงะ ศาลจะมีคำพิพากษาแต่ละกระงะ ซึ่งศาลอาจให้นับโทษพร้อมกัน หรือต่อกันก็ได้²⁴ (concurrent and consecutive sentence)

²⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 906/2493

²¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 616/2465

²² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 248/2474

²³ คณิง ฤาไชย, "วิธีพิจารณาความอาญาตามกฎหมายอังกฤษ," วารสารอัยการ 10 (กุมภาพันธ์ 2530): 16.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, (เมษายน 2530): 17.

การลงโทษความผิดหลายกระทง ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 เมื่อพ.ศ. 2500 กฎหมายได้ให้อ่านาจศาลไว้ 2 ประการ คือ

1. ศาลจะลงโทษผู้นั้นทุกกระทงเป็นกระทงความผิดไปก็ได้ หรือ
2. จะลงโทษเฉพาะกระทงที่หนักที่สุดก็ได้

ซึ่งตามกฎหมายลักษณะอาญา ถ้าพิจารณาตามตัวอักษร ศาลอาจไม่ลงโทษกระทงที่หนักที่สุดก็ได้²⁵ ฉะนั้นประมวลกฎหมายอาญาจึงยุติธรรมกว่า เพราะในกรณีความผิดหลายบท ศาลยังต้องลงบทที่หนักอยู่แล้ว ในกรณีความผิดหลายกระทง ถ้าศาลจะลงกระทงเดียว ศาลก็ควรจะต้องลงกระทงที่หนักที่สุด ทั้งนี้ โดยให้ศาลใช้ดุลพินิจที่จะเลือกลงโทษ แต่กฎหมายได้จำกัดโทษจำคุกชั้นสูงไว้ว่า เมื่อลงโทษรวมกันแล้วต้องไม่เกิน 20 ปี เว้นแต่เป็นโทษจำคุกตลอดชีวิต ทั้งนี้ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษนานเกินไป จนเท่ากับเป็นการศึกษาคจากสังคม และมาตรา 91 ระบุไว้ชัดว่าให้ศาลเลือกลงโทษแต่มาตรา 71 นั้น เป็นการแปลความของศาลว่าเป็นดุลพินิจศาล เพราะไม่ใ้ระบุไว้ชัดให้ศาลเลือกลงโทษ

ตัวอย่างเช่น ศาลชั้นต้นรวมกระทงลงโทษจำเลย ศาลฎีกาเห็นว่าตามมาตรา 91 ไม่มีบัญญัติถึงการรวมกระทงลงโทษไว้ คงให้ศาลลงโทษทุกกระทง หรือมีฉะนั้นก็ลงโทษเฉพาะกระทงหนักอย่างใดอย่างหนึ่ง สุดแต่ศาลจะพิจารณาเห็นสมควร²⁶

จำเลยอุทธรณ์ว่าหาหญิงไปเพื่อการอนาจาร แล้วข่มขืนกระทำชำเรา และหน่วงเหนี่ยวกักขังหญิงนั้นไว้ เป็นความผิด 3 กระทง ตามมาตรา 276, 284, 310 และศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยกระทงที่หนักที่สุดได้²⁷

ในกรณีที่จำเลยกระทำความผิดหลายกระทง โดยความผิดแต่ละกระทงมีโทษตามกฎหมายเท่ากัน ศาลจะไม่ลงโทษจำเลยทุกกระทงก็ได้ เพราะประมวลกฎหมายอาญามาตรา 91 ไม่ได้บังคับว่า ถ้ากำหนดโทษแต่ละกระทงเท่ากัน ศาลจะต้อง

²⁵ หุยก แสงอุทัย, ประมวลกฎหมายอาญาศึกษาทางคำพิพากษาศาลฎีกา ตอน 1, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, 2505), หน้า 436.

²⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 868/2503

²⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 960/2501

ลงโทษจำเลยทุกกระทงความผิด²⁸

คนร้าย 7 คน ร่วมกันปล้นทรัพย์ แต่คนร้ายคนหนึ่งได้ทำการข่มขืน
กระทำชำเราเจ้าทรัพย์คนหนึ่งด้วย เฉพาะคนร้ายคนนั้นจึงต้องมีความผิดฐานปล้นทรัพย์
และข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน และศาลจะลงโทษทุกกรรม
เป็นกระทงความผิด หรือจะลงโทษเฉพาะกระทงที่หนักที่สุดก็ได้²⁹

ต่อมาได้มีการแก้ไขมาตรา 91 ใหม่ โดยประกาศคณะปฏิวัติ
ฉบับที่ 11 ข้อ 2 ประกาศ ณ วันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2514 ซึ่งมาตรา 91 ใหม่
ใช้หลักการลงโทษทุกความผิด และโทษจำคุกตลอดชีวิตก็สามารถลงโทษได้ โดยเปลี่ยน
เป็นโทษจำคุก 50 ปี แล้วนับโทษต่อจากความผิดอื่น

อย่างไรก็ตาม แม้ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 11 ข้อ 2,
2514 ให้ยกเลิกความในมาตรา 91 เก่าแห่งประมวลกฎหมายอาญา ให้ศาลลงโทษผู้
กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันทุกกรรมเป็นกระทงความผิด เมื่อบทบัญญัติ
ในมาตรา 91 เก่า ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิด มีส่วนที่เป็นคุณแก่จำเลย
ยิ่งกว่าประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 11 ก็ต้องใช้มาตรา 91 เก่าบังคับแก่คดี ตามประมวล
กฎหมายอาญา มาตรา 3 วรรคแรก อันเป็นบทบัญญัติให้ศาลต้องนำมาใช้บังคับ หากใช้เป็น
เรื่องอุทธรณ์ใหม่³⁰

²⁸คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 143/2506

²⁹คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1919/2514

³⁰คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 119-200/2516 หน้า 251. และ
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 676/2516 หน้า 717.

การลงโทษความผิดหลายกระทงในปัจจุบัน

ตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2526 ได้ยกเลิกมาตรา 91 ตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 11 และใช้ความใหม่ ดังนี้

"เมื่อปรากฏว่าผู้ใดได้กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ศาลลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป แต่ไม่ว่าจะมีการเพิ่มโทษ ลดโทษหรือลดมาตราส่วนโทษด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้ว โทษจำคุกทั้งสิ้นต้องไม่เกินกำหนดดังต่อไปนี้

(1) 10 ปี สำหรับกรณีความผิดกระทงหนักที่สุด มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี

(2) 20 ปี สำหรับกรณีความผิดกระทงหนักที่สุด มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่า 3 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี

(3) 50 ปี สำหรับกรณีความผิดกระทงหนักที่สุด มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่า 10 ปีขึ้นไป เว้นแต่กรณีที่ศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิต"

การแก้ไขในครั้งนี้อย่างยิ่งยวดระบบการลงโทษทุกความผิด แต่มีข้อจำกัดเฉพาะโทษจำคุกมีกำหนดเวลา ซึ่งโทษสูงสุดนี้มีความแตกต่างกันไปตามความผิดที่เป็นกระทงหนักที่สุด

การกำหนดโทษชั้นสูงก็เพื่อให้การลงโทษเป็นไปด้วยความเป็นธรรม และได้ผลดียิ่งขึ้น โดยผู้กระทำความผิดจะไม่ถูกลงโทษหนักเกินควร หรือไม่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงตามลักษณะผลแห่งความผิดที่กระทำ ทั้งมีกำลังใจและความตั้งใจที่จะได้รับการปฏิบัติในการลงโทษด้วยดี เพราะมีโอกาสที่จะได้รับโทษในเวลาที่ไม่ยาวนานเกินไปมาตรา 91 (ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2526) มีข้อที่น่าพิจารณาคือ

1. การลงโทษตามมาตรา 91 นี้ หมายถึง กรณีมีคำพิพากษาอันเดียวกันคือโจทก์รวมฟ้องทุกกระทงมาในคดีเดียวกัน หรือโจทก์แยกฟ้องแต่ศาลรวมการพิจารณาและศาลมีคำพิพากษาอันเดียวกัน ศาลก็ต้องลงโทษเรียงกระทงนับต่อกันไป โดยมี "กำหนดโทษจำคุกที่มีกำหนดระยะเวลา" ไม่ว่าจะมีการลดโทษ เพิ่มโทษ หรือลดมาตราส่วนโทษหรือไม่ก็ตาม ต้องไม่เกินห้าสิบปี เว้นแต่กรณีที่ศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิต ตาม

นัยมาตรา 91(3) ประกอบกับมาตรา 51 ประมวลกฎหมายอาญา

ในกรณีที่โจทก์แยกฟ้องแล้ว ขอให้นับโทษต่อซึ่งอาจกระทำได้ตาม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา มาตรา 160 และศาลแยกพิพากษาจึงเกิดปัญหาว่า ศาลในคดีหลังจะเรียงกระทงลงโทษอย่างไร กรณีนี้เห็นได้ว่า ศาลคงลงโทษตามกรรมที่ โจทก์ฟ้องมา ตามวิธีการพิจารณาพิพากษาคดีอันเป็นปกติทั่วไป แต่ในการนับโทษจำคุกแต่ละ คดีนั้น ศาลมีดุลพินิจที่จะให้นับโทษต่อจากคดีที่ฟ้อง และตัดลินก่อนก็ได้ โดยระบุไว้ในคำ พิพากษาซึ่งเท่ากับเป็นการเรียงกระทงลงโทษ หรือคงให้นับแต่วันมีคำพิพากษาของศาลที่ ตัดลินภายหลัง ก็เท่ากับไม่นับโทษต่อ แต่บังคับโทษไปความคู่กันก็ได้³¹ เพราะประมวล กฎหมายอาชญา มาตรา 22 บัญญัติว่าให้นับโทษจำคุกตั้งแต่วันมีคำพิพากษา แต่ศาลอาจกำหนด ในคำพิพากษาให้นับโทษในคดีนั้นต่อจากโทษในคดีอื่นก็ได้

ด้วยเหตุดังกล่าว อาจเกิดปัญหาขึ้นได้ว่า ผู้กระทำผิดประเภทเดียวกัน 100 กระทง รับโทษเท่ากับผู้กระทำผิดประเภทเดียวกันเพียง 10 กระทง หรือผู้กระทำผิด ประเภทเดียวกัน 100 กระทง เท่ากัน คนหนึ่งรับสารภาพ ศาลลดโทษให้กึ่งหนึ่งแล้ว ก็ยัง คงต้องรับโทษเท่ากับผู้ที่ต่อสู้คดี โดยศาลพิพากษาลงโทษทุกกระทง โดยไม่ลดโทษให้ เป็นคน และวรรค 2 ของมาตรา 22 นี้ที่ว่า "ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนต่อบทบัญญัติใน มาตรา 91" นั้น มีความหมายเฉพาะการหักวันถูกคุมขังในคดีก่อนศาลพิพากษาเท่านั้น ไม่หมายรวมถึงการนับโทษต่อจากคดีก่อนในวรรคแรก³²

ดังนั้น กรณีตัดลินคนละคำพิพากษา จึงไม่อยู่ในบังคับของมาตรา 91 อันเป็นช่องว่างอย่างหนึ่งของกฎหมาย³³ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แม้กฎหมายจะมีเจตนารมณ์ ที่จะให้ความเป็นธรรมในการลงโทษผู้กระทำผิด แต่ความเป็นธรรมหรือความยุติธรรม กังกล่าวก็เป็น "ความเป็นธรรม หรือความยุติธรรมตามกฎหมาย" ซึ่งแน่นอนว่ายังคงต้องมี

³¹ เทียบคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 281/2505 และ 2229/2517

³² จิตติ คิงศกัศชัย, กฎหมายอาญาภาค 1, (พระนคร: สำนักอบรมศึกษา กฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2525) หน้า 588.

³³ พรเพชร วิชิตชลชัย, "กฎหมายใหม่ที่น่าสนใจ" กฎหมาย 30 (พฤษภาคม- มิถุนายน 2526): 93.

"ความเป็นธรรมหรือความยุติธรรมที่ไม่ใช่ตามกฎหมาย" หลงเหลืออยู่บ้างในสังคม จึงเป็นหน้าที่ของนักกฎหมายที่จะได้ชุกช่องว่างระหว่างความเป็นธรรมหรือความยุติธรรม 2 ประเภทนี้เสีย³⁴

ปัญหา ถ้าเป็นกฎหมายฝรั่งเศสแล้ว ในทางปฏิบัติกรณีที่มีการฟ้องหลายครั้ง ไม่ว่าจะความผิดที่ฟ้องคดีแรกกับคดีหลัง คดีไหนจะมีโทษหนักกว่ากัน หรือมีอัตราโทษเท่ากันก็ตาม เมื่อศาลพิพากษาคดีหลังโทษก็จะกลับไปกับคดีแรก กล่าวคือจะรับโทษเท่ากับกระหนงหนักที่สุดเพียงอันเดียวนั่นเอง ซึ่งกฎหมายฝรั่งเศสให้เหตุผลว่า เป็นไปไม่ได้ที่เราจะรวมการกระทำผิดหลายครั้ง มาฟ้องร้องในครั้งเดียวกันได้เสมอไป การฟ้องร้องหลายครั้งจึงอยู่บนสมมติฐานของการฟ้องร้องในครั้งเดียวกัน³⁵

2. มาตรา 91 ที่แก้ไขใหม่ (พ.ศ. 2526) มีผลย้อนหลังถึงคดีอาญาที่ถึงที่สุดไปแล้ว แต่จำเลยกำลังรับโทษอยู่ด้วย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 3 ที่ว่าต้องใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำผิด ศาลจึงต้องกำหนดโทษจำเลยใหม่

และคำว่า "อัตราโทษจำคุกอย่างสูง" ในมาตรา 91(1), (2), (3) นี้ หมายถึง อัตราโทษจำคุกอย่างสูงตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ มิใช่อัตราโทษจำคุกอย่างสูงที่ศาลลงแก่จำเลยในกระหนงที่หนักที่สุด ทั้งนี้ ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1924/2527 ประชุมใหญ่

3. ในคดีที่ศาลพิพากษาว่าจำเลยกระทำผิดหลายกระหนง และศาลจะลงโทษความผิดบางกระหนงถึงประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต มีปัญหาว่า ศาลจะต้อง

³⁴ ข้อคิดของอันนี้ ก็ได้เป็นข้อห่มเถียงอันหนึ่งในการพิจารณาร่างประมวลกฎหมายอาญา แต่ที่ประชุมเห็นว่า เป็นความผิดของทางปฏิบัติไม่ใช่ความผิดของกฎหมาย ดูรายงานการประชุมอนุกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา ครั้งที่ 127/134/2483 หน้า 9.

³⁵ Bouzat, P. Traité de droit pénal et de criminologie PP. 736-738.

กำหนดโทษสำหรับความผิดกระทงอื่นหรือไม่ ถ้ากำหนดจะต้องนำโทษกระทงอื่นไปรวมด้วยหรือไม่

เมื่อพิจารณาถึงระบบเรียงกระทงลงโทษแล้ว ในการกระทำความผิดหลายกระทง ศาลต้องลงโทษทุกกรรมไปไม่มียกเว้น ไม่ว่าโทษที่ลงในแต่ละกระทงจะเป็นโทษอะไรก็ตาม ดังเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1445/2523 ทักสินว่า จำเลยทำผิดหลายกระทง ศาลวางโทษประหารชีวิตกระทงหนึ่งแล้ว วางโทษประหารชีวิตหรือจำคุกในความผิดกระทงอื่นอีกได้ คดีนี้ศาลชั้นต้นให้ประหารชีวิตจำเลยคนละ 2 กระทง ศาลอุทธรณ์แก้ไขโทษลง 1 ใน 3 เป็นจำคุกตลอดชีวิต แล้วเปลี่ยนเป็นโทษจำคุกกระทงละ 50 ปี รวมเป็นจำคุก 100 ปี ศาลฎีกาทักสินคดีนี้โดยที่ประชุมใหญ่คงมองในลักษณะที่ว่า การวางโทษกับการบังคับโทษเป็นคนละเรื่องกัน ถ้าคดีนี้ไม่มีการลดโทษ การประหารชีวิตครั้งที่ 2 ย่อมเป็นไปได้ และดูจะเป็นเรื่องน่าประหลาดในการวางโทษแบบนี้ เพราะไม่อาจบังคับโทษได้จริง

แต่การที่มาตรา 91 กำหนดให้ศาลลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป และ "เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้ว" โทษจำคุกทั้งสิ้นต้องไม่เกินโทษตามที่ระบุไว้ในอนุมาตรา 1 ถึง 3 นั้น ให้ความหมายความได้ว่า แม้ศาลจะลงโทษความผิดบางกระทงถึงประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตแล้ว ก็ต้องกำหนดโทษสำหรับความผิดกระทงอื่นด้วยและรวมโทษทุกกระทง โดยใช้คำว่า "เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้ว คงประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิตสถานเดียว"³⁶

ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาในทางปฏิบัติอย่างหนึ่ง เพราะมาตรา 91 มิได้บัญญัติไว้ว่า ในกรณีจำคุกตลอดชีวิต หรือประหารชีวิตจะเรียงโทษต่อกันอย่างไร ทั้งนี้ ตามนัยฎีกาที่ 3279/2528, 1844/2529 และ 2578/2529

³⁶ ประคิษฐ์ เอกมณี, "การกำหนดโทษกรณีจำเลยกระทำผิดหลายกระทง,"
 คุณพาท 33 (กรกฎาคม-สิงหาคม 2529): 16.

4. มาตรา 91 นี้ บัญญัติเฉพาะเรื่องรวมกระทงโทษจำคุกเท่านั้น ถ้าเป็นโทษปรับก็ไม่มีอะไรห้าม จะรวมกันเป็นเท่าใดก็ได้ ซึ่งคล้ายกับกฎหมายเยอรมัน เพราะกฎหมายเยอรมันเรื่องค่าปรับ ก็ให้ศาลมีอำนาจแยกปรับแต่ละกระทงได้ ไม่ต้องรวมกระทงปรับ³⁷

5. มาตรา 91 ไม่นำไปใช้กับวิธีการเพื่อความปลอดภัย เพราะฉะนั้น ในกรณีที่เกิดอายุ 7-14 ปี (มาตรา 74) หรือ 14-17 (มาตรา 75) กระทำกรรมผิดหลายกรรมต่างกัน และศาลเห็นว่าควรส่งตัวไปฝึกอบรมไม่ใช่ลงโทษจำคุก ศาลไม่ต้องกำหนดระยะเวลาฝึกอบรมของแต่ละกระทงเรียงกันไป เพราะมาตรา 91 ที่ให้ลงโทษเรียงกระทงใช้เฉพาะในเรื่องโทษ ไม่ใช่ใช้กับวิธีการเพื่อความปลอดภัย ในเรื่องวิธีการเพื่อความปลอดภัย หรือกรณีศาลส่งตัวเด็กไปฝึกอบรมตามมาตรา 74, 75 ประมวลกฎหมายอาญานี้ แม้เป็นต่างกระทงกัน ศาลก็ต้องกำหนดเรียงกระทง กำหนดเพียงกระทงใดกระทงหนึ่ง หรือกำหนดรวม ๆ กันไปก็เป็นการเพียงพอ

ตัวอย่างเช่น จำเลยกระทำผิดสองกรรม ถูกฟ้องเป็นสองสำนวน ศาลชั้นต้นสั่งให้รวมการพิจารณาคดีทั้งสองสำนวนเข้าด้วยกันได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 15 และ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา 28 แต่ศาลต้องพิพากษาความผิดของจำเลยทุกกรรม ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 91 เว้นแต่ศาลเห็นว่าไม่สมควรพิพากษาลงโทษจำเลย ให้ส่งตัวจำเลยไปรับการฝึกอบรมตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 74 ศาลจึงรวมกำหนดระยะเวลาการส่งตัวจำเลยไปรับการฝึกอบรมทั้งสองสำนวนเข้าด้วยกันได้³⁸

การลงโทษความผิดหลายบท

ระบบการลงโทษสำหรับการกระทำความผิดหลายบท นานาประเทศ ส่วนมากถ้าเป็นการกระทำเดียว หรือกรรมเดียวแต่ผิดกฎหมายหลายบท ก็จะลงโทษตามบทที่มีโทษหนักที่สุดเพียงบทเดียวเท่านั้น ทั้งนี้ โดยนาระบบ *Systeme du non-cumul des peines*

³⁷ดู ประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน มาตรา 78(1).

³⁸คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 448/2517

ของการกระทำความผิดหลายกระทงมาประยุกต์ใช้

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 90 บัญญัติว่า "เมื่อการกระทำอันใดเป็นกรรมเดียว เป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุด ลงโทษแก่ผู้กระทำผิด"

ดังนั้น การลงโทษความผิดหลายบท จึงต้องใช้บทที่หนักที่สุด ลงโทษทั้งนี้เพราะการกระทำผิดกรรมเดียวแต่ผลเกิดเป็นความผิดหลายอย่างในเวลาพร้อมกันเช่นนี้ ไม่ควรลงโทษแก่ผู้กระทำรวมกันทั้งหมด ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น เพราะจะเป็นการลงโทษซ้ำกันสำหรับความผิดอันเดียว³⁹

1. หลักการพิจารณาว่าบทใดเป็นบทหนักที่สุด⁴⁰

1.1 พิจารณาตามลำดับโทษในมาตรา 18 คือ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน โทษลำดับแรกย่อมหนักกว่าโทษลำดับหลัง เช่น ประหารชีวิต ย่อมหนักกว่าจำคุก

1.2 ถ้าโทษของความผิดแต่ละบทอยู่ในลำดับเดียวกัน ให้พิจารณาว่าอัตราโทษชั้นสูงของบทไหนมากกว่ากัน เช่น ถ้าเป็นโทษจำคุกเหมือนกันก็ดูว่าโทษจำคุกบทไหนสูงกว่า

1.3 ถ้าอัตราโทษชั้นสูงเท่ากัน ให้ดูโทษลำดับถัดไปของมาตรานั้น เช่น โทษจำคุกชั้นสูงเท่ากัน แต่มีโทษปรับสูงกว่า บทหนักคือบทที่มีโทษปรับสูงกว่า

1.4 ถ้าอัตราโทษชั้นสูงและโทษลำดับถัดไปเท่ากันหมด ให้ดูอัตราโทษขั้นต่ำ ถ้าอัตราโทษขั้นต่ำสูงกว่า ถือเป็นบทหนัก เช่น

³⁹ เสนี โลรัง, คำแนะนำหัวข้อกฎหมายอาญา ฉบับที่ 197, พิมพ์ครั้งที่ 1 (พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนาการ, 2467), หน้า 104.

⁴⁰ Neumann, K. Manual of German Law. Vol2. (London: Her majesty's stationery office, 1952) no. 51 P.90 และ

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญามาตรา 1, (กรุงเทพมหานคร: ศรีสมมติการพิมพ์, 2529), หน้า 480.

ลัทพ์พในเวลากลางคืนตามมาตรา 335 ระวังโทษจำคุก
1-5 ปี และปรับ 2,000-10,000 บาท
ระวังโทษทัณฑ์ตามมาตรา 336 แม้จะทำในเวลากลางคืน ระวัง
โทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 10,000 บาท
ต้องถือว่าบทลัทพ์พตามมาตรา 335 หนักกว่าระวังโทษทัณฑ์ตาม
มาตรา 336⁴¹

หลักการพิจารณาว่าบทใดเป็นบทหนักที่สุดนี้ เป็นหลักที่ใช้กันอยู่ใน
ประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายภาคพื้นยุโรป โดยพิจารณาตามหลักความรุนแรงของ
โทษนั่นเอง

2. เมื่อใช้บทใดที่มีโทษหนักที่สุดเป็นบทลงโทษแล้ว ก็ใช้บทนั้นเป็นบทลงโทษ
เพียงบทเดียว แม้ว่าบทที่ใช้ลงโทษนั้นจะไม่มีโทษขั้นต่ำ แต่บทที่เบากว่ามีโทษขั้นต่ำ ศาลก็
ลงโทษไปตามบทหนักบทเดียว โดยไม่ต้องคำนึงถึงโทษขั้นต่ำของบทที่เบากว่า มิได้ถือเป็น
ส่วน ๆ ดังเช่น กรณีใช้กฎหมายในส่วนที่เป็นคุณตามมาตรา 3⁴²

3. ในกรณีกฎหมายหลายบทนั้นไม่มีบทใดหนักกว่ากัน ศาลเลือกลงโทษบทใด
บทหนึ่ง แต่เพียงบทเดียวได้ตามความมุ่งหมายของมาตรา 90⁴³ จะลงโทษจำเลยซ้ำทั้ง
2 บทไม่ได้และศาลจะต้องระบุเจาะจงลงไปว่าศาลจะเลือกบทใดเป็นบทหนัก และที่ศาล

⁴¹ตามนัยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 337/2472, 1445/2530

⁴²คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 942/2487 ตามที่มาตรา 70 กฎหมายลักษณะอาญา ให้
ศาลใช้บทอาญาที่มีโทษหนัก หมายความว่า เมื่อได้เทียบบทกฎหมายอันการกระทำของ
จำเลยเป็นความผิดแล้ว บทใดมีโทษหนักที่สุด ก็ลงโทษตามบทนั้น แม้โทษขั้นต่ำจะเบากว่า
ไม่ใช่ความว่า เอาโทษของบทกฎหมายทั้งหมดนั้นมาผสมกัน โดยเอาโทษขั้นต่ำจากบทนี้
และชั้นสูงจากบทนั้น

⁴³คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 871/2506, ที่ 741/2507, ที่ 1650/2515, ที่
1907/2517

ได้กำหนดโทษ กำหนดตามบทใด เพราะต่อไปจะมีปัญหาในเรื่องเพิ่มโทษกึ่งหนึ่งตาม มาตรา 93 หรือในเรื่องกักกันตามมาตรา 40 และมาตรา 41

ตัวอย่างเช่น ศาลพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 294, 295 ให้ลงโทษจำเลยบทเดียวตามมาตรา 90 ซึ่งมีอัตราโทษเท่ากัน ศาล ต้องระบุว่าลงโทษตามมาตราใด ศาลฎีกาให้ลงโทษตามมาตรา 294, 90 ได้ แม้จำเลย มิได้อุทธรณ์ฎีกา เพราะเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย

ดังนั้น จึงต้องถือว่า การลงโทษความผิดหลายบทนี้ ศาลต้องชี้ว่าเป็น ความผิดบทใดบ้างแล้วจึงยกบทที่หนักที่สุดมาลงโทษ มิฉะนั้นจะทราบได้อย่างไรว่า บทใด เป็นบทหนักที่สุด เช่น ยิง 4-5 นัด เจตนาฆ่า ก. กระสุนถูก ก.ตาย ถูก ส.อันตราย สาหัส เป็นความผิดตามมาตรา 288 กับมาตรา 288, 80 อีกบทหนึ่ง คำพิพากษาต้อง อ้างความผิดทั้ง 2 บท แล้วให้ลงโทษตามมาตรา 288 บทหนัก

4. การลงโทษการกระทำความผิดกรรมเดียวหลายบท ต้องลงโทษบทหนักที่สุดเพียงบทเดียว โจทก์จะแยกฟ้องเป็นหลายสำนวนเพื่อขอให้ศาลลงโทษทุกบทต่อกันไม่ได้

โดยปกติ การกระทำความผิดกรรมเดียวหลายบท โดยมีผู้เสียหายหลายคน และฟ้องจำเลยรวมกันมาเป็นคดีเดียวกัน กรณีนี้ศาลต้องลงโทษเฉพาะบทหนัก แต่ถ้า ผู้เสียหายแยกฟ้องจำเลยเป็นต่างคดีกันหรือมีผู้เสียหายคนเดียวแต่แยกการฟ้องและผู้เสียหาย ก็ฟ้อง โดยแยกฟ้องคนละสำนวน กรณีนี้ไม่ถือว่าเป็นฟ้องซ้อน เพราะโจทก์ต่างคนกันและ ไม่เป็นฟ้องซ้ำด้วย เพราะยังไม่มีคำพิพากษาในสำนวนใดสำนวนหนึ่งเป็นเด็ดขาด สิทธิ นำคดีอาญามาฟ้องจึงยังไม่ระงับ⁴⁴

แต่มีปัญหาว่า แต่ละสำนวนจะร้องขอต่อศาลให้นับโทษจำคุกในคดีของคน ต่อจากอีกสำนวนหนึ่ง แล้วแต่ว่าสำนวนไหนจะตัดสินก่อน ทำเช่นนี้ได้หรือไม่

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 22 การจะให้นับโทษต่อหรือไม่ หรือนับตั้งแต่วันที่มิคำพิพากษา เป็นเรื่องการใช้ดุลพินิจของศาล ถ้าคดีสองสำนวนนี้เป็น ความผิดหลายกรรมต่างกัน ศาลใช้ดุลพินิจนับโทษต่อได้ แต่ถ้าคดีทั้งสองสำนวนเป็นเรื่อง

⁴⁴ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 173(1) และ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 15 และ มาตรา 39(4)

กรรมเกี่ยวหลายบท จะขอให้ศาลนับโทษต่อกันไม่ได้

ทั้งนี้ คำนับฎีกาที่ 1041-1046/2512 จำเลยทำผิดเป็นกรรมเกี่ยว
แต่โจทก์แต่ละคนแยกฟ้องจำเลยเป็น 5 ส่วน จึงแยกส่วนลงโทษจำเลยเรียงไป
แต่ละส่วนมิได้ มิฉะนั้น ก็จะกลายเป็นว่าจำเลยทำผิดเพียงครั้งเดียว แต่ถูกลงโทษใน
ความผิดอันเดียวกันนั้นซ้ำกันหลาย ๆ ครั้งได้ เพราะถ้าศาลสั่งตามที่โจทก์ขอมา ก็เท่ากับ
ศาลยอมให้โจทก์พลิกแพลงเปลี่ยนแปลงความผิดกรรมเกี่ยวหลายบท มาให้ศาลลงโทษทุกบท
ได้ เพราะฉะนั้นศาลจะไม่นับโทษต่อให้

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อสรุป

ความผิดหลายบทหลายกระทง

ความผิดหลายบทหลายกระทง เป็นเรื่องของความเกี่ยวพันระหว่างความผิด เป็นสถานการณ์ที่จำต้องพิจารณา เพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบแนวความคิดเรื่องดังกล่าว ในระบบกฎหมายต่างประเทศแล้ว จะเห็นได้ว่าในระบบคอมมอนลอว์ให้อำนาจศาลอย่างกว้างขวางที่จะพิจารณาว่า การกระทำใดเป็นความผิดหลายบทหรือหลายกระทง เพราะไม่มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายแต่อย่างใด คงเป็นเพียงวิธีการทางปฏิบัติของศาลเท่านั้น ซึ่งก็แล้วแต่ศาลจะพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นกรณี ๆ ไป ซึ่งต่างจากแนวความคิดของระบบประมวลกฎหมายภาคพื้นยุโรป ที่พยายามจะกำหนดหลักเกณฑ์ของความผิดหลายบทหลายกระทงไว้ในประมวลกฎหมาย เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติของผู้ใช้กฎหมายโดยทั่วไป โดยเฉพาะเป็นการจำกัดอำนาจศาล ให้อยู่ภายในขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติไว้

อย่างไรก็ตาม จากการพิจารณาบทบัญญัติของกฎหมายในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประมวลกฎหมายอาญาของไทย จะพบว่าลักษณะการบัญญัติกฎหมายในเรื่องดังกล่าว มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ จะบัญญัติไว้ในลักษณะกว้าง ๆ ว่า การกระทำความผิดใด ๆ ก็ถือว่าเป็นความผิดหลายบท ส่วนการกระทำหลายกรรมต่างกันถือเป็นความผิดหลายกระทง ส่วนที่ต่างกันออกไปก็คือวิธีการลงโทษซึ่งแต่ละประเทศจะมีวิธีการที่แตกต่างกัน

การบัญญัติกฎหมายในลักษณะดังกล่าว จึงเป็นสาเหตุแห่งปัญหา เพราะไม่สามารถจะชี้ชัดลงไปได้ว่า การกระทำลักษณะใดจึงจะถือว่าเป็นกรรมเดียวและลักษณะใดจึงจะถือว่าเป็นหลายกรรมต่างกัน แต่เมื่อได้พิจารณาสภาพของความผิดหลายบทหลายกระทงแล้ว จะพบว่า การบัญญัติกฎหมายในลักษณะนี้ เป็นการถูกต้องแล้ว เพราะไม่มีทางเป็นไปได้ที่จะนำข้อเท็จจริงในทุกกรณีมาบัญญัติไว้ในกฎหมาย ดังจะเห็นได้จากประมวลกฎหมายอาชญาอาิตาลี ที่พยายามวางหลักเกณฑ์ไว้มากที่สุด แต่ก็ไม่สามารถครอบคลุมได้ทุกกรณี

ดังนั้น ความผิดหลายบทหลายกระทงโดยสภาพ จึงเป็นหน้าที่ของฝ่ายผู้ใช้กฎหมายเอง ที่จะต้องพยายามวางหลักเกณฑ์ว่า การกระทำลักษณะใดจึงจะเป็นกรรมเดียว และลักษณะใดเป็นหลายกรรมต่างกัน โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายเป็นหลัก

การให้ความหมายว่า การกระทำใดเป็นความผิดหลายบท การกระทำใดเป็นความผิดหลายกระทง มีความสำคัญมาก เพราะจะมีผลกระทบต่อเรื่องอื่น ๆ อีกหลายประการ ทั้งคอกฎหมายสารบัญญัติในเรื่องการลงโทษ การเพิ่มโทษ อ่านจำคุกกัน การรอการลงโทษ การริบทรัพย์สิน และกฎหมายวิธีสบัญญัติในเรื่องการฟ้องช้อน การฟ้องซ้ำ ข้อห้ามอุทธรณ์ฎีกา เพราะฉะนั้น การวางหลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกความผิดหลายบทหลายกระทง จึงไม่ควรแคบหรือกว้างเกินไป ต้องเดินสายกลาง ซึ่งพอจะกล่าวได้ว่ามีหลักเกณฑ์ในการแบ่งแยกอยู่ 2 หลักใหญ่ ๆ คือ

1. หลักต่างกรรมต่างวาระ

2. หลักหลายกรรมต่างกัน

หลักต่างกรรมต่างวาระ โดยทั่วไปก็เป็นหลักที่ใช้พิจารณาได้ โดยมุ่งพิจารณาจากการกระทำเป็นหลักว่า กระทำครั้งเดียววาระเดียวกันก็เป็นกรรมเดียวหลายบท ถ้ากระทำหลายครั้งเป็นต่างกรรมต่างวาระก็เป็นหลายกระทง อย่างไรก็ตาม หลักต่างกรรมต่างวาระนี้ ในบางกรณีก็ไม่สามารถใช้พิจารณาได้ เพราะในวาระเดียวกันก็อาจเป็นความผิดหลายกระทงได้ หรือแม้จะต่างวาระกันก็เป็นความผิดหลายบทได้เช่นกัน

หลักหลายกรรมต่างกัน เป็นหลักที่ค่อนข้างมั่นคงกว่าหลักต่างกรรมต่างวาระ เพราะอาศัยเจตนาของผู้กระทำความผิดว่า ความผิดหลายความผิดที่เกิดขึ้น เกิดจากเจตนาเดียวหรือหลายเจตนา เพราะถ้าเป็นเจตนาเดียวกันก็เป็นกรรมเดียวหลายบท ถ้าหลายเจตนาก็เป็นหลายกระทง

อย่างไรก็ตาม การแยกกรรมโดยพิจารณาจากเจตนาว่าแยกออกจากกันได้หรือไม่นั้น มีปัญหาในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะการวินิจฉัยเจตนาของศาลถือหลัก "กรรมเป็นเครื่องชี้เจตนา" จึงเท่ากับว่าศาลต้องพิจารณาการกระทำของผู้นั้นว่า มีลักษณะที่แสดงให้เห็นว่ามีเจตนาแยกจากกันหรือไม่ ที่มีปัญหามากก็คือ การกระทำความผิดหลายฐานโดยมีเจตนาพิเศษ หรือมูลเหตุชักจูงใจอย่างเดียวกัน โดยหลักแล้วมูลเหตุชักจูงใจไม่ใช่เจตนา เมื่อกระทำความผิดฐานหนึ่ง เพื่อกระทำความผิดอีกฐานหนึ่ง จึงถือเป็นหลายกรรมต่างกัน

ความผิดฐานหนึ่งฐานใดจะมีองค์ประกอบอย่างไรใด ต้องแล้วแต่บทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งกฎหมายในแต่ละประเทศอาจไม่เหมือนกัน ทำให้การวินิจฉัยว่า ความผิดเป็นกรรมเดียวหลายบท หรือหลายกรรมต่างกัน แยกต่างกันในบางกรณีเห็นได้ชัดก็คือ ความผิดฐานบุกรุกตามประมวลกฎหมายอาญากับความผิดฐาน burglary ตามกฎหมายอังกฤษ เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาของไทย ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐาน burglary เหมือนในกฎหมายอังกฤษ ซึ่งตามมาตรา 9 ของ Theft Act 1968 องค์ประกอบความผิดคือ การบุกรุกเข้าไปในเคหสถานโดยไม่ได้รับความยินยอม หรือโดยปราศจากอำนาจตามกฎหมายเพื่อลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกายสาหัส ฆนัต หรือทำให้เสียทรัพย์ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า เมื่อกฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติที่มีองค์ประกอบเช่นนั้น จึงควรพิจารณาว่าเป็นหลายกรรมต่างกัน ยกเว้น บุกรุก ลักทรัพย์ ซึ่งเป็นลักทรัพย์ในเคหสถานตามมาตรา 335(8)

ในบางกรณี เมื่อพิจารณาจากสภาพของการกระทำแล้ว เจตนาก็น่าจะเป็นเจตนาเดียวกัน แต่ศาลฎีกาก็พิพากษาว่าเป็นหลายกรรมต่างกัน ก็คือกรณีพาหญิงไปเพื่อการอนาจารและพรากผู้เยาว์ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 284, 317 เป็นความผิดหลายกระทง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 398/2520, 1251/2520 เป็นต้น) โดยศาลฎีกากล่าวว่า แม้จะมีเจตนาเดียวกัน แต่ประสงค์ให้เกิดผลเป็นความผิดหลายฐานต่างกัน ก็เป็นหลายกระทง สาเหตุที่ศาลฎีกาพิพากษาเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่า ศาลฎีกาเห็นว่าการลงโทษบทหนักเพียงบทเดียว ไม่สาสมกับความผิดที่จำเลยกระทำขึ้น เมื่อพิจารณาจากตัวผู้กระทำ ผู้ถูกกระทำ สภาพแวดล้อมและความต้องการของสังคมที่เรียกร้องให้คุ้มครองเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ ซึ่งจะเห็นเหตุผลได้ชัดเจนขึ้น เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2530 ซึ่งเน้นในการคุ้มครองทางเพศแก่เด็กที่อายุยังไม่เกินสิบห้าปียิ่งขึ้น อันเป็นผลให้หลักเกณฑ์ความผิดหลายบทหลายกระทงยังสับสนอยู่

กรณีเช่นเดียวกัน ศาลอังกฤษก็เคยตัดสินว่าเป็นการกระทำเดียวกัน (same transaction) แต่เมื่อพิจารณาจากการกระทำและตัวผู้กระทำ ตลอดจนสิ่งอื่น ๆ ประกอบกันแล้ว ก็พิพากษาลงโทษจำคุกตามกฎหมาย แล้วให้นับโทษเรียงต่อกันไป โดยศาลอังกฤษอ้างว่า "when the circumstances demand it"

นอกจากนี้แล้ว การวินิจฉัย เจตนาเดียวหรือหลายเจตนาในบางกรณี ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยบางประการด้วย เช่น การแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมาย การบรรยายฟ้อง การรับสารภาพของจำเลย และการตีความกฎหมาย

การลงโทษความผิดหลายบทหลายกระทง

1. การกระทำผิดกรรมเดียวแต่ผลเกิดเป็นความผิดหลายอย่างในเวลาพร้อมกัน ไม่ควรลงโทษแก่ผู้กระทำร่วมกันทั้งหมด ซึ่งกฎหมายได้บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น เพราะจะเป็นการลงโทษซ้ำกันสำหรับความผิดอันเดียว หลักการลงโทษความผิดกรรมเดียวแบบนี้ เป็นหลักทั่วไปแทบทุกประเทศ แม้แต่กฎหมายอังกฤษที่ลงโทษทุกกระทง (count) ถ้าเป็นกรรมเดียวก็ให้เริ่มต้นนับโทษพร้อมกันไป ซึ่งก็เสมือนกับรับโทษบทหนักที่สุดนั่นเอง

2. การกระทำหลายกรรมต่างกันเป็นหลายกระทง มีระบบการลงโทษแตกต่างกันอยู่ 3 ระบบคือ ระบบการลงโทษทุกความผิด ระบบลงโทษเฉพาะความผิดหนักที่สุด และระบบรวมกระทงลงโทษ ซึ่งในแต่ละประเทศอาจใช้ระบบการลงโทษที่ไม่เหมือนกัน แล้วแต่การมองทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคล การคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษ และความแตกต่างของสังคม

การลงโทษความผิดหลายกระทง ตามมาตรา 91 ในปัจจุบันให้เรียงกระทงลงโทษ แต่มีอัตราโทษชั้นสูงเอาไว้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าไม่อยู่ในระบบใดเลย แต่ก็จำกัดเอาไว้เฉพาะโทษจำคุกเท่านั้น ถ้าเป็นโทษปรับก็ไม่มีอะไรห้าม จะเรียงกระทงปรับเป็นเท่าไรก็ได้ และในกรณีที่ศาลจะลงโทษถึงประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตก็ต้องกำหนดโทษสำหรับความผิดกระทงอื่นด้วย แต่เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้ว คงประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิตสถานเดียว

ส่วนการลงโทษความผิดหลายกระทงที่โจทก์แยกฟ้องเป็นคนละส่วนวน และศาลมีคำพิพากษาคคนละฉบับแล้ว ผลของมาตรา 91 มีไปไม่ถึง ซึ่งอาจเกิดเป็นช่องว่างของกฎหมายได้ เพราะตามมาตรา 22 ประมวลกฎหมายอาญาให้อยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะนับโทษซ้อนกันหรือไม่ก็ได้ และกรณีส่งตัวเด็กไปรับการฝึกอบรมตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 74 ก็ไม่นำมาตรา 91 มาบังคับใช้ เพราะเป็นเรื่องของวิธีการเพื่อความปลอดภัย ศาลจึงกำหนดระยะเวลาการส่งตัวไปฝึกอบรมรวมกันไปได้

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้เขียนใคร่ขอเสนอแนวทางประกอบการพิจารณา หลักกฎหมายว่าด้วยความผิดหลายกระทงออกเป็น 2 ชั้นตอน เพื่อความเป็นระบบ ดังต่อไปนี้

ชั้นตอนที่ 1 พิจารณาเรื่องกรรม โดยใช้หลักหลายกรรมต่างกัน และขอยกเว้นหลักหลายกรรมต่างกัน อันถือได้ว่าเป็นการกระทำกรรมเดียว

ชั้นตอนที่ 2 พิจารณาเรื่องบท โดยพิจารณาว่าการกระทำกรรมเดียวนั้น เป็นกรรมเดียวบทเดียว หรือเป็นกรรมเดียวหลายบท

2. ในกรณีที่มีคำพิพากษาคณะฉบับในความผิดหลายกระทง และมาตรา 91 มีผลไปไม่ถึง ซึ่งอาจทำให้บุคคลที่กระทำความผิดท่านเองเดียวกัน ได้รับโทษไม่เท่ากัน ควรเป็นหน้าที่ของนักกฎหมายที่จะอุดช่องว่างนี้ โดยไม่แยกฟ้องและขอให้รับโทษในกรณีความผิดหลายกระทงที่อยู่ในวิสัยที่จะฟ้องรวมกันได้ ในคำฟ้องเดียวกัน แต่แยกฟ้องโดยมีเจตนาให้จำเลยรับโทษมากกว่าที่บัญญัติไว้ในมาตรา 91 และถ้าเป็นไปได้ศาลควรให้รวมการพิจารณาเข้าด้วยกัน

ทางแก้ปัญหานี้ อีกวิธีหนึ่งคือ การเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา 91 ให้ครอบคลุมถึงกรณีเหล่านี้ด้วย ซึ่งเป็นวิธีที่กฎหมายต่างประเทศนิยมใช้ เช่น มาตรา 80 กฎหมายอาญาอิตาลี มาตรา 79 กฎหมายอาญาเยอรมัน และมาตรา 63, 64 กฎหมายอาญาจีน

3. เมื่อได้พิจารณาความมุ่งหมายของการลงโทษทั้ง 4 ประการ คือ เพื่อแก้แค้นทดแทน เพื่อข่มขู่ เพื่อปรับปรุงแก้ไข และเพื่อตักเตือนให้มีโอกาสกระทำผิดอีกประกอบกันแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า การลงโทษความผิดหลายกระทง ควรให้ศาลมีดุลพินิจในการเลือกลงโทษ โดยจะลงโทษด้วยบทหนักที่สุด หรือเรียงกระทงลงโทษก็ได้ เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลลงโทษบุคคลโดยพิจารณา ทั้งทางด้าน การกระทำ และตัวผู้กระทำ และตักเตือนทางปฏิบัติสำหรับการลงโทษซึ่งไม่อาจเป็นไปได้ ในกรณีที่มิทั้งโทษประหารชีวิตและโทษจำคุก เพราะศาลอาจเลือกใช้บทที่หนักลงโทษแต่เพียงบทเดียวได้ แต่การเรียงกระทงลงโทษนั้น ถ้าเป็นโทษจำคุกควรต้องมีข้อจำกัดไม่ให้ลงโทษเกินอัตราที่กำหนดไว้ และควรมีความแตกต่างไปตามลักษณะโทษ เช่นเดียวกับอนุมาตรา 1, 2, 3 ของมาตรา 91 ในปัจจุบัน

ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า กรณีนี้เป็นการบุคิธรรมคิแล้ว

ทั้งนี้ ก็เพื่อป้องกันการลงโทษจำคุกที่เกินไปกว่าชีวิตมนุษย์จะสามารถอยู่
ได้ ซึ่งกรณีนี้เมื่อพิจารณาจาก พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 แล้ว ดูจะรุนแรงกว่า
รับโทษจำคุกตลอดชีวิตเสียอีก และไม่กระทบถึงวัตถุประสงค์ที่จะกำหนดโทษ ว่าความผิด
ใดร้ายแรงกว่ากัน โดยพิจารณาตามลักษณะความรุนแรงของโทษ มากกว่าความบ่อยหรือ
ความถี่ของการกระทำ ซึ่งการลงโทษในกรณีนี้ก่อให้เกิดผลดี ทั้งในด้านการข่มขู่ทั่วไป
เพราะถ้าลงโทษโดยไม่มีขีดจำกัด จะกลายเป็นเรื่องตลกสำหรับบุคคลทั่วไป อันไม่มีผล
เป็นการข่มขู่โดยทั่วไป และเกิดผลดีในด้านการข่มขู่โดยเฉพาะ และการปรับปรุงแก้ไข
ผู้กระทำผิด เพราะมีระยะเวลาไม่นานเกินไป แต่อาจจะไม่ตรงกับความมุ่งหมายที่จะแก้
แค้นทดแทนเท่าที่ควร ถ้าไม่สามารถเรียงรทางลงโทษได้ เพราะถูกจำกัดโดยโทษชั้นสูง
ตามที่ระบุไว้ แต่ในปัจจุบันการลงโทษเพื่อแก้แค้นทดแทน ไม่เป็นที่นิยมแล้วเพราะการ
ลงโทษบุคคล ในลักษณะคำต่อคำ หันต่อหัน ย่อมขัดกับหลักมนุษยธรรมและความเป็นจริง
นอกจากนี้ กรณีการทดแทนยอมเป็นไปไม่ได้ในทุกกรณี เว้นแต่การลงโทษประหารชีวิต
เท่านั้น ที่ทดแทนการทำลายชีวิตผู้อื่นลงได้ ส่วนโทษจำคุก กักขัง ปรับ ทรัพย์สินนั้น
ไม่สามารถวัดได้ว่าทดแทนได้อย่างไร จึงจะเท่าเทียมกัน

ดังนั้น การลงโทษบุคคลจึงไม่จำเป็นจะต้องเป็นโทษเล็กหรือโทษใหญ่ แต่
ลงโทษให้เขารู้ว่ากระทำผิดแล้ว ต้องรับโทษในลักษณะพอประมาณก็พอแล้ว ส่วนการเลือก
ลงโทษบทหนักที่สุดนั้น อาจไม่เป็นการข่มขู่บุคคลมิให้กระทำผิดอีก เพราะคิดว่าทำผิด
หลาย ๆ อย่างก็รับโทษอันเดียว แต่เมื่อพิจารณาจากสภาพความเป็นจริงแล้ว จะเห็นได้ว่า
บุคคลในขณะกระทำผิด เขายังไม่ได้คิดว่าการกระทำของเขานั้นต้องรับโทษมากนักเพียงใด

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่า เป็นการกระทบกระเทือนที่เล็กน้อย เมื่อ
เทียบกับผลประโยชน์ที่ได้รับ ตามความมุ่งหมายด้านอื่น ๆ และมาตรฐานในการกำหนดโทษ
จะเป็นธรรมกว่าด้วย

ประการสุดท้าย ผู้เขียนจึงใคร่ขอเสนอร่างประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 91 ใหม่ ดังนี้

"มาตรา 91 เมื่อปรากฏว่าผู้ใดได้กระทำการอันเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ศาลจะลงโทษผู้นั้นทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไป หรือจะลงโทษเฉพาะกระทงที่หนักที่สุดก็ได้ แต่ไม่ว่าจะมีการเพิ่มโทษ ลดโทษ หรือลดมาตราส่วนโทษด้วยหรือไม่ก็ตาม เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้ว โทษจำคุกทั้งสิ้นต้องไม่เกินกำหนดดังต่อไปนี้

(1) สิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี

(2) ยี่สิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปีแต่ไม่เกินสิบปี

(3) ห้าสิบปี สำหรับกรณีความผิดกระทงที่หนักที่สุดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปีขึ้นไป เว้นแต่กรณีที่ศาลลงโทษจำคุกตลอดชีวิต

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาหลายฉบับ ถ้าเป็นการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกันที่เกิดขึ้นก่อนศาลจะพิพากษาลงโทษ ก็ให้อยู่ในบังคับของบทบัญญัติมาตรานี้"

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอ. กฎหมายเล่ม 1.
พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ พลโท อัมพร ศรีไชยยันต์
(กรุงเทพฯ, 2513)
- กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์, พระเจ้าลูกยาเธอ. โคกอาญาเล่ม 2 อธิบาย.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กองลหุโทษ, รัตนโกสินทรศก 128.
- _____ . คำพิพากษากรมการฎีกาบางเรื่อง. เล่ม 1-5 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กองลหุโทษ.
เกียรติขจร วิจารณ์สวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพมหานคร : ศรีสมบัติการพิมพ์, 2529.
- โกเมน ภัทรภิรมย์. คำบรรยายกฎหมายอาญาเปรียบเทียบ. เอกสารประกอบคำบรรยาย
ชั้นปริญญาโท : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณิต ๗ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ :
เจริญวิทย์การพิมพ์, 2528.
- _____ . กฎหมายอาญาภาคความผิด. พระนคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2527.
- จิตติ ทิงศกทีย์. คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1. ตอนที่ 1 พิมพ์ครั้งที่ 7
ตอนที่ 2 พิมพ์ครั้งที่ 6. พระนคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา,
2525.
- ทวี กลียพงศ์. คำอธิบายอาญา 27. พระนคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่ง
เนติบัณฑิตยสภา, 2527.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. กฎหมายอาญา:หลักและปัญหา. พระนคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- ประกาศน์ อวยชัย. ประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1 มาตรา 1-มาตรา 106.
พระนคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2527.

มัญเวยย์ วิมดนาท, พระ. กฎหมายลักษณะอาชญาพิสดาร (หมวด 4) พระนคร :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2478.

สุทิน บัณฑราชวิเชียร - ผู้แปล. กฎหมายอาญาแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน.
สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม, 2525.

เสริม วินิจฉัยกุล. กฎหมายอาญาภาค 1. (คำสอนชั้นปริญญาตรี). พระนคร :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์การเมือง, 2482.

หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. พระนคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2520.

_____ . กฎหมายอาญา : รวบรวมหมายเหตุท้ายคำพิพากษาฎีกา. พระนคร :
โรงพิมพ์มิตรนราการพิมพ์, 2529.

_____ . คำถามคำตอบกฎหมายลักษณะอาญา. พระนคร : พิมพ์ที่บริษัท รุ่งนคร จำกัด,
2495.

_____ . ประมวลกฎหมายอาญาศึกษาทางคำพิพากษาฎีกา ตอน 1. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์มงคลการพิมพ์, 2505.

อินทรปรีชา, พระ. คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 1 พระนคร :
โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒนากร, 2468.

อรัญ สุวรรณบุปผา. หลักอาชญาวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ไทยพาณิชย์, 2518.

เฮนรี โลริง. คำแนะนำหัวข้อกฎหมายอาญา ฉบับที่ 197. พิมพ์ครั้งที่ 1. พระนคร :
โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒนากร, 2467.

บทความ

คณิต ณ นคร. "การยกประโยชน์แห่งความสงสัยและการเลือกลงโทษ." วารสารอัยการ.
4 (มีนาคม 2524) : 57-67.

คณิง ฤาไชย. "วิธีพิจารณาความอาญาตามกฎหมายอังกฤษ" วารสารอัยการ.
9 (ธันวาคม 2529) ; 10 (มกราคม - เมษายน 2530).

จิตติ เจริญจำ. "ฎีกาวิเคราะห์" อัยการนิเทศ. เล่มที่ 48 ฉบับที่ 4 (2529) : 577-581.

จิตติ ทิงศภิตย์. "หลายบทหลายกระทง." วารสารกฎหมาย. 2 (พฤษภาคม 2519) :

ชง สี่พ็งธรรม. "กระทงเดี่ยวหรือสองกระทง." วารสารอักษร. 9(ธันวาคม 2529):
38-40.

ประสิทธิ์ เอกมณี. "การกำหนดโทษกรณีจำเลยกระทำผิดหลายกระทง." คฤพาท.
33(กรกฎาคม - สิงหาคม 2529) : 13-19.

พรเพชร วิชิตชลชัย. "กฎหมายใหม่ที่น่าสนใจ : พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวล
กฎหมายอาญา (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2526." คฤพาท. 30(พฤษภาคม-มิถุนายน
2526) : 87-94.

วิจิตร สุจิตานนท์. "ประมวลกฎหมายอาญาแห่งเรปบลิกจีน." นิติสาส์น แผนกสามัญ.
9(ตุลาคม 2479) : 685-699.

ศุภโชค ศาสตรสาระ. "ความผิดกรรมเกี่ยวหรือหลายกรรม." บทบัญญัติ.
32(มิถุนายน 2518) : 279-282.

หยุด แสงอุทัย. "การกำหนดโทษสำหรับความผิดในประมวลกฎหมายอาญา." คฤพาท.
7(สิงหาคม 2503) : 931-935.

เอื้อน มนเที่ยงทอง. "การทำผิดหลายกรรมต่างกันหรือการทำผิดกรรมเกี่ยวผิดกฎหมาย
หลายบท." คฤพาท. 22(มีนาคม-เมษายน 2518) : 4-17.

_____ . "ดุลพินิจในการใช้"กรรม"." บทบัญญัติ. 28(กันยายน 2514) :
596-613.

อุททิศ แสนโกศิก. "วัตถุประสงค์ของการลงโทษ." บทบัญญัติ. 27(มิถุนายน 2513) :
271-299.

เอกสารอื่น ๆ

สำนักงานกฤษฎีกา. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, รายงานการประชุมอนุกรรมการ
ตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา. ครั้งที่ 18, 58/2482
วันเสาร์ที่ 15 กรกฎาคม 2482 และครั้งที่ 127, 134/2483 วันศุกร์ที่ 4
ตุลาคม 2483.

กฎหมายต่างประเทศ

หนังสือ

- The American Series of Foreign Penal Codes 1. The French Penal Code. London: Sweet & Maxwell, 1976.
- _____. 4. The German Penal Code of 1871. London: Sweet & Maxwell, 1961.
- _____. 23. Italian Penal Code. London: Sweet & Maxwell, 1978.
- Bouzat, Pierre. Traite' de droit penal et de criminologie, Tome I Paris Librairie Dolloz, 1970.
- Cross. The English Sentencing System. Third Edition: London Butterworths, 1981.
- Cross, A.R.N. Cross and Jones introduction to criminal law. Tenth Edition: London Butterworths, 1984.
- Fitzgerald, P.J. Criminal Law and Punishment: Oxford at the clarendon press, 1962.
- Hall, Jerome. General Principles of Criminal Law. 2nd ed: Indianapolis Bobbs Murill, 1960.
- Kevin Boyle, C and Michael Allen. Sentencing Law and Practice : London Sweet & Maxwell Ltd, 1985.
- LaFave, Wayne R. and Scott, Austin W. Criminal Law. St Paul, Minn: West Publishing Co. 1972.
- Neumann, K. Manual of German Law, Vol.II London: Her Majesty 's Stationery Office, 1952.
- Padoux, George. Code Pénal du Royaume de Siam Paris: imprimerie nationale, 1908.
- Smith, J.C. Criminal Law. Second edition: London Butterworths, 1969.
- Stanley E. Grupp, ed; Theory of Punishment. Bloomington: Indiana University Press, 1971.

Thomas. Current Sentencing Practice. Release No.8 London:
Sweet & Maxwell, 1985.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นางสาว สมจิตต์ สุขกมลวัฒนา เกิดเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ. 2503 ที่ กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิต จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2526 และเนติบัณฑิตเมื่อ พ.ศ. 2527

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย